

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Jósef-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Kétszer három, vagy háromszor kettő.

Budapest, január 27.

(v.) Haszon volna-e a nemzetre nézve, ha Németország példájára a mi közös hadseregünk is átmenne a kétéves szolgálati időre? A katonai gondolkodásra nem idomított polgári közvélemény bizonyára sietni fog a felelettel, hogy már hogyné lenne pompás dolog, ha ezt a reformot nálunk is nyelbeütnék. Ámde a látszat csal. Csal mindenütt, de sehol olyan vakmerően, mint ebben a kérdésben. Sok mindenféle hübnérje van a kétéves szolgálat ügyének; temérdek ága-boga, s minden ágán-bogán egy-egy tüske, mely megvérezi a nemzet áldozatkészségét. Hálások vagyunk Bolgár Ferencnek, aki a véderő kérdéseiben egyike parlamentünk kevés szakembereinek, amért e fontos és érdekes kérdést felkarolta és figyelemreméltó szakvéleményével egyetemben a probléma összes adatanyagát, egy ma megjelent *A kétéves szolgálat* című röpiratban a nyilvánosság elé hozta. Bolgár Ferenc tanulmánya a kérdést az olcsó babérokat termő frázisok birodalmából lehozta a józan bírálat konkrétabb talajára s lehetővé teszi a közvélemények alapos tájékozódását, a kérdés kritikai átgondolását s a vaktában való lelkesedés helyett a higgadt ítéletre alapított állásfoglalást.

A probléma magva az, hogy itt a nemzet érdeke szembekerül a hadseregbe sorozott egyének érdekével. A besorozott és aktív szolgálatra behívott polgárnak kétségtelenül nagy érdeke az, hogy ne három esztendőig kelljen szolgálnia, hanem csak kettőig. S ha úgy állnak a dolgok, hogy a reform megvalósítása után ugyanannyi katonát kell csak állítani, mint eddigelé, csakhogy a legénységek már két év múlva a tartalékba helyezik, hát akkor persze semmi értelme sem lehetne

ebben az irányban a tétovázásnak, hanem neki kellene vágtatni az átalakításnak. Ámde épp itt található a nagy köztévedés. Mert tudni kell, hogy a hadsereg békelétszámának a reform megvalósítása esetén sem lenne szabad csökkennie s így tehát az első két évfolyamot annyi fővel kellene szaporítani, amennyit most a harmadik évfolyam számlál. Ha száz-ezer fővel veszünk fel — a könnyebb számítás kedvéért — az évi ujoncjutalékokat, akkor a mostani békelétszám, három korosztályt foglalván magában, háromszázezer főre rug. Minthogy pedig a kétéves szolgálati idő nem jelentheti azt, hogy a hadsereg békelétszáma háromszázezerről kétszázezerre süllyedjen, tehát minden egyes korosztályt, vagyis az évi ujoncmennyiséget szaporítani kell ötvenezer fővel, hogy kétévi szolgálattal is megkaphassuk a régi békelétszámot. Bolgár Ferenc ezt a műveletet találóan úgy fejezi ki, hogy tökéletesen mindegy, akár háromszor kettőt mondunk, akár kétszer hármát, az eredmény mégis csak hat marad.

Ebben áll a dolog egyik bibéje. Van azután sok egyéb is. Elsősorban az, hogy a felényivel több tettelegesen szolgáló legénységhez sokkalta több altiszt és tiszt kell, ami megint rengeteg pénzbe kerül. Aztán az, hogy amely seregben a katonának két év alatt ugyanannyit kell tanulnia, mint régebben három év során, ott a dologi kiadások is erősen emelkednek, mert előállnak a következő szükségletek: a lövésben való intenzívebb kiképzés, a nagy csapatgyakorlatok kiterjesztése és a tartalékosok fegyvergyakorlati kötelezettségének kibővítése és szigorítása. Ha megnézzük, mibe került Németországnak a kétévi szolgálat reformja, akkor hozzávetve megtudjuk a nálunk beálló új szükségletek mértékét is. Ott a reform egyszersmindenkorra szóló kiadásokban hatvan millió márkába s

ezzenfelül évről-évre ismét ötven-ötven millió márkába került. Bolgár Ferenc alapos és tüzetes számítása szerint nálunk a reform a most 125 ezer főre emelendő ujoncjutaléknak 186 ezer főre való emelését s a hadügyi kiadásoknak évente 50 millió koronával való szaporodását követelné.

Valódi nyereséget a reform csakis akkor jelentene, ha azt a 80 ezer embert, amivel évente több kellene, valahonnan a holdból szállítanák le a kaszárnyákba. De mivel nem Jules Verne, hanem Fejérvári és Pitreich csinálják nálunk a véderő dolgait, ennél fogva a többletet a magunk véreből kell vennünk. Még pedig természetesen a póttartalékból, amely nálunk és Ausztriában mostanság utcumque körülbelül ekkora kontingenst képvisel évente. Vagyis: a reform hatása az lenne, hogy a mostani javaslat szerint minden évben besorozandó 125 ezer ember hazamenne ugyan már kétévi szolgálat után, ámde ennek fejében ugyancsak kétévi szolgálatra szoríthatnák az a póttartalék is, mely mostanában mindössze nyolc hetit kiképzésre hívható be esztendőnkint. Eredményében tehát a reform a honpolgárok ama részére, mely most három évet szolgál, hasznos lenne ugyan, de kimondhatatlanul terhes azokra nézve, akik két hónapig voltak s czentul két évig lennének fegyver alatt.

Mindezek alapján mi nem tudunk nagyon lelkesedni a reformért. Jól meg kell ezt a kérdést hányni-vetni, mielőtt ráadnók a fejünket a kétéves szolgálati idő megvalósítására. A Bolgár Ferenc tanulmányának atalvasása után azt kell csakugyan mondanunk, hogy nem dönthető el könnyen, vajjon felére a pénz- és véradónak ilyen tetemes emelése ama haszonnal, melyet a reform nem a nemzet egyetemének, hanem a honpolgárok csupán egy részének okozhatna.

A hol a pénz nem isten

— REGÉNY —

Írta: JÓKAI MÓR

(38)

Nagyon megszerettem e beszéd után a Ruffót. Hisz ez az eszményképe a munkásnak. Van esze, testiereje, munkakedve és aztán vágya a boldogság után. Imád egy magával egykorú leányt. Ki az? Mi az? Talán egy magas szármaszású sarjadék? Kék vér? De most csak egy varróleány. Annak szeretne otthont teremteni. Henteslegény varróleány élettársnak.

Hiába terem a világalkotó külön glóbuszt a kiválasztottainak. Itt van, megvan: egy szigetvilág; rájuk bízta. És már ezen a külön földdarabon vannak fajkülönbségek, új vágyak, szenvedélyek, van vadember, ur, proletár, van állati ösztön, hatalmas szenvedély. Hátha még a mafarik is ide találnak kerülni, akiknek vallása, politikája az emberevés.

Aztán én itt vagyok: az idegen.

Tizenegy ember elég arra, hogy államot képezzen.

— No hát, tekintsük körül ezt a te birtokodat!

Beszálltunk a ladikba. Pálmakéregből csinálták azt az öt szigetlakók, a negritók. Csaklyá volt a kormány és az evező; esetleg fegyver is. Én különben a revolveremet és a kardomat is

magammal hoztam, amiknek a rendeltetéséről a Ruffónak sejtelme sem lehetett.

A tőzegparton tul kezdődött a bozót, vereslevelű bokrok, ősszegubancolva tölcesvirágos szálakkal, iszalaggal, vadkomló toboz-fürteivel, csupatüske-cserjékkel szövetkezve álltak az utunkban, baltával kellett nyilást törnünk közöttük, a sok lepke, szököcső majd kiverte a szemünket. Tocsogó víz volt a bozót alatt, melyben a tüskés borz kereste menedékét.

Amint a bozótban keresztültörtünk, elénk tárult a csinesés. Saját tartomány. Csupa sásból, nádból alkotva. Virágok erdeje, amiket méhek rajja zsong körül, tarka lilimok kardlevelű bokrai között korhadtt faderékban méhek telepe, amik előtt a harcias fulánkhordók erős küzdelmet folytatnak a halálfeji szfinkszszel.

Azok fölött repkedett fennen surrogva a lepkék királynéja, a Pamplena pávaszemű szárnyaival. Kár, hogy lepkéfogót nem hoztunk magunkkal, hogy vadászprédul hazavihetjük volna a hölgyeknek. A csinesés pocogós vize tele volt csikokkal, amik között nagy háboruságot támasztott egy-egy közéjük szabadult tarka póca.

Aztán következett a buckák birodalma. Itt már a madarak világa kezdődik. Nádi-veréb, szárocsa, buvár fészkel a sűrű perje között, ott tanítják a fiókáikat uszni. Láttuk, amint az óriás béka egy buvárcsemét elkapott a lábánál fogva, s a buváránya tiltakozásának dacára lenyelte. Vannak itt ilyen hatalmas békák. De még tekintélyesebb náluknál a madároló pók. Ezt is volt

szerecsénk megismerhetni. Harangforma fészke van pókfonalból szöve a vízben: odaviszi a martalékait, a kis madárkákat.

Majd egy szép sik vitzükör támad elénk, aminek a körülete takarva van nimfea-levelekkel, fennszó rózsaszin és égszínkék tulipánokkal és libogó mátkokokkal, a miket mi otthon békakorsócskáknak nevezünk. Itt már mélyebb víz van, halak tenyésznek benne s azoknak a fogyasztására gázolnak a vízben a gémekek, gödények, lángmadarak. Talány volt előttem, hogy honnan kerülnek ide a halak?

Egy békalenséssel borított lapályon átvágva, eljutottunk ahhoz a sziklaparhoz, mely ezt a mocsart a tengertől elzárta, mely vizsgálódásaink célja volt.

Ez volt a legérdekesebb látvány.

(Folytatása következik.)

Antonio.

(Velencei gyermekhistória.)

— A Budapesti Napló tárcája. —

Írta: Luisa.

Mihelyt meglátott, otthagya a pajtásait és hozzám futott. Hétéves volt akkor, de törekeny testeskéjével, vézna arcoskájával alig látszott ötnék. Csak szürkészöld szemek voltak nagy és borzasztóan komoly; élénken elittott a mélyen sötét, simán leomló hajtól. Legbájosabb a szája volt ebben az arcbán, a vakítóan fehér szabálytalan fogakkal; az csak ritkán nyílt mosolyra. Antonio

A két Ház ülése.

Budapest, január 27.

I.

A képviselőház mai ülésében a szélsőbal megkísérelte, hogy a régi parlamentről szóló jelentés kihangsúlyozásával a katonai vitát egyszerűen kiszorítsa a napból. A kísérlet azonban nem sikerült s mindössze husz peronyi időt nyert az obstrukció.

Igy mára megint csak két szónok foglalta le az egész ülést. A szünet előtt báró Solymossy Odón beszélt a javaslat mellett, a szünet után pedig Holló Lajos a javaslat ellen. Valami nagy érdeklődést azonban egyik sem támasztott, mert a képviselők közül ma is sokan siettek át a főrendiházba, ahol a tegnapi szenzációknak némi folytatása volt várható. Csöndesen és szürkén pergett tehát le az egész ülés s a folyosókon is alig volt valami élet. Akik ott sétáltak, inkább a főrendiházból érkező hírekről beszélgettek.

II.

A főrendiház képe ma sem változott. Legfőképpen, hogy ma számtalan villanykörte szórt világosságot a gyönyörű ülésterem minden zugába, amire a törvényhozás másik Házában is szükség volt a csuf és sötét időben. A karzatokon nagy közönség, a völgyben valamivel több méltóságos ur, mint tegnap.

Az utlevél-javaslat kilencedik szakaszánál újult ki a tegnapi vita s ma gróf Esterházy János, báró Prónay Dezső és báró Bánffy Dezső külön-külön módosítással állt elő, a legmesszebbmenővel a főudvarmester, aki azt kívánta, hogy a horvátországi utlevéleken csak magyar és francia legyen a szöveg. A főudvarmester azonban kivétel nélkül ragadta az alkalmat, hogy Bismarck és Mommsen szavaira való hivatkozással az érzelmi momentumoknál és a sovínizmusnak helyet követeljen a realis politikában. Széll Kálmán miniszterelnök igen finoman reflektált a célzatosságra, hangsúlyozván, hogy ha valaki, ő isméri az érzelmi momentumok jelentőségét és a maga idejében ő is sovínizista politikát csinál, de sohasem az irott jog és az adott szó ellenére. Eppen azért lelkére kötötte a főrendeknek, hogy ne alkalmi hazafiságot hirdessenek, hanem adjanak példát a jogtisztaságra.

Aztán megtörtént a szavazás. Báró Bánffy Dezső módosítását mindjárt elvetették. Csak négyen szavaztak rá. Mellőzték Prónay módosítását is. Az Esterházy-féle módosítás fölött névszerűen szavaztak a főrendek s ekkor kitűnt, hogy csak huszonhároman vannak a módosítás mellett, míg negyvenketten az eredeti szakaszt változatlanul ki-

vánják fenntartani. A javaslat tehát változatlanul ment keresztül, de a harmadik olvasásnál még volt egy kis ártatlan fennakadás, amennyiben báró Prónay Dezső kivásárgára meg kellett állapítani, határozatképes-e a főrendiház — és kitűnt, hogy nem határozatképes. Föl kellett függeszteni az ülést, de tíz perc múlva már elegendő voltak a méltóságos urak és harmadik olvasásnál is elfogadták a javaslatot.

S most most már egyelőre alhatik a méltóságos Ház tovább...

I. A képviselőház ülése január 27-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, báró Fejérváry Géza, Cseh Ervin.

(A régi Ház.)

Bíró Lajos előadó: Előterjeszti a gazdasági bizottság jelentését, mely azt javasolja, hogy a régi országban a fővárosnak díjtalanul átengedessék.

Benedek János: Ohajtán ismerni a kombinációkat, melyeket a régi Ház sorsához fűznek. (Helyeslés az elenkezés.)

Bíró Lajos előadó: A régi képviselőház telke a főváros tulajdona, sorsa felett a Ház nem határozhat.

(Az elnöki székét Daniel Gábor foglalta el.)

Benedek János: Indítványozza, hogy a kérdés teljes ismerése végett nyomtassák ki az összes iratokat; az ügyet addig vegyék le a napirendről.

Széll Kálmán: A kérdés olyan egyszerűnek tartja, hogy nem gondolná, hogy a képviselőház ne lenne abban a helyzetben, hogy ez ügyben határozhasson. Teljesen elfogulatlanul és objektíven. Miről van szó? Akkor, amikor a magyar alkotmány visszaillesztett és a magyar országgyűlés megnyitott, az országgyűlés egy ideig a Múzeumban volt kénytelen üléseit megtartani. Gondoskodás történt, a Sennyey-Apponyi-kormány részéről, hogy egy országház építessék fel nagy hírtelenben. Az akkori kormány kérte a főváros, hogy bocsásson egy telket az országház számára rendelkezésére. A főváros átadta ezt a telket, még pedig az akkori fellegás szerint rövid pár esztendőre. Azon a telken egy provizórium épület emeltek, amelyet azt hűtök, 10—12 év múlva más épülettel fogtak helyettesíteni. A főváros tehát abban a tudatban volt, hogy egy aranykő évi felvezetés mellett, aránylag rövid időre bocsátja át a telket. Már most 36—38 évig használta a képviselőház azt a telket. Amikor a főváros bőkezűséggel és a törvényhozás iránti előzékenységgel ingyen adott telket, amelyet akármiképp értékesít is, igen jelentékeny jövedelmet biztosított volna neki, nem lenne méltányos, ha a képviselőházból a legkisebb akadály támasztaná azzal szemben, hogy ez a rozoga épület rögtön, spontán köszönettel és elismeréssel a főváros részére átadassék. Kéri a képviselőházat, hogy elismerésével annak a nagy előzékenységnek amelyet a főváros a törvényhozás iránt tanúsított, bocsátsassék át az épület, úgy a mint van a gazdasági bizottság indítványa értelmében a székesővárosnak. (Élénk helyeslés jobbról.)

Csávossy Béla: Egyes adatokkal szolgál a képviselőháznak. A terület, amelyet a főváros a törvényhozásnak rendelkezésére bocsátott, 728/10 négyszög-

let tesz. E terület értékre kerek számban 182.000 forintot képvisel, amely összeg kamata egy évre 9180 forint, 37 évre pedig 336.700 forint esik. Ezzel szemben az épület értéke 184.626 korona 20 fillért tesz. Mindazonáltal ezen becsülés egy kissé túl magas, amint az magában a becsülési jegyzőkönyvben is meg van jelölve, csak hogy ez csak akkor állhat meg, ha az épület továbbra is mostani elrendezésében használtatik, ha pedig az épület átalakították, akkor ezen becsületek tetemesen csökkenne. Ezen becsületek fölönvond az azon lakatanyá-értéke, mely az átengedett telken állott. Ha 50—60.000 forintot vesszünk fel mint értéket, amely összeg majdnem egy millió forinttal alig szemben, a képviselőháznak lovagias érzésének kifejezését adva, előzékeny eljárás kell tanúsítania a székesővárossal szemben. Javasolja, hogy a Sándor-utcai épületet díjtalanul engedjék át a székesővárosnak. (Helyeslés és tetszés.)

Roda Vilmos ohajtán megövi ez épületet, atól, hogy profán célokra felhasználassák. Indítványozza, hogy a Ház is jelezze ki ez ohajtását.

Heltai Ferenc: T. közgyűlés! (Derűtséggel) T. Ház! Kérem ne méltóztatssék elfogadni Boda Vilmos proppozícióját, mert semmi ok sincs azt feltételezni, hogy a főváros profán célokra ohajtán felhasználni az országház telkét. (Helyeslés jobbról.)

Széll Kálmán: Javasolja, amit előbbi felszólalása alkalmával megemlítet, hogy a képviselőház fogadjon el a gazdasági bizottság jelentését, úgy, amint van, azaz a pótlással, hogy a főváros áldozatkészsége iránti elismerését és köszönetét is kifejezi. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

A Ház a bizottság jelentését a miniszterelnök indítványával fogadta el.

(Az ujoncjutalék.)

Báró Solymossy Odón: Meggyőződése, hogy a honvédelmi miniszter alapos megfontolás után s bizonyos kiegészítésekkel kiolgyólag terjesztette elő csak a javaslatot. Minden állam leggyvezetése s mi sem maradhatunk el. Minden nemzetnek ébren kell lennie, nehogy később szűkebbülésének igya meg a levét. Mi eddig tömördek áldozatot hoztunk a militarizmusért.

Gabányi Miklós: Három millió katonánk van együtt.

Báró Solymossy Odón: A népfelkelőkkel együtt. Vagy meg kell tennünk mindent, hogy hazánk véderjét fejlesztjük, vagy összetett kézzel nézve a többi államok leggyvezetését, vésszes helyzetbe kerülünk. Ki tudja a felelősséget eviselni? (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Mar most a békében el kell követnünk mindent, hogy a háboruban erősek legyünk. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Bukib Béla: Hát mit csinált eddig Fejérváry?

Báró Solymossy Odón: Minden állam különböző a tüzésért fejlesztésnek fekteti a fősúlyt. Mert a jövő csatáiban az ágyuknak lesz a főszerelék. Ismeretlen hadseregünk szervezetét annak bizonyítására, hogy a legénység-szaporulat vajmi csekély. Viszont egy-egy községre alig esik egy íél ember. A póttartalékos jogokon esett ugyan egy kis sérelem, de az is csak onnan ered, hogy a póttartalékosok jogai túlzottak. A rendes sorozásnál folsokan kerültek a póttartalékba véletlenségből. Ez abuzust bizonyára megszüntetné a két éves szolgálat behozatala, mely a gyalogságnál üdvös következményekkel járna, bár pénzügyi tekintetben aggodalmi vannak a reform iránt. Főbb biztiro s altisztre lesz szükségünk s így szaporítani kell a katonai iskolák számát. A lovaságnál pedig nem volna be a két éves rendszer. Különböző javaslatokat

vagy Antonietto, ahogy a sikátorban hívták, maga is játszadozott, de öröme nem tellett a játékban. Eszre lehetett a kicsikén venni, hogy csak azért ment a pajtásai közé, hogy a csufolkodásaikról megszabaduljon. Megvolt a rendes helye a sikátorban és jaj volt annak, aki el akarta őt onnan zavarni. Nyomban öklöbe szorult kezecskéje és a bitorlóra csak úgy zuhogtak az ütések.

De nem tudta elviselni azt sem, ha azt kérdezték tőle, hogy mit evett ebédre. Pedig gyakran kérdezték tőle a sikátorban:

— Mit is ettél ma vajjon, Antonietto?
A lesoványodott arcoasca akkor másodpercig izzott. A legtöbbször úgy tett a kicsike, mintna nem hallotta volna a kérdést, néha azonban a vállát vonogatta és maga elé meredve ezt felelte:

— Már nem tudom!
— Hi, hi, hi, mert száraz kenyéret rácsáltál, azért felejtetted olyan hamar!

És a nálánál nagyobb és erősebb pajtásai mind kárörvendően vihogtak. Antonietto pedig mindig megvetette ilyenkor a lábát, zöldes-szürke nagy szemét rájuk merszette és pedig olyan hosszasan, amíg végül el nem kötődtek. Miért? Ezt maguk sem tudták, szemének fenyegetően esdő kifejezése kergette el őket. Magára maradv azán letelődött a helyére és órákhozott állott ott, szemét arra a szegényes házakskára irányítva, amelyben övéi laktak, akár csak valami hűséges háziék. Néha-néha őt láttam ülni a kölépőskön, amint elégedetten játszadozott a nagy hamis aranyláncsal, amely színeahagyott, gombtalan és neki tulbó mellényéről lógott le. És a lánc büszkesége volt Antoniettonak: soha úgy le nem ment a sikátorba, hogy ezt a vaskos holmit magára ne aggatta volna. Örökig csimulatozott ennek az aranyozott bádogláncnak a fényével. Nemsokára egy ugyanolyan fajtájú gyűrűcske is került a lánc mellé, nagy, vörös kő csillámított ki belőle. Antonietto a mutatóján viselte, amelyet, ameny-

nyire csak lehetett, előrenyújtott. A halovány kis fiu ezzel a csillámolt holmival legragygóbb pontja volt a komor sikátorban.

— Ugyan ki ajándékozta neked ezt a gyűrűt? — kérdeztem tőle egy napon, amikor moecos ujjaskáját feltűnően nyujtogatta előre, mint máskor.

— Vettem magamnak.
— Te? Es ugyan mennyiért?
— Tíz centesimóért! — felelte a fiu messzire bugó hangon és mondhatatlan büszkeséggel.
— Tíz centesimóért! Hiszen ez egész vagyon neked és ezt te csak úgy kidobod?! ...
— Kis ideig rám nézett, aztán nagyon komolyan így felelt:
— Nincs az kidobva!

És a gyűrű vörös köveit olyan közel tola a szememhez, amint az kurta karocskájától csak tellett, hogy értékeségéről meggyőződhessenem.

— Olyan gyűrűt akartam, mint amilyen a Bartolót — tette hozzá.

— Ki az a Bartolo?

A kicsike fölemelte és előrenyújtotta az állát s így próbálta jelezni az irányt, amerre a Bartolonak nevezett gyűrűtulajdonos lakozott; aztán így szólt:

— Az ott.
— No és ki adta rá a tíz centesimót?
— En! — kiáltotta Antonio nagy önértettel.
— Ugyan?
— Minden nap öt centesimót kapok kenyérre — ha minden jól megy — de én csak négyért vettem, amíg a pénz együtt nem volt.
— Ah, hát így csináltad te ezt, te ravasz fiu! Antonietto diadalmasan pislogott felém és közben nagy gyöngédséggel simogatta a vörös követ.

— Olyan, mint a Bartolót — dünyögte. Egy nap, mikor megint átmentem a sikátoron, a kicsike bizalmasan jött felém és fújtott hangon suttozta:

— Tetszik már tudni, Bartolo beledobta a vízbe az én szegény vörös macskámat, Misetto!

— Már megint ez a Bartolo, látom kell már jezt a Bartolót; kicsoda is ő voltaképpen?

— Hát a pék fia, — odaát! — felelte Antonietto, s ugyancsak meg volt lepette a tudatlanságomon.

— Es miért fullasztotta meg a kis macskád?

— Azért, azért — zokogta a kicsike — mert nem mondtam neki, signorino! O csak olyan öreg, mint én! — tette hozzá meglehetősen.

— Ugy, hát ezért? Es megfult Misetto?

— Nem, kihalászták egy sepről, de a pupos Tonia azt hiszi, hogy meghal éjjele... úgy köhög...

— Tonia tévedhet és ha nem, hiszen annyí macska van még a világon — vigasztaltam én.

— Nem, nem, — ilyen nincs több — szakitott felbe a kicsike hevesen.

— Misetto tudott bukfenet vetni és pókokat falt fel, nagy pókokat — ekkorákat! Es megmutatta, hogy milyen nagyokat, úgy, hogy mind a két mutat-és hüvelykujját karikába formálta. Erre a visszaemlékezésre Antonio szenvedélyesen zokogni kezdett, nyilván a pókok nagysága volt az, ami a bánatát megnövelte. Aztán abbahagyta a dolgot és felszóltott, hogy menjek vele a haldokló vörös macskához. Az ut odáig nem látszott valami könnyűnek, tekintve a piszkos ösvényt és a homályos magas, töredezett lépcsőt, amelyen fel kellett menni. Azzal védekeztem, hogy nines időm, és megígértem, hogy újra eljövök. És másnap csakugyan még kerülővel is elmentem a sikátorba, hogy megtudjam, mi lett Antonietto macskájából.

A gyermeket szalmaszéken ülve, a kapu előtt találtam. A lánc és a gyűrű a rendes fényben sugárzott ugyan, de Antonietto nem motoszkált rajtuk; csöndesen, magabizsáppedve ült. Mikor közelebb jöttem, anélkül, hogy a helyét

terjeszt elő szóbelileg. A vezérkari tisztek tanuljanak és tudjanak magyarul s a katonai iskolákban egyes tárgyakat magyarul tanítsanak. A beszélszólási illetmények a polgári hatóságok utján fizetessenek ki, a népfőlkölkölő saját falujukban is jelentkezessenek. Bajnok tartja azon veszedelmes fellegős elterjedését, hogy a katonák okán minden rossznak. (Zaj az ellenzékben.) Ugy kritizálják őket, mintha nem is a mi fiaink volnának.

Báró Fejérváry Géza: Bizony nem helyes dolog ez! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Báró Solyomossy Ödön: A tisztikar elkedvetlenedik az ily kritika után. A szegény népet nem a katonaság teszi tönkre, hanem az izzó, zsarolás, a drága igazságszolgáltatás. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Keoskeméthy Ferenc: Káromkodni tanulnak.

Báró Solyomossy Ödön: A magyar tisztok mind hazafias szelleműek. (Ellentmondások a szélsőbaloldalon.) A törvényjavaslatot elfogadja. (Zajos eljénzés jobboldalon.) Szókatok számosan üdvözlik.

Elnök: az ülést tíz percére felfüggesztette.

Szünet után.

Holló Lajos: Csodálkozik, a hadsereg gavallér gondolkodására utalva, hogy egy ilyen javaslatnál jön a magyar parlament elé, a nélkül, hogy a nemzet óhaját teljesítene. A régi országgyűlések nem szavaztak meg hadügyi követeléseket nemzeti rekompensáció nélkül.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Más idők voltak akkor. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: 1825-ben a karok és rendek visszataszították hatszor egymásután a követeléseket dacára minden kérésnek. Kapacitásának. Az ellenállásnak jénys dokumentum volt ez. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.) Pedig azok a követelések nem voltak nagyszágukban a mostanihoz hasonlóak. Most egyik kiegészítéssel bedugjuk gazdasági erőforrásunkat, a másikkal megterheljük a nemzetet. S ezzel szemben egy méltóságos követelésünk sem érvényesülhet. Az állam nyelvének joga nem érvényesül a hadseregben s Ausztria 9 millió német lakosa és egy idegen dinasztia kedvéért lemondunk annak érvényesítéséről. A dinasztia nem becsüli meg egy békés ország trónját. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.) A nemzet becsülete jüzdök a hadijelvényekhez, mégis kidobták a hadseregből minden nemzetit. Csekély jelentőségűnek mondják, mert nem ismerik a nemzet ragaszkodását azokhoz.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Hát 48-ban nem szolgált császári zászló alatt az osztrákok ellen? (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: Az évi termelési érték felét foglalja le a hadügyi költségvetés; ez pedig azt mutatja, hogy a véderő tekintetében vissza kell fejlődünk. Ha a nemzet erőforrásait már most a békében enerváljuk, akkor nem lesz a háborúban pénzünk. Nemzetünk megerősítésére van szükség. Megköveteljük, hogy a megerősítés tényezőjévé a hadsereg váljon elsősorban. Pedig eddig éppen a nemzet gyengítésére tört hadügyünk. Szólok ezért nem szavazza meg a törvényjavaslatot. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: a vitát holnapra halasztja s az ülést bezárta.

II. A főrendiház ülése január 27-én.

— Kezdeté délelőlt tizenegy órakor. —

Elnök: gróf Csáky Albin.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán minisztere nök Darányi Ignác, Flósz Sándor, Wlassics Gyula, Cseh Ervin.

ott hagyta volna, száraz, tompa hangon mondta nekem:

— Meghalt!

Szebb macskát ígértem neki, de rám sem hallgatott, csak halkán dünnyögte:

— Szegény Misetto, én Missetom!

Otthagytam a kis megvizsgálhatatlant. Azon és a következő napokon az ő kis pajtsárai nem merészkedtek a közelébe. Ideges öklöcskéje összeszorult, mikor meglátta őket, egyedül akart maradni a földalmával.

Napok multak, amíg újra a sikátorba kerültem, ahol azonban a legnagyobb sajnálatomra nem pillantottam meg ezáltal Antoniettot, aki pedig ugy odatartozott a szomorú kis utca arculatához.

— Fekszik — mondta a velencei nép bizalmaságával egy öregasszony, aki gyakran látott beszélgetni a gyerekekkel.

— Agyban van? — szólottam szánakozólag — szegény kicsike!

A vállát vonogatta és titkolódzva sugta:

— Az anyja azt mondja, hogy a hideg rázza, de mi itt az utcában mind tudjuk, hogy egészen más a baja.

— Szóljon, mit akar ezzel mondani?

— On tudja, hogy Antoniettonak izsakos az apja, aki gyümölcsösel házal... az ember ne avatkozzék bele mások dolgaiba, de ami sok, az ok. Tegnap megint fenn volt az egész szomszéd-ság a fiunk az ordítóasztól, akit az apja úgy vert, mint valami kutyát.

— De hiszen ez borzasztó! — szólottam felháborodva.

— Az, signor, és ez gyakran fordul elő, annyiszor, hogy mi itt az utcában végre elhatá-

(Az utlevél-ügy.)

A Ház megjegyzés nélkül elfogadja a törvényjavaslat első nyolc szakaszát.

A kilencedik szakaszánál gróf Esterházy János módosítást ad be a végből, hogy a horvát nyelv melé a magyar nyelvet is bevegyék, az utlevelet horvát, magyar, francia nyelven állítsák ki.

Báró Prónay Dezső: Rajta lesz hogy minden érzelmi momentumot mellőzünk mostani felszólásában. Amióta az érzelmet megfelelő tekintetbevétele nélkül realis politikát vezetni nem lehet. Mi az utlevél? Egy olyan közokirat, amelylyel az állampolgárok saját kívánságukra láttanak el személyőki igazolása végeit. Az utlevélrendszer mindazon jogi intézmények összessége, amelyek az utlevélre vonatkoznak, ennek a rendszernek a vége a végrehajtás. Az utlevél külső, alaki kelekének megállapítása beletartozik az utlevélrendszerbe, ez tehát, mivel csak a végrehajtás maga tartozik a horvát jogkörbe, egyenesen a magyar törvényhozás elé van utalva. Horvátország és a horvát nyelv kiváltságossága odáig nem terjedhet, hogy nemzetközi viszonylatokban följöle kerüljön Magyarországnak, a magyar állam nyelvének. Az utlevél ő felsége a király nevében állítatik ki s olyannak kell lennie minden körülmények között, hogy létrnemagyar-razásokra okot ne szolgáltasson. A szakaszt ugy módosítanék, hogy a magyarországi utlevél magyar, francia, a horvátországi pedig magyar, horvát és francia nyelven állítassék ki. Elfogadja Esterházy módosítást, amely ha nem fogadtatnék el, akkor a saját módosítást ajánlja.

Báró Banffy Dezső: Nagyméltóságú elnök ur! Méltóságos főrendek! Az állami közösségnek, a magyar állam kifelé való, egységének érvényesítésére való tekintettel nem tudom megváltoztatni nézetemet, amekynek tegnap is kifejezést adtam, amekynek értelmében a 9. §. alapján kiállítandó utlevelek, mint a magyar állam okiratai, másképpen mint magyar nyelven — a nemzetközi vonatkozásokra tekintettel, francia nyelven — ki nem állítandók. Maradok ezen nézetem mellett. Erre vonatkozólag a 9. §-t illetőleg bátor leszek módosítványt is benyújtani; abban az esetben azonban, ha azon módosításra nézve, amely álláspontomhoz híven csak kizárólag a magyar és francia nyelv alkalmazását kívánja érvényre juttatni, ha ezen nézetre nézve eredményt el nem érnek, természetesen mint a közeledő álláspontomhoz, mint álláspontomnak legalább részben való kielégítést, elfogadom esetleg a gróf Esterházy János, esetleg a báró Prónay Dezső által beadott javaslatokat is. Azok az érvelések, amekyek itt most elhangzottak és amekyek ezen kérdésre vonatkozólag jogi szempontból mondatk, gondolom, ketségkivűl igazolják azt, hogy a lásponatunk akkor, amikor kifelé a magyar államot egységesen akarjuk képviselve látni és csakis egységesen: jogosult, helyes jogi alappon nyugvó igazság. Talán mellőzhetném is, mert hiszen nem is kifogásoltatt, de minthogy báró Prónay Dezső már elmondta, tölemtem, hogy az utlevelek a király ő felsége nevében állítatik ki. Ennek igazolására igenis bátor vagyok bemutatni egy utlevelet, mely szerint tényleg I. Ferenc József stb. stb. Magyarország apostoli királya, ő felsége nevében van kiállítva az utlevél. De minthogy ezt az érvet nem kifogásolták, talán mellőzhetem ezt.

De, méltóságos főrendek, nem is az állami tekintetekre, nem is az állami közösségre való hivatkozással akarok még néhány szót e kérdéshez szólni, de akarok szólni azokra a vonatkozásokra amekyeket nem akart érteni ez alkalommal báró Prónay Dezső; értem az érzelmi vonatkozásokat. Igenis, méltóságos

főrendek, nagy dolgokat keresztülvinni, nagy állami érdekeket képviselni, egy nemzetet nagygyra, egy országot állandó alapokra lektető tenni nem lehet, ha nem működnek közre az érzelmek, azon érzelmek, amekyek feltétlenül szükségesek arra, hogy nagyot alkotassunk. Ismerem én, méltóságos főrendek, a Bülow-féle nyilatkozatot, hogy a sovinizmus nem mindig hazafias. Tudom azt is, milyen vonatkozásban mondogta azt. Mondatott az a boer-kérdésre vonatkozólag. Ismerek ennél erősebbet is. Ismerem, méltóságos főrendek, Mommsennek, a nagy tudósnek egy nyilatkozatát közvetlen vonatkozással specialiter a magyar kérdésre. amely azt mondja: „A sovinizmus elválasztja egymástól a népeket és sajtá hazájában a kultúrát megöli.“ Hát ezt elmondhatja, alkalmazva konkrét kérdésekre és viszonyokra, de nagyban és egészben, ha az érzelmeiktől táplált, erős érdekeket képviselő sovinizmus nem vezet, akkor nagyot nem alkothatunk. És, méltóságos főrendek, ugyancsak a sovinizmusra vonatkozólag kell, hogy elmondjam az elmondottak után Bismarcknak egy mondatát, azon Bismarckról, akinek nagy sovinizmusa, nemzeti kitartása és ereje megeremeltette a nagy német államot, azon német államot, amely ma is erős sovinizmussal dolgozik a nemzeti egység érdekében. Azt mondja Bismarck: „In der nationalen Politik muss das Herz starker sein, als die Vernunft: wir müssen nationale Politik machen, wenn wir bestehen wollen.“. En is azt mondom, méltóságos főrendek, az érzelmekek kell uralkodniok, kell a nemzeti iránynak érvényesülnie erősebben mindennél, mindenekelett pediglen oly módon, hogy a nemzeti politikát és annak irányát követve, soviniztikus irányban meg tudjuk teremteni a magyar nemzeti államot, azon nemzeti államot, amely a mai körülmények között, ha nem lesz nemzeti és egységes, nézetem szerint a jövőben nem lesz egyáltalán még állam sem. Nem akarom e nyilatkozatot közvetlen ezen kérdésre, az utlevél-ügyre vonatkoztatni, mert hiszen itten a horvátoknak biztosított jogokat, az 1863. XXX. t.-cikkben letelekelt elveket, nyelvhasználati szabadságokat sem kívánja senki korlátozni. De akarom, hogy soviniztikus irányban és érzéssel főrendjeink arra, hogy a magyar állam egysége kifelé, egységes állami szuverenitása minden körülmények között érvényesüljön és mert azt hiszem, hogy koncessziót teszünk szemben az állami érdekekkel, az állami egységgel, ha az utlevelek használatában Horvátországnak a magyar mellőzésével a horvát és francia nyelv használatát engedjük meg, nézetem szerint nem tehetek mást, mint tegnap álláspontomhoz híven kelenem a méltóságos főrendeket, méltóztassanak a jelenlegi 9. §. mellőzésével a 9. szakaszt ékktént állapítani meg (Olvasza):

„Az utlevelek teljesen azonos alaku, a magyar korona országai egyesített éimereinek rajzával ellátott nyomtatványkon állítatnak ki, még pedig magyar és francia nyelven.“

Kérem a méltóságos főrendeket, méltóztassanak ezen javaslatomat elfogadni. Természetes, jobbnak bányában, ha ezt nem méltóztatnak elfogadni, hozzájárulok esetleg a gróf Esterházy János, esetleg a báró Prónay Dezső javaslatához.

(A kérdés.)

Elnök: Én ugy értem ő excellenciáját, hogy elsősorban ő is hozzájárul Esterházy János indítványához.

Báró Banffy Dezső: Elsősorban szavazni kell az én nézetem szerint az eredeti javaslat felett. Ha az eredeti javaslatot méltóztatnak elfogadni, akkor min-

roztuk, hogy nem túrjuk a dolgot, különben bűntársakká válunk!

Helybenhagyólag bólintottam.

— És Antonio anyja? — puhatolódtam.

— Az szerencsétlen — világoztott fel az öreg és a csoport, amely, amint az már itt szokás, körökn gyülekezett, helybenhagyta a dolgot.

— Az ura reggelcenkint kimegy a kosarival és még mielőtt este lesz, el is prédálja azt a keveset, amit keres. Az asszony aztán dolgozik egyet-mást itt-ott olyan embereknel, akik szintén nem számítanak, csakhogy összekaparnon néhány centesimot, hogy a gyermekével éhen ne veszzen.

Fölkéstem Antonio anyját. Sorány, ványadt, fésületlen kis asszonyka volt, nagy szürkés-zöld, kisérteties szemű, fatalisztikus közömbösséggel.

— Miért nem küldi Antoniettot az iskolába?

— Ugyan minek? Nem tanult ott semmit.

A leghatározottabban ellenmondottam.

— És a ház akkor magára maradjon, ha távol vagyok, hogy néhány centesimot keressek?

— folytatta ingerülten — hisz a fiu napról-napra éhes!

Szegény Antonietto, ez volt az ő nagy vétke, éhes volt napról-napra.

— Az ördögbe is! — rikoltott ujong az apró asszonyka — tudhatná már az ilyen kis majomfickó, hogy nem izzadom a pénzt!

Erről a részről semmit sem remélhettem. De ő, a kicsike, akárhányszor láttam, sohasem panaszkodott...

— Már megint beteg a sok veréstől! — mondták egy napon.

Ezuttal az utca népe, amely nem akarta többé hallani a jajgatást és vinyogást, elhatározta, hogy panaszt tesz. Boldog voltam, amikor

ezt meghallottam. A szegény teremfést végre elszakított embertelen szülőitől!

Az apát, anyát és a kicsikét a bíró elé idézték és kihallgatták. A bíró, szívében sajnálkozással, össze-vissza faggatta a gyermeket. Lehetetlen volt csak egyetlen panaszos szót is kivenni belőle. A bíró feltúrta Antonietto ujját, karját ott voltak a verés kétségtelen nyomai.

— Ki bánt így veled? Szólj!...

— Ő, játék közben történt, — hebegett a kicsike.

— Hát azt a daganatot ki ütötte a jobb szemed fölött?

Antonietto fülig pirult.

— Felelj! Parancsolom!

— Nem tudom, lehet, hogy elestem.

— Nem, nem estél el, elmondták nekem,

hogy a szüleid tegnap nagyon megverték és végül még egy öklöcsapást is kaptál a szemed föl. Emlékezzél csak vissza!

— Signor, nem fájt.

Semmit sem lehetett kiprészni a kis mártírból. Mit tehetett a törvény ennek a kis hősnék vásákarata ellen?

A szülők, bizonyíték híján, büntetlenül menekültek, de azért a bíró szigorúan megintette őket. Mentek hazafelé. Antonietto kettőjük között ballagott. Fejét magasra tartotta, szemé villogott, ők, a nyomortól elkülatiasodott nyers emberek pedig, mikor haza értek, hosszú idők után megölelték megint gyermeküket a büntetéstől való szabaddulás első örömteljes érzésükben.

Es Antonietto? Őt nagyon bántotta, hogy mindig éhes volt és lármozott és hogy a szüleinek őt ezért meg kellett mindig verniök, hogy a száját betömjék.

A megagyott testrészek gyors és biztos gyógyítására az egyedüli szer a

„Halifax Fagybalsam“

ára 1 kor, Kapható: Schubert Arnold gyógyszer-tárában, VII., Csengery- és Dob-utca sarkán.

den beadott módosítás én szerintem elcsik; ha esetleg az eredeti szöveg nem fogadtatik el, akkor elsősorban az én javaslatom, azután pedig azoké, akik az én álláspontomat nem tessik magukévá, azonban el fogadják a három nyelv alkalmazását; ezzel világ nem lehet, hogy a módosításom el nem fogadjatik, szavazzak egyik vagy másik beadott javaslatra.

Előnök: A főrendiház szadályai e tekintetben eltérnek a képviselőház szabályaitól és itt a szavazás nem elsősorban az eredeti szöveg feletti történik, hanem a módosítások feletti és pedig azon sorrendben, amint a módosítványok a szövegtől távol esnek, vagyis elsősorban a szöveghez legtávolabb eső, azután az ahhoz legközelebb eső módosítványokra.

Báró Bánffy Dezső: Eltárgadom ezt is!

Előnök: Ha tehát szavazásra kerül a sor, első sorban ó exzellenziája módosítása jön szavazás alá, azután a többi módosítvány.

(A miniszterelnök beszéde.)

Széll Kálmán: Nagyméltóságú előnök úr, méltóságos főrendek! Sajnálom, hogy másodízben kell a méltóságos főrendek szives figyelmét igénybe vennem, de, gondolom, természetesen találja mindenki, hogy azok után az érvelések után, amelyek ma a kérdésben ismételten felhozták, talán önértelmem, de talán a javaslatom, tovább megyek, a méltóságos főrendek iránti tisztelemet parancsolja, hogy a magam részéről is másodízben vegyem szives türelmüket igénybe és reasummáljam azon indokokat, melyek ezen kérdés elődöntésénél mérvadóak, hogy a méltóságos főrendek mindkét ellenvéleménynek mérlegelése után a maguk bölcsesége szerint szólhassanak.

Mondatott báró Prónay Dezső részéről és éppen az imént előttem szólott t. főrend részéről, hogy a politikában nem helyes az érzelmi momentumokat kiküszöböltetni akarni. En ezzel inthesi teljesen egyetértek. En tovább megyek. Azt mondom, hogy amíg emberek ülnek a törvényhozásban és emberek mozgatják az állam gépezetét kormányzatban és a törvényhozás terneiben, míg emberek vezeték az ország politikáját és sorsát, az érzelmeiket kiküszöböltetni ezen emberi intézkedések, cselekvések és elhatározások világából lehetetlen. Az emberből az érzést, — az etikai érzéseket értem, — azt a magas és absztrakt érzelmi világot, mely a jónak és a nemeknek és a kötelességek forrását alkotja, nem lehet kiküszöböltetni; nem is akarom, nem is akartam ezt soha. Hiszen áll az, hogy nem lehet nagyot nemosak cselekedni, még gondolni sem, nem lehet nagy dolgokat iniciálni, előkészíteni, nem lehet megteremtteni állandó, tartós, üdvöset, magasra helyeztetni és kifogástalanra anélkül, hogy azt, amit az elme jónak itél, az érzelmeinek a melege is ne kísérje, hogy a szíven és léleknek bennő, lyuklő érzésien keresztül ne vezessük a gondolatot, mely kifejezésre jut eszmében, szóban vagy tetiben. Ez áll, de akkor, amikor alkotunk, amikor buzdítunk, amikor irányítunk, mikor leteresszük a fejlődésnek vagy az alkotásnak alapjait, akkor ezt nagyobb mértékben megosekedni helyes és az érzelmeinek nagyobb tért engedni üdvös és tanácsos és nem lesz veszedelmes. De amikor arról van szó, hogy megtartás egy ember, vagy megtartás egy terület, vagy megtartás az állami akaratnak legfőbb kicsucosodása, a törvényhozás a törvényt, az irrott jogot és a szerződést, akkor, habár érzelmeinkben pillanatnyilag nem is gondolkozunk ugy, nem is érzünk ugy, habár nem tartjuk helyesnek, habár kívánatosnak tartjuk ennek megváltoztatását, meg kell hajolni az előtt az irrott jog, az adott becsületes, az adott szerződés előtt és azt megváltoztatni nem szabad, bármennyire fáj, bármennyire kívánja valaki annak megváltoztatását, mert sem a társadalmi életben, sem az állami életben az ilyen egyezményt egyoldalulag megváltoztatni nem szabad. (Helyeslés a jobboldalon.) Ezért nekem hiába citalja valaki Bismarokot, vagy Mommsent. En alárom azt azokban a vonatkozásokban, de akkor, ha arról van szó, hogy alkalmazkodjam mint egén, vagy mint vezető politikus, vagy mint törvényhozó ahhoz, mit Magyarország törvénykönyve tartalmaz, akkor én csak egy érzelmet, egy sugallatot ismerek: tiszteln az adott szót, tiszteln az irrott szerződést, melyet egyoldalulag megváltoztatni nem szabad. (Helyeslés a jobboldalon.) Ez az én álláspontom s ezért kértém tegnap a Házat, hogy az érzelmi világából, a tetszetős jelszavak által odaállított szép képből méltóztatassék kibontakozni. En tudok sovinszista módon is gondolkozni ott, ahol helye van; tudok sovinszista politikát is csinálni ott, ahol helye van. De ahol a sovinszizmus törvénybe ütközik, ott annak meg kell hátrálnia, mert első az legfőbb a törvény, a szerződés, az irrott és adott szó, melyet megtartani kell. Ez az én álláspontom és nem egyéb.

Már tegnap kifejeztem a méltóságos főrendek előtt, hogy ha az én egyéni benső érzelmeimet volna hívata érvényesíteni, talán magam is ezt mondanám, — mert leírásokról vezethet — hogy ez nem helyes. Hogy ha ez nem volna megírva a törvényben, vagy hogy az 1868. évi 30. t.-cikket annak módja szerint, kétoldalú egyetértéssel hivatalosunk módosítani, én leszek az első, ki ezt a kérdést felvetem, akárhol üljek is én, akárhol küzdjek a politikai porondon. De addig, míg ez a törvény, amely egyezmény természetével bír, fennáll, addig én ezen törvény előtt hajlom meg, és egyéb tekintet, bármily nagy is, bármily szép is, bármily nemes is, a magam részéről alárendeltek tekintek ezen intézkedéseknek.

Pedig hogy áll a kérdés? Igen röviden fogom reasummálni. Jogilag ugy áll, hogy nekünk van Horvátországgal a mi közjogi viszonyainkat alapvetőleg rendező egyezményi törvényünk. Ennek egyik szakasza azt mondja, hogy az utlevél-rendszer ügye közös a törvényhozásban, de amint a törvény betűje mondja a 10. szakaszban, a végrehajtás Horvát-Szlavon és Dalmátországnak tartatik lenni. Mit tesz ez

a végrehajtás? Azt teszi, hogy egy törvényt a köz igazgatás organumainak kell életbe léptetniök. A köz igazgatásra nézve pedig azt mondja a törvénynek, hogy másik szakasza, hogy — arra vonatkozólag pedig, ami az autonóm körbe van utasítva, — a 10. szakasznak a végrehajtás terén az utlevél-ügyet illető részére vonatkozólag identasítja, azt mondja: „A végrehajtás körében Horvátországot teljes önkormányzati jog illeti.”

Az 56. §. meg azt mondja, hogy az önkormányzati ügyekben a közigazgatásnak és a törvénykezesnek a nyelve kizárólagos horvát. Ezen három szakasz egybeveve, előttem kétségtelen, tiszta és világos, hogy bármiképpen intézkédjünk a közös törvényhozásban az utlevél-ügy tekintetében egy határt túl nem léphetünk. Ezért nem oszlozom báró Prónay Dezsőnek abban a felfogásban, hogy mi fölébe helyezhetjük magunkat. Nem helyezhetjük fölébe magunkat, egy határt meg kell tartanunk és ez az, amit az 1868. XXX. törvényeik. a szerződés természetével bíró törvény előír. E fölé nem helyezkedhetünk, mert ennek a törvénynek az utolsó szakasza, és ez a szakonkó — szóró-szóra olvasom — ezt mondja: „Ez egyezmény a legmagasabb szentesítés után mint Magyarország és Horvát-Szlavon-Dalmátországnak közös alap törvénye a nevezett országok külön törvénykönyveibe iktattatik; egyszerűsind megállapítatik, hogy ez egyezmény az egyezkedő országok külön törvényhozásának tárgya nem lehet és változás rajta csak ugyanazon módon történhetik, amint létrejött, mindazon tényezőkhöz járulékosával, amelyek alkotják.” Mint hogy tehát nekünk ezen egyezményt egyoldalul megváltoztatnunk nem szabad, mivel ebben a törvényben az van mondva, hogy az önkormányzat körébe utasított tárgyaknál, a végrehajtási, a közigazgatási belkérdeésekben pedig — világosan ez van mondva a törvényben, — a kizárólagos nyelv a horvát, nekünk egy olyan határozatot hozni ezen alapszerződésnek a sérelme nélkül nem lehet, amely a horvát nyelv kizárólagosságát megsérti. Nem tehetek róla, hogy így van, de így van, és mint jogász, mint politikus, mint gondolkozó ember nem juthatok más resultátumra. Ez a törvény világos magyarázata, és nekünk ezt meg kell tartanunk, mert nekünk szerződészerű törvényünk van, amelyet sértenünk nem szabad.

Azt mondja báró Prónay Dezső ó méltósága, hogy ez a jogi dedukció nem helyes és egy nagyon érdekes dedukciót méltóztatott felállítani, amelyet, engedjen meg, hogy egészen észrevétel nélkül ne hagyjak. Mert első tekintetben nem tagadom, bizonyos benyomást tesz az emberre. Igen elmosom és igen szépen állította fel a thézist. Leszek azonban szerencsés reamutálni arra, hol van a hézag; és mert hézag van az okoskodásban, a konkluziót nem tartom helyesnek. Ó méltósága azt mondja, hogy a törvény utlevél-rendszerrel beszél, már pedig az utlevél-rendszernek egy része a végrehajtás is és így, mivel a végrehajtás egy része az utlevél-rendszernek, nekünk a végrehajtás egészében, minden vonatkozásaiban teljes jogunk van intézkedni. A tétel nincs helyesen állítva. Az utlevél-rendszer közös törvényhozásilag, de mindjárt azt teszi hozzá a törvény, — amint felolvastam — „de a végrehajtás Horvát-Szlavon-Dalmátországnak tartatik lenni.” Mit tesz ez a fennartás? Ez a fennartás azt teszi, hogy ó nekik a szerint szabad csak eljárniök, amint mi meg fogjuk állapítani, de ők járnak el, ők hatják azt végre a saját organumaik által, a saját közigazgatásuk keretében. Ha mi a fórumot felállítjuk, — amint hogy felállítottuk, ahhoz jogunk van — ezen fórumok akképpen járnak el, mint Horvátországnak önkormányzati bel igazgatási szervei, azokra nézve pedig a horvát nyelv kizárólagossága világosan meg van állapítva. Már most azt mondja ó méltósága, hogy ebből, amit én állítottam, hogy közös a törvényhozás, de el van választva a végrehajtás és az teljesen és kizárólagosan a horvát nyelv számára fennartva, ez nem következik. En azt állítom, hogy igenis az következik, mert a végrehajtás az utlevél-rendszer ügyében nem lehet más, mint az, hogy az illető kérdésre kiadják az utlevelet. És ezt pedig nekik nem szabad kiállítaniök más képp, minőkizárólagos hivatalos nyelven. Ha állana az, amit ó méltósága mond, hogy ahol a törvény valamely részének közösségről beszél, ahol az már a végrehajtásában is a mi ügykezelésünk alá és intézkedési jogkörünkbe esik és mi odáig mehetünk, hogy az 1868. XXX. törvényeik által stipulált önkormányzati jogoktól is esetleg elterhetünk, akkor, engedelmét kérek, igen nagy tömölelegbe a fűvedéseknek jutnánk bele valóságos utresztóba. Méltóztatassék visszaemlékezni, nem mondja-e ki a törvény az adórendszer közösségét, nem mondja-e ki a törvény a kereskedelmi rendszer közösségét, nem mondja-e ki a törvény minden azon dolgok közösségét, amelyek forgalmi kereskedelmi, ipari, pénzügyi tekintetben állami ügyeknek jelentenek ki Magyarországot és Horvátországot közt. És mégis a végrehajtás terén hol vagyunk? Lehet és szabad-e azokat magyar nyelven végrehajtani, habár állami ügyeknek jelentenek ki? Nem. Mert hiszen a törvénynek az 57-ik szakasza azt mondja, hogy még az állami ügyek közösekül kijelentett ügyekben is a közigazgatási organumoknak a végrehajtási nyelve és a hivatalos nyelve a horvát.

Mi meghozzuk a közös országgyűlésen az összes adórendszerünk, kereskedelmi rendszerünk és ezen közös ügyek feletti a törvényeket, ezeket végrehajtják nem horvát organumok, de közös organumok és mégis horvátul kell nekik végrehajtaniök, mert a törvény ezt biztosította. Ha tehát a közös dolgokat — a közösséket is — horvát nyelven hatják végre a horvát területümonon, hát engedelmét kérek, hogy lehet akkor azt vitatni, hogy egy kizárólag adminisztratív bel igazgatási kérdésben, amelyet a törvény világosan a horvátok autonóm jogkörébe utasított, a horvát nyelv nem a kizárólagos, (amikor még azokban is kizárólagos nyelv, amelyek nem utasítottak oda. Hát oly ügyekben a horvát nyelv kizárólagosságát vitatni,

amelyek oda utasítottak, engedelmét kérek, logice nem lehet.

Egy példát hozok fel, még közelebb fekvőt. T. barátom igen jól tudja, hogy a kereskedelmi jog terén a kereskedelmi jogot illetőleg közös a törvénykezés. A kereskedelmi jog egy tétele a cégjegyzésről is intézkedik. Az épp ugy végrehajtása — a cégjegyzés — a kereskedelmi törvény egy szabványának, mint a közös utlevél-rendszerrel végrehajtás az, a mikor az utlevelet kiállítják. Most kérdézem én t. barátomat: A horvát bíróságok azt a cégjegyzést magyarul csinálják? Ugyebár nem? Hanem csinálják horvátul, mert az ó törvénykezési nyavük a horvát. Ha tehát a törvénykezési nyelv tekintetében a kereskedelmi jognál és egyéb közös dolgoknál ők horvátul vannak jogosítva hivataloskodni, akkor, engedelmét kérek, azt állítani, hogy egy tisztán a végrehajtás terén autonóm horvát ügygyé deklarált kérdésben neki más nyelvet lehet használni, mint kizárólagosan a horvát nyelvet: én a magam részéről teljesen téves, teljesen elhibázott okoskodásnak tekintem.

Ó méltósága azt mondja — és hivatkozás történt erre az előttem szólott főrendiházi tag ur részéről is, — hogy ó felsége nevében adnak ki az utleveleket. En egy bizonyos gesztust csináltam és ó méltósága arra gondolt, hogy én tagadom ezt. En nem ezt a tényt tagadom, hanem az érvnek jogosultságát, amelyet ebből levonni lehet. Ó méltósága t. i. ugy okosodik és az előttem szólott t. főrendiházi tag ur is, hogy, mert ó felsége nevében adnak ki az utleveleket, hát ezért is a korona egysége szempontjából magyarul kell kiadni. Hát, engedelmét kérek, ez abszolúte nem áll. Hát nem minden illető Horvátországban, az egész törvénykezés terén ó felsége nevében adatik ki, még pedig nem a horvát király — mert azt nem ismerem e tekintetben közjogilag — hanem igenis a magyar király nevében adatik ki? És mégis horvátul adatik ki! Hát én intésemmel azt akartam jelezni, hogy e tény igaz ugyan, hanem ebből semmiéle logikus következtetést vonni nem lehet, mert mint indok nem állja meg a maga helyét. Azt hallottam még, hogy addig, amíg a mi törvényhozásunk a kérdésben közös, addig mi fölé helyezhetjük magunkat annak a skrupulusnak, amelyet én kifejezésre hoztam és föléhelyezhetjük magunkat a horvát nyelv kizárólagos dekrétálásunkat. Hát, engedelmét kérek, nem helyezhetjük magunkat fölé, mert mi ebben az utlevél-ügyben, mint minden közös ügyben teljesen szabadon határozunk mint közös országgyűlési de egyetlenege határ van, amelyet meg kell tartanunk s ez az: hogy olyat nem szabad határozunk, tehát olyan kérdésben nem szabad magunkat föléhelyeznünk, amelyet az 1868. XXX. t.-c. szerződés és egyezmény természetével bíró alap törvény dekrétál és megállapít: ó fölé magunkat nem helyezhetjük.

En, méltóságos főrendek, általában a kérdésben azon nézetet vallottam tegnap és fenntartom ma, hogy a magyar állam egységéről és a magyar állam integritásáról, a magyar nemzeti gondolatról és a magyar egységés nemzeti államnak tartalmáról és nagy nemzeti tartalmáról itt minden szó. Itt egyszerűen egy adminisztrációnak, egy adminisztratív aktusnak szabályozásáról van szó, amelyet, mikor az alispán vagy főispán kiállítja az utlevelet, ó teljesít. Kifele való képviselése ott van a törvényben, hogy az eddigi kis horvát oimer helyett, amelyet ők eddig használtak az ó belügyükben és használtak az utleveleken is, ezután a helyett és ennek létritelével az egységés magyar nagy állami címert kell nekik használniök és kifejezésre van hozva, hogy minden horvát ember, aki utlevelet kap, azt mint magyar állampolgár kapja, mert oda lesz írva, hogy magyar állampolgár. Tehát ebben kifejezésre van hozva az állam egysége. A nyelvből nem lehet kifejezésre hozni, bár szeretném, nem lehet, mert tiltja az 1868. XXX. t.-cikkek az a szakasza, amelyet felolvastam és amely egyezmény természetével bír.

Hát nincsen itten az állam tekintélyéről és a magyar nemzeti állam egységéről szó. Hát nem esorbítja az a magyar nemzeti állam egységét — ugyebár pedig nem esorbítja, mert egyezményes természetű törvényen alapzik? — hogy a magyar országgyűlésen, amely pedig csak a magyar állam egységét jobban képviseli, mint egy utlevél, ott vannak a horvát országos képviselők és horvátul beszélhetnek? Hát a hitelével, hogy a magyar állam egységét csak jobban képviseli, mint egy passzus? Pedig azt horvátul is kell kiállítani, a koronázási esküvel együtt. És ottan van az, hogy ők beszélhetnek horvátul delegációiban, beszélhetnek horvátul az országgyűlésen és az ó egész területümonon a közös organumok mindegyike, akár pénzügyi tisztviselő, akár vasuti tisztviselő, akár pedig honvéd, jogosítva van használni a horvát nyelvet, nem jogosítva, kötelezve van, mert mást nem használhat. Ha az a magyar állam egységét nem esorbítja, amint nem esorbítja, mert így szerződöttünk és akundtunk meg Horvát-Szlavonországgal, hogy őket a magyar államnak tejjene beletesszük, de adunk nekik önkormányzati jogokat, hogy ők itt a magyar állam keretében jól érezzék magukat; nohát akkor egy passzusnak kérdése nem fogja esorbítani a magyar állam egységét. Ez az én erős meggyőződésöm. (Helyeslés.)

En azt hiszem, méltóságos főrendek, hogy a méltóságos főrendeknek igen hivatalos a nemzeti érzelmeiknek nagy sérjártat kultiválni és a nemzeti érzelmeiket nem meöltözni semmi kérdésben sem. Es még akkor is, ha az a szomorú eset előállana, hogy a magyar képviselőház erről megleledkezne, a főrendháznak hazafias és nagy törvényhozási kötelessége lenne, — amint kizártunk tartok remélem, ilyen eset nem fog előfordulni — a képviselőházat és a közvéleményt arra figyelmeztetni. Ma ennek a szükségét én, teljes meggyőződésből szólván, nem látom. En egy más feladatát látom elődésből nyilván a főrendeknek, azt a feladatot, hogy a főrendháznak, a magyar törvényhozás ezen konzervatív és érdekeopörtök alapján és — legnagyobb részében — születési jog

alapján álló törvényhozási testületnek feladata a törvény tiszteletére, az adott szó becsületére és az irrott szerződések tiszteltetésére figyelmeztetni a közvéleményt és visszazsoronitani érzelmi momentumokból folyó igen szép fejtegetéseket, ha azok a törvényvel és az irrott joggal nem egyeznek.

Ez nagy feladat, ha kellemetlen is néha, ha impopuláris is néha. E feladatot a törvényhozónak szem elől tévesztie nem szabad és ha valakinek feladata, hát az én hitem szerint a méltóságos főrendeknek feladata ez. Azért látom a feladatot ebben, mert ennek a főrendibáznak az a hivatása: a törvény tisztelete mellett mindenütt fenntartani az érzelmeinek kontinuitását abban a tekintetben, hogy nekünk egyoldalulag bántani irrott szerződést nem szabad. Ez talán kicsi dolog lenne, megengedem, amit talán el lehetne intézni Horvátországgal nagy baj nélkül. De én kicsi dolgokban sem akarok eltérni a törvényről. A szerződéstől és az irrott jogtól, mert a kicsi dolgok is kiközösíthetők ekkor nyugalmas menetből az állami ügyekért, amint egy odabotolt kavics — bár talán rossz szándék nélkül dobott — kiközösítheti pályájából azt a vonatot, mely visszatarthatatlanul halad. Azért, méltóságos főrendek, ismételve kérem ezen szemponttól méltóztatassanak magukat vezéreteni és így méltóztatassanak ezen módosításokat mellőzve, a javaslatot elengedni. (Helyeslés.)

Báró Prónay Dezső félreértett szavainak helyreigazítására a házszabályok 46-ik §-a értelmében kér szót.

Gróf Csáky Albin: A házszabályok 53. §-a értelmében illeti meg a szó a felszólalót.

Báró Prónay Dezső: Konstatálom, hogy őt a 46. §. alapján is megilleti a szó. A miniszterelnök olyan következtetést vont le az ő felszólalásból, amire ő nem is gondolt. Ha nem volna köztünk az utólevél kiküldésének megállapításához, misecica címen akarná a kormány a törvényhozással megállapítani az utólevél címét, címerét, francia szövegét, stb.? Az utólevél kiküldését s annak alakjait kellőképpen határozni a fennálló korlátok tiszteletével a magyar törvényhozással joga van.

Gróf Csáky Albin elnök: Bebizonyítja, hogy a jelen esetben báró Prónay Dezsőnek mégis csak az 53. szakasz alapján volt joga szólni.

Szólt Kálmán: Csak egy pár szó elmondására kérek engedelmet. Ő méltóságos mostani felszólalásában igen erősen tiltakozik az ellen, hogy nem helyesen alkalmaztam őt, amit mondani szerettem volna. Hogy a felállított tételből nem látom logikailag következni azt a konkluziót, melyet ő méltóságos megállapított és azt mondja, hogy én nem cáfoltam azt, amit ő mondott, hanem egyebet. Nem akarok e felett hosszasan vitatkozni, csak hivatkozom azon méltóságos főrendekre, kik kegyesek voltak meghallgatni, hogy én mostani beszédemnek legnagyobb részét annak a tételnek a bizonyítására fordítottam, hogy eltérőleg ő méltóságos felszólalásából, nekünk jogunk van ugyan az utólevél-ügyben intézkedni, de csak azon határok között, amelyeket az 1868-ik évi XXX. törvényeink megszab. Már pedig mivel ezen törvény az adminisztrációban — és az utólevél kiállításánál nem egyéb — a horvát nyelv kizárólagosságát írja elő, nem tudom most sem belátni, miképpen nem lenne az 1868-ik XXX. törvényeink megsértése azért, hogy ha a horvát nyelv nem lesz kizárólagos, mert ha kizárólagos akar lenni, akkor a méltóságos főrendházi tag ur módosítását nem értem, mert azt a törvény mondja. Az ő módosítása a kizárólagosságot akarja éppen mellőzni, mert különben nem is adta volna be és így kétségtelen, hogy ezt a törvényt sérti. En csak egy megjegyzést fűzök ehhez: legyen kegyes a méltóságos főrendházi tag ur és mélyen t. barátom figyelemre méltatni, hogy ennek az 1868. XXX. törvényeinknek minden tétele olyan, amelyet megtartani úgy a magyar államnak érdeke, mint Horvátországnak nagy érdeke és egyikünk se adjon példát arra, hogy amit köcsönös egyetértséssel nem módosítottunk az egyezményben, abba valamelyikünk a maga törvényhozási cselekményével beleütközzék; mert ha mi tesszük ezt, az a meggyőződés, hogy ilyen kicsiny eltéréseket a horvát tülök is fognak keresni és találni az ő érdekekben, amikor aztán a magunk részéről a legkomolyabban kellene repudálni, mert ez a magyar állam egységének megbontására vezetne. Én nem szeretnék éppen a horvát ellenzéknek szarvakat adni és a kezükbe legyvert adni, pedig az nézetem szerint így volna lennie a kezükben, hogyha a magyar országyülés kezdene törvényt hozni, amely ellenkezik az 1868-ik XXX. törvényekkel. Ezt akarom csak elmondani.

(A szavazás.)

Elnök elrendeli a szavazást. Esterházy módosítására névszerinti szavazást kértek, a többire nem.

Báró Bánffy Dezső módosítását négyen fogadják csak el. Esterházy módosítására szavazott 23, ellene 43 és így a módosítást elvetették. Egyszerű szavazással mellőzik báró Prónay módosítását is, s ezzel a harmadik olvasásban való elfogadás következett.

Báró Prónay Dezső: De vagyunk-e határozatképes számban?

Elnök összeszámlálván a jelenlevőket, konstatálja, hogy csak negyvenhárom vannak jelen s egy negyedórára felfüggeszti az ülést.

Szünet után elfogadták harmadik olvasásban is a javaslatot, elfogadták a határrendésről, végül a tengerszemre vonatkozó választott bírósági döntésnek beikélezéséről szóló törvényjavaslatot.

Ülés vége délután 2 órakor.

BELFÖLD

A nagymartoni választás. Sopronból jelentik: A Dégen Gusztáv halálával megüresedett nagymartoni választókerületben ma reggel Bauer Mihályt, a vármegyei szabadelvűpárt élnökét, ellenjelölt hiányában egyhangulag képviselővé választották. Dr. Szoka István, a választás elnöke szép beszéddel üdvözölte az új képviselőt.

A pénzügyi tárca költségvetése.

— A képviselőház pénzügyi bizottságának ülése. —

Budapest, január 27.

A képviselőház pénzügyi bizottsága Falk Miksa elnöke alatt ma délután 1/3 órakor folytatta a pénzügyi tárca költségvetésének tárgyalását. A kormány részéről jelen voltak: Lukács László pénzügyminiszter, Gränzenstein és Toepke államtitkárok, Papp Elek osztálytanácsos és Valkay, a gépgyár igazgatója.

Szederkényi Nándor szözlött ma elsőnek és az általános pénzügyi politikát bíratta, amelyben a miniszter bűnösül róta fel, hogy kizárólag a fiskális érdekeket tartja szem előtt. A tisztviselők fizetésének rendezésére vonatkozó javaslat benyújtását és elintézését sürgeti.

Falk elnök jelenti, hogy Barta Ödön akadályozva lévén a megjelölésben, levélben menti ki elmaradását a mai ülésről.

Hegedüs Loránt Szederkényi adópolitikájával polemizál, majd a nemzetiségi pénzügyekkel kapcsolatban szól a hitelreformról. A takarékpénztárak reformját illetőleg az állami revizorok ellen van s e helyett a vidéki intézetek köcsönös könyvvizsgálatát és közös informatív szolgálatát ajánlja, de kérdi a minisztert, foglalkozott-e azzal az indítvánnyal, hogy a takarékpénztárak reformját esetleg a takarékbetétbiztosítás által is meg lehetne kísérni? Ezután előterjeszti némely nemzetiségi pénzügyre nézve szerzett adatait és kimutatta, hogy itt a politikai célok kitapogathatók. Nekünk is a védelem terére kell lépni, legelőször a Székelyföldön. Hegedüs itt részletesen ismertetett azt a tervét, hogy az ugynevezett „revinditált havasi alapok” három milliónyi tőkéjének elhelyezésével miként lehetne a nemzetiségi záloglevél-intézetek működését legalább is a székeységre nézve elenyészni. A többi nemzetiségi hitelkérdés szimpotmát a kormány figyelmébe ajánlja.

Gróf Teleki Sándor felhívja a miniszter figyelmét a rókahidai vasműre, melyet régebben beszüntettek. Azon a vidéken 80—90.000 ember a legsanyarabb anyagi viszonyok között él. Akár a vasüzemmel, akár más uton a kormányának joglalkoznia kell az ottani lakossággal és igyekeznie kell a produktívítás emelésére ott módot nyújtani.

Bedő Albert szintén égető szükségnek tartja a székegy vidékek hitelügyének rendezését, figyelemzet azonban arra, hogy a Hegedüs által szóbahozott alaphoz csak óvatossággal szabad nyulni, mert az több meggyének és magánosoknak tulajdona, akik féltékenyek arra, hogy vagyonukkal maguk rendelkezhesenek. A Székelyföldön már is ott találjuk mindenütt az Albina nyomát és hogy ennek a nyomán mindezt csak rombolás, pusztulás támad, azt talán felesleges bizonyítani. Azt kéri tehát, hogy miután a Földhitelintézet ismert memorandum elintézte még nincs, valamint tegyenek minél hamarabb, mert erre égető szükség van.

Kammerer Ernő hangsúlyozza, hogy igen sok példát tud, amelyek mind azt bizonyítják, hogy a miniszter humanusan, a legjobb akarral jár el. Ő ezért köszönetet is mond a miniszternek.

Lukács László pénzügyminiszter köszöni Kammerer nyilatkozatát, mert tényleg nem a személyekben van a hiba, hanem az adórendszerben. Talán nem volt korszak a magyar pénzügyi adminisztrációban, amelyben több kedvezményt, több kiemeltet tanusítottak volna, mint éppen e korban. Ez nem érdem, azt elismeri, de igazság. A rendszer javítására mindent elkövet, de különben foglalkozik magával az adóreformmal is. Erre nézve az anyag együtt van és csak azért nem lépett eddig ezzel az anyaggal a parlament elé, mert tekintettel volt a súlyos gazdasági helyzetre. A reform nem adamelkedést, hanem adóhanyatlást idéz elő, ezt pedig a jelen helyzetben az állam tulajdonosok megéreztethető. Csak ezért kéri. De foglalkozik a dologgal és reméli, hogy nem nagy idő múltán a reform meglesz. Epp így foglalkozik a hadmentességi adóreform kérdésével is, még pedig a kismemberré való tekintettel.

Hegedüs Lorántnak azt feleli, hogy a takarékpénztárak reformját maga is szükségesnek tartja, de csak óvatossággal nyilatkozhatik, mert nem csupán rá tartozik az a kérdés. Szeretné, ha egyesületi uton történének lépések a javítás felé. A reform szükséges, de gyors segély csak a fővárosi intézetek egyesült akciójából várható. A székegy vidékek hitelügyén való segítés maga is szükségesnek valja, azokból a szempontokból is, amiket Bedő Albert említett, de a Földhitelintézetnek erre vonatkozó memorandumát először igen nagy keretűt ölelt fel, másrészt pedig olyan feltételeket kötött ki, melyek igen nagy időre elodázzák a kérdés rendezését ebben a keretben. Reméli, hogy e nehézségek dacára sikerüljön a kérdést megoldani. Egyébként a kisbirtokos hitelügynek szemlélésével sikeresen foglalkozik a központi hitelszervezetet is, mert négy évi fennállása alatt 71 millió koronával segítik a szövetkezetbe vont intézetek tagjait.

Áttér az előadó beszédére és jelzi, hogy a fizet-

tésrendezési javaslattal a maga részéről elkészült, de különböző kormányzati ágak még mindig újabb és újabb igényekkel lépnek fel. Hogy eddig nem nyujthatta be, ebből igazolva láthatja mindenki. Reméli, hogy nem sokára előterjeszetheti. Hogy mily kötségtöbbletet jelent ez a javaslat, arra azt feleli, hogy 17.800.000 korona a kiadási többlet, amely így támad. Ő 16 millióra tervezte, tehát meglehetősen túllépett a tervén. A már megszavazott 3 millió benne van ebben az összegben. Hogy ezt a 3 milliót már tavaly nem kaphatták meg a tisztviselők, annak a tárgyalások hosszadalmasága az oka de ez nem rövidíti meg az érdekelteket. Minden attól függ tehát, hogy a törvényhozás mikor intézi el a reformot. A beruházási javaslatot ugyanilyen szempont hátráltatta. Az igények hossza sora támadt. Reméli, hogy a jövő hónapban vagy legkésőbb márciusban az idevonatkozó munkálatok véget érnek.

A dohányterületi szaporításra nézve megjegyzi, hogy szükség esetén nem zárkózik el bizonyos szaporítás elől. A Földhitelintézet ellen elhangzott panasz, hogy nem lép be a postatakarékpénztárba, nem segíthet, mert nincs joga az intézetet erre kényszeríteni, de jóakaraton beleavatkozhatik, és ezt meg is teszi. A készfizetések felvételeit illetőleg megjegyzi, hogy csak ismételteti a miniszterelnök által emondottakat. Jelzi, hogy sohasem tervezte a készfizetések felvételére egy fix napot, mert ez lehetetlen. A legújabb megállapodásoknál a magyar kormány megtejt minden, amit ez ügy érdekében megtehetett. Az egységes államadósság konvertálására megjegyzi, hogy a kormány az ország jogai érdekében megtejtette mindazt, amit megtennie kötelessége volt. A telekezei tanítók fizetésének javítása érdekében törvényes intézkedések vannak. Ami lehetséges, azt meg fogja tenni a kormány a jövőben is. Ezek azok a dolgok, amiket a felhozottakra válaszul elmondhatott. (Zajos eljénzés.)

Hieronymi Károly az egységes államadósság konvertálására vonatkozólag intéz kérdést a miniszterhez.

Lukács László pénzügyminiszter megadja a felvilágosítást annyiban, amennyiben egy tárgyalás alatt levő kérdéssről nyilatkozhatik.

Következik a részletes tárgyalás, amelynek során Hieronymi Károly a selmecbányai bányászakadémia tanárainak jogos igényeit ajánlja a miniszter figyelmébe, úgyiszent az üresedésben lévő tanszék betöltését is sürgeti. Lukács László pénzügyminiszter megnyugtató felvilágosítást ad.

Hieronymi Károly kifogásolja, hogy az egyenes adók sokkal kisebb összegben vannak előírva, mint ahogy azokat elő kellett volna irányozni. — Lukács László pénzügyminiszter utal arra, hogy az előírásnál a gazdasági helyzetre való tekintet vezetett és az a köteles óvatosság, amit figyelmen kívül hagyni nem lehetett.

Lukács László pénzügyminiszter indítványozza, hogy 31.600 koronát vegyenek tel a fogyasztási adókhoz, a brüsszeli egyezség által okozott kötségek lefedezésére. Az indítványt elfogadták.

A vitát a január 30-iki ülésen folytatják és akkor tárgyalják az apróbb tárcák fennmaradt tételét, valamint az udvartást is.

KÜLFÖLD

Az osztrák helyzet. Az osztrák képviselőház háromnapj szünet után holnap ülést tart, amelynek napirendjére a véderőjavaslatokat tűzték ki. A vita elején, hír szerint, gróf Welsersheimb Landwehr-miniszter fogja kifejtetni a hadügyi kormányzat álláspontját a pártok kivánságával szemben. Ennél nagyobb érdekességet nyújt a holnapi ülésnek az, hogy ekkor terjesztik be a kiegyezési javaslatokat. A pártok klubelnökei ma délután három órakor tanácskozára gyűltek össze, melyen megállapították a véderőjavaslatokkal szemben elfoglandó álláspontjukat. A német baloldali pártjai visszatartották a meghívást. Koerber miniszterelnök — a Vaterland értesítése szerint — egy pártvezér előtt kijelentette, hogy a parlament munkálatok tartja. Eppen azért azt reméli, hogy radikális eszközökre nem lesz szükség.

Bécs, január 27.

Az osztrák képviselőház cukoradó-bizottsága ma folytatta a cukoradó-törvényjavaslat részletes tárgyalását. A hatodik szakasznál Baernreither módot akart adni a cukoradó fokozatos leszállítására. A pénzügyminiszter ugyanis nem hajlandó lemondani a prémium eltörléséből származott 13 millió koronáról, a közönség pedig a cukoradó leszállítását követeli. Szólt az kívánja, hogy a cukoradó egész összegében hagyják meg a költségvetésben, de meghatározott összeggel kontingentálják a cukoradót s az évi pótlékot a cukoradó fokozatos leszállítására fordítsák. Számítása szerint, ha a cukorfogyasztás évenként négy százalékkal emelkedik, a cukoradó öt év alatt 33 koronáról 30 koronára szállíthatják le. Megállapították az adó minimumát is. Böhm-Bawerk pénzügyminiszter hajlandó eloglandni Baernreither tervét, mert nem fenyegeti a költségvetést. Azt hiszi, hogy Magyarország is elfogadja a tervet. Az ellen, hogy már most leszállítsák a cukoradót, tiltakozik a miniszter. A bizottság a javaslat tárgyalását bejelezte s aztán tárgyalás alá vette a cukorkontingensről szóló javaslatot.

Bécs, január 27.

A cukoradó-bizottság ma befejezte tanácskozásait, miután a galioiai és bukovinai cukorgyáraknak engedett kontingens tekintetében a lengyel képviselőkkel megállapított kompromisszumot ratifikálta. A nyerscukor-gyárosok később a képviselőházban tanácskozássra ültek össze a cukorfinomító-gyárak képviselőivel és e konferencia során megegyezésre is jutottak. A nyerscukor-gyárosok megmaradtak a szingaris kontingentálás behozatalára irányuló eredeti követelésük mellett, amelyet a cukoradó-bizottság elvetett. Miután a rayonirozás kérdésében szintén merev ellentállásra találtak, a német és cseh agráriusok elhatározták, hogy ha a plénumban leszavazzák erre vonatkozó indítványukat, akkor a javaslatokat meg fogják obstructálni. A cseh képviselő az követeli, hogy a cukoregyményről és a cukoradóról szóló törvényjavaslatok letárgyalása után addig halasztsák el a kontingentálásra szóló törvényjavaslatát, amíg ebben a kérdésben nem jön létre a megállapodás. A lengyel azonban ragaszkodik a három javaslat közötti föllállított junktimhoz.

Bécs, január 27.

A *Neues Wiener Tagblatt* arról értesül, hogy a közös járadékok konverziójáról szóló törvényjavaslat, amelyet a kormány legközelebb fog benyújtani, mindössze néhány szakaszról fog állni. A törvényjavaslat két legfontosabb rendelkezése az, amely felhatalmazza a kormányt a konverzióra a kamatláb előzetes megállapítása nélkül, továbbá kimondja, hogy ha a járadékfelajánlások bizonyos idő alatt kifejezetten nem követelik a visszatérítést, úgy tekintik őket, mint akik hallgatóság beleegyezésüket adták. E két intézkedés az osztrák és a magyar pénzügyi praxisban új elvet honosít meg, amely Francia- és Angolországban már bevált.

A szorongatott Combes. Mint elvárható volt, a francia kamara republikánus többsége a *kultuszárca* költségvetésének tárgyalása alkalmával ellentétbe jutott *Combes* miniszterelnökkel. A republikánus párt ugyanis az egyházak az államtól való teljes elkülönítését, a kultusz költségvetés kiküszöbölését, tehát a papságnak az állam által való díjazásának megszüntetését, valamint a Napoleon által kötött konkordátum felmondását követelik. Egyuttal azt kívánják, hogy a *valikáni francia nagykövetséget* szüntessék meg. *Combes* miniszterelnök, akit a vallás és az egyház ellenségének szoktak mondani, a kamara tegnapi ülésén saját pártjával ellentétbe helyezkedve, ezt a kijelentést tette:

— Nem hiszem, hogy a francia nép többsége beérné a pusztá morális eszmékkel, amelyeket az erkölcsi nevelés nyújt. Szükségesnek tartom a vallásos eszméket, melyeket csak a különböző egyházak tudnak megadni.

Ezt a nyilatkozatot már tegnap a miniszterelnök pártfelei is közbeküldésekkel szaktították meg, ma pedig a radikális és köztársasági lapok rosszaló kommentárokkal kísérik.

Nagyon érdekes a tegnapi szavazás listája. Mindazok a képviselők, akik abban reménykednek, hogy tagjai lesznek a legközelebbi radikális kormánynak, az egyházak az államtól való elválasztása mellett szavaztak, köztük *Doumer* és *Lackroy*. A jelenlegi minisztérium tagjai a pötidintvány ellen szavaztak, kivéve *Felletant*-t, aki tartózkodott a szavazástól. A *Waldeck-Rousseau*-kormány tagjai közül *Millerand* és *Lanessan* az indítvány mellett szavaztak.

A bajor trónörökös beszéde. *Lajos* bajor herceg, mint minden esztendőben, tegnap is fölülözönlötte a régens-herceget azon a lakomán, amelyet a szabadságot tiszteket a német császár nevenapja alkalmával rendeztek. A *Münchener Neueste Nachrichten* jelentése szerint a herceg egyebek között a német császárnak és a régens-hercegnek a germán múzeum tavalyi jubileumán való találkozásáról beszélt. Amint egy ország és egy osztály sem vonta ki magát, mondotta, a németiség ez emlékéhez való hozzájárulás alól, azonképpen a német fejedelmek is összejűtek a jubileum ünnepén. A német császár ajándékának és Nürnbergben való személyes megjelenésének jelentőségét behatóan méltatta a herceg a nagy nemzeti gondolatra való hatása szempontjából. A német népek megmutatták, hogy *eszküdgában* *sines* *irredentisztikus hajlamokat* táplálni és hogy uralkodóik hű alattvalói és o mellett a német birodalom hű polgárai akarnek maradni.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Január 15-ikén új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatásukkal a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

HIREK

Budapest, január 27.

— **A király érkezése.** A király február 4-ikén a délutáni órákban érkezik Bécsből körünkbe. A királylyal a rendes kíséret jó a fővárosba, az udvartartás személyzete, továbbá a többi személyzet már február 2-ikán reggel 7 órakor érkezik meg. Husz udvari fogatot s mintegy 70 lovat indítanak utnak a királyi palotába. *Galle* Antal várkapitány tegnap érkezett a fővárosba vissza, hogy az udvar fogadására a kellő intézkedéseket megtegye.

— **József Ágost főherceg Pümében.** *József Ágost* főherceg nejevel, *Augusta* főhercegnasszonyval holnap, szerdán délután többnapit tartózkodásra Pümében utazik.

— **Az udvari bál.** A február 7-ikén, szombaton az udvarnál tartandó bálon azokat a hölgyeket, akik az udvarnál még nem voltak bemutatva, *Mária Josefa* főhercegnasszonynak fogják bemutatni. E bemutatásra jelenkezni lehet *Andrássy* Aladárné grófné született *Wenckheim* báróné palotahölgyénél, *Andrássy*-ut 59. szám alatt levő palotájában, pénteken, január 30-ikán és vasárnap, február 1-én délután 2—5 között. A személyes megjelenésben való netaláni akadályoztatás esetén az illető hölgyek budapesti lakásuk közlése mellett írásbeli, vagy távirati uton is jelentkezhetnek.

— **Vilmos császár elismerése.** *Berlin*-ből jelentik, hogy a *Laditengerész*et rendeleti lapja mai keleti császári rendelet közöl, amely szerint az *Illis* ügyvédnek legénységének a tuki erdőökkel 1800 július 17-ikén vívott harcokban tanusított kiváló magaviseletét emlékeül a hajó elbástyáján a *Pour le Mérite* rendjelet, a lobogó nyelén pedig e rendjelet mutató zászlógombot viselje.

— **A pápa jubileuma.** Rómából táviratozzák: A Vatikán közzétette a pápai jubileum programjának befejező részét. Február 19-én Szent-Péter templomában Tedeum lesz, melyen *Rampolla* bíbornok fogja az áldást osztani. Másnap a püspöki kuriák képviselői átadják a pápának az arany tirát. Február 23-án megvendégelnek ezer római szegényt. Március 3-án a pápa urbi et orbi áldást oszt. Ötödikén zenei akadémia lesz, melyen *Perosi* fog dirigálni. Ez alkalommal *Ferrata* bíbornok latin ünnepi verset mond. Március 6-án a többi főtemplomban is ünnepi istentisztelet lesz. Április 28-án a világ katolikus szervezeteinek és egyesületeinek képviselői és küldötségei gratulálnak a szentatyának.

— **Estély az udvarnagynál.** Gróf *Apponyi* Lajos magyarországi udvarnagy és neje, *Apponyi* Lajosné grófné február 8-án estélyt adnak.

— **A Concordia köszönete.** A *Concordia* bécsi írók- és hírlapírók egyesülete ma *Vészi* József országgyűlési képviselőhöz, a *Budapesti Újságírók Egyesületének* elnökéhez a következő táviratot intézte:

A *Concordia* elnöksége mai ülésében elhatározta, hogy önnek és a kitűnő vezetése alatt álló egyesületnek legbensőbb köszönetét fejezi ki azért, hogy oly férfiasan léptek fel karunk érdekében és hogy *Singer* Zsigmond urat, egyesületünk tagját olyan határozott és méltó módon vették védelmükbe igazságtalan tamadásokkal szemben. Szívélyes üdvözléssel és teljes rokonérzésünk kifejezésével, az elnökség nevében

Spiegel Eljár.

— **Ünnepelt orvos.** *Zilah*ról táviratozzák, hogy a Szilágymegyei Orvosszövetség lelkes ünnepléssel ülte meg ma elnökének, dr. *Berger* János [vármegyei] főorvosnak, a *Ferenc-József*-rend lovagjának 25 éves orvosi jubileumát. A szövetség nevében *Ajtay* Endre tb. főorvos tartalmas beszéd kíséretében albumot nyújtott át a jubilánsnak, majd dr. *Kaiser* György alispán tolmácsolta a vármegye üdvözlését, azután a *Zilahi* Négyesület, melynek az ünnepelt főorvos titkára, fejezte ki jókívánságait; *Kiss* Gyula igazgató vezetése alatt a református főgimnázium tisztelgett a jubilánsnál, akit azonkívül még az izraelita hitközség s a takarékpénztár kerestett fel üdvözléssel. Déiben dr. *Berger* házánál 100 terítékes banket volt. Az ünnepelthez számtalan üdvözlő sürgöny érkezett.

— **Baross-menhely.** A kereskedelmi alkalmazottak Baross-menhelyének szervező-bizottsága legközelebb *Lányi* Leo elnöke alatt összejű, hogy az elegendő, keresetképtelen kereskedelmi alkalmazottak javára szolgáló nagyszabású intézmény szervezése iránt az első lépéseket megtegye. A szervező-bizottságban kereskedelmi köreink legkiválóbbjai vesznek részt.

— **A szász trónörökösné ügye.** *Lipszéből* jelentik, hogy dr. *Zehne*, a szász trónörökösné ügyvédje, tegnap *Salzburg*-ba utazott, hogy a toszkánai udvartartás tagjain. *Hiro* jár, hogy a trónörökösné ügyvédje rá akarja venni a toszkánai udvart, hogy a trónörökösné válópörének január 28-án kezdődő tárgyalását halasztassák el.

Berá-ból táviratozzák, hogy *Ober-Mays*-ban a

Villa Imperialban több lakást béreltek ki a szász udvar részére. A szász királyi család több tagja hosszabb ideig fog ott tartózkodni.

— **A Névtelen.** A főrendiház mai ülésén történt a név szerint való szavazás alatt. Az előzői emelvényen egy ifjuember olvassa buzgóan a névsort. Az újságírók páholyában kérdegetik egymást a tudósítók, kiesoda az ismeretlen felolvasó, de senkitem tudja a nevet. Az eredménytelen kutatás közben jön be *Sturm* Albert, a karzat szeretetreméltó humoristája, aki mellesleg mindenkit ismer. Kérdezik őt is:

— Nem tudja, *Sturm* bácsi, ki az a jegyző, aki a névsort olvassa? Senki sem tudja a nevet.

— Nem tudják a nevet? Hát a *Névtelen* jegyző.

Am az elmés elkeresztelés hamar túlélte magát, mert a következő percben jött valaki, aki meg tudta mondani, hogy a névsorolvasó urat gróf *Vigyázónak* hívják. *Sturm* Albertnek azonban erre is készen volt a szentenciája:

— *Vigyázó?* Akkor ez a főrendi *Fichler*.

— **A fűty.** A német trónörökös pétervári látogatásával kapcsolatosan mondja el egy német lap a következő kis esetet, ámbár előre kell bocsátani, hogy a dolognak nagyon kevés köze van a trónörökösöz, aki ott sem volt még Péterváron, mikor megtörtént. Néhány nappal a trónörökös megérkezése előtt a cári pár elment a muszka fővárosban vendégszereplő francia színtársulat előadására. Egy jelenethez a cár tapsolni kezdett, abban a pillanatban a jelen voltak legnagyobb meglepetésére és remülétere fűty hangzott el a földszinten. A cár tovább tapsolt, mire az ismeretlen tüntelő még erősebben fűtyentett. Ekkor felállt páholyában a cár és véstjósó pillantást vetve a közönségre, harmadszor is tapsolt. Ezuttal nem ismétlődött a fűty. És pedig egyszerűen azért, mert a harmadik fűty előtt rövidesen eltávolították az ellenzékieskedő nézőt. Ezuttal, csak a friss levegőre vitték az illetőt, de vannak, akik úgy vélekednek, hogy ha a német trónörökös jelen lett volna az esetnél, a fűtyülő ur a színházból alighanem Szibériába vándorolt volna.

— **Egy herceg titokzatos halála.** *Nordhausen*-ből teiegrafálják: *Stolberg-Stolberg* Wolfgang herceget, a porosz urakházának örökös tagját, a minap meghalt *Stolberg-Stolberg* Alfréd herceg legidősebb fiát ma reggel rotteberodei kastélya parkjában agyonlőve találták. Mellette hevert vadászfegyver. Hogy szerencsétlenség vagy büntetlő áldozata-e a herceg, még nincs egészen kiderítve.

— **Cégtábla-kiállítás.** A hű ildi kiállítások mintájára a *Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete* nagyszabású cégtábla-kiállítást tervez kirakatsversenyyel egybekötve; a kiállítás céljaira a fővárosban is, a vidéken is rendkívül gazdag anyag található, így pl. többek között egy ismert budapesti fehérműkereskedés cégtáblája *Barabás*-nak egyik legjobb festménye, továbbá egy lipótvárosi gyógyszerár cégtáblája *Szent István* képevel, amely *Thán* Mór alkotása. Az illetékes körök általános érdeklődése folytán a kiállítás sikere biztosítottnak látszik. A kiállítás esetleges anyagi jövedelmét az alkalmazottak tüdőhelyének javára fogják fordítani.

— **A párbaj ellen.** A győri párbajellenes liga február 1-én tartja alakuló közgyűlését a városhaza nagytermében. A mozgalomhoz, amelyet dr. *Mihalovics* Tivadar győri kir. közjegyző kezdeményezett, Győr város színe-java csatlakozott. A közgyűlésen a Magyar Békégyesület, illetve az országos párbajellenes mozgalom előkészítő bizottságát *Gergely* Ede főtitkár képviseli.

— **Egy uriaszony balesete.** Sajnos baleset érte dr. *Hubay* Karolyt, aki ma délután a Váci utcában a sikos járdán elesett és balkezeit törte. Az uriaszonyt lakására szállították, ahol gondosan ápolják.

— **Egy visszautasított párbaj áldozata.** *Berlin*-ben sokat beszélnek mostanában egy tragikus esetről, amelynek titkát csak most, egy héttel a boldogtalan áldozat halála után, sikerült felfedezni. Nyolc napja annak, hogy *Birnbaum*-ban agyonlőtte magát egy *Willich* nevű rendkívül képzett és a társaságban nagyon kedvelt gazdász, aki mindenivel megért, de üldözték, mert nem tartott az agráriusokkal. *Willich* összekocogott egy szolgálaton kívüli örnaggyal, aki őt párbajra hívta, de *Willich* visszautasította a kihívást ellenfelenek fötörendbeli difamáló cselekedete miatt. Ezért az agráriusok a helységben bosszút esküdtek ellene és minden körben bojkottálták. *Willich* erre föböltöte magát.

— **Az országház mai világitásának költsége.** Ábból az alkalmából, hogy a főrendiház és a képviselőház mai ülése alatt a villamos eszlárok égtek, a főrendiháznak mai világitása 60 koronába, a képviselőházé pedig 50 koronába került. Ugyanis a főrendiházban négy óráig világitottak, míg a képviselőházban csupán 3 óra hosszáig. Ugy a főrendiházban, mint a képviselőházban négyezer normál gyertyafény világitott, vagyis 264 lámpa s minden egyes lámpa 14 gyertyafényt árasztott.

— **Tóth János és a favágó-masina.** A masina sok szegény embert foglalkoztat, de egyszerűsége sok szegény ember szájából veszi ki a falatot. S akiket foglalkoztat, azoknak a kenyere nem békíti meg a sorsukkal azokat, akik viszont kenyér nélkül maradnak a masina munkájára. A vasut például egész nagy vidékek fuvarosságát tönkretette. A székely nyomorúság például azóta csak igazán elviselhető, amióta a deszkát, a borvizet vasuton viszik Kolozsvárra, Vásárhelyre, Szegedre, Brassóba s nem tengelyen, a kis, türelgábu székely lovacskák mögé fogott fakó szekeren. A szögögepek tönkretették a takácsokat, a szögögepek miatt — bár még kevés van használatban — éhesen, foglalkozás nélkül ödöng az utcákon meg a munkaközvetítő előtt sok nyomdász. Hogy a gépek előállítását viszont sok embert foglalkoztat, hogy a gépek szaporodásával szaporodnak a gyártelepek is, az igazság, de olyan igazság, amit a szegény, kárban maradt ember meg nem ért s a mi nem lohasztja le az egyszerűbb eszközökkel dolgozó kézimunkás dühét a masina ellenében. A maradiság haragszik a fejlődésre s annyiban igaza is van neki, amennyiben a jóllakáshoz minden munkásnak jussa van. — S ilyenformán igaza van annak a Tóth János nevű székely favágónak is, aki az amugy is szűkös favágó kenyér megfogtatkozását annak tudta be, hogy a városban egy favágó masina is dolgozik. Persze ötven emberre való munkát végez el egy nap alatt s a szegény Tóth Jánosékat sokféle fogadják azaz, hogy: nincs munka, mert a masinára bízzák a fa fölprózását. Tóth Jánosban ilyenformán talán az is megeshetik, hogy azért, mert volt olyan este is ezen a kemény télen, amelyen nem tudott kenyérralát hazavinni a gyermekeinek — végtelen düh forrott a masinával szemben, ami eleszi a szegény ember kenyérét s elhatározta, hogy elpusztítja a föld színéről ezt a szörnyetget, Tóth János tulajdonképpen a favágó kisparasszág mártírja... mert az lett. Tegnapelőtt tudniillik a Páris kávéház előtt elhaladva, észrevette, hogy benn az udvaron zakatol a masina. Belopózkodott tehát és egy olyan pillanatban, amikor nem figyeltet reá, belevágott a fejszével a masina kerekéi közé. Derék csapás volt. A masina egy kicsit berregt utána s aztán megállt. Mig kiigazították, mindenki a Tóth János-féle kis emberekre lesz rászorulva Debreczen városában. Ennek azonban Tóth János már nem veszi hasznát. Ott a rendőrség egyelőre nem bocsátja munkába.

— **Inzultált képviselő.** Budapestről táviratozták: A nemzeti szocialisták tegnap tartott gyűlésükön hevesen kikeltek az új-osehek ellen s a gyűlés után a résztvevők a szálló elé vonultak, amelyben *Holanszki* képviselő lakik. A szálló előtt *Holanszki* összeszólalkozott egy helyi újság szerkesztőjével, amiből általános verekedés támadt. *Holanszki* képviselőt annyira összeverték, hogy orvost kellett hivatnia. Lakásának összes ablakait bevették. A hatóság megindította a vizsgálatot. Egy embert, aki botjával ütötte *Holanszki*-t, letartóztatták.

— **Házasság.** *Ervin* Kálmán, a Magyar Általános Hitelbank kitűnő szakértésű és széles körökben becsült titkára, jegy váltott *Brust* Ilona kisasszonnyal, *Brust* Dávid fővárosi nagykereskedő leányával.

Steiner Jenő az Első Általános Baleset Biztosító Társaság központi tisztviselője eljegyezte dr. *Gara* Antal ismert fővárosi orvos leányát *Jolanát*.

Podhorszky László január 20-án vezette oltárhoz Pétervárt, a máti lovagrend templomában *Borkovszky* Jozetta kisasszonyt.

Landes Leó eljegyezte *Roth* Rózi kisasszonyt Budapesten.

Dr. *Gruber* Lajos ügyvéd eljegyezte *Vámoscher* Ella kisasszonyt Dárdán.

Jósa Jenő máv. mérnök Nagykárolyból eljegyezte *Küfler* Annuskát.

Schlesinger Soma H. Csenéről eljegyezte *Pillis* Aranka kisasszonyt N.-Eoskáról.

Szilösi Sándor nagymihályi győgytúr tulajdonos eljegyezte *Pollatschek* Margitot Budapesten.

— **Szikiplomlás.** Maramarosvármegye *Visó* községében e napokban nagy szikiplomlás volt. Az utat, mely *Visó-Oroszi* és *Boczkó* között vezet el, egy részről óriási szikla védi, másik oldalán pedig a *Russ* vize hőmpölyög. *Kostáczky* Sándor járásbíró éppen akkor haladt el kocsijával az egyik szikla alatt, mikor a meglazult szikla egy része leomlott. A kocsit elütötte, összetörte és a bennülő járásbíró úgy odaya a korlátához, hogy súlyosan megsérült. De mégis ez a korlátja volt a szerencséje, mert különben az iszonyu mélységbe zuhant volna.

— **A Danáról.** A Duna tegnap óta a fővárosnál 17 centiméterrel emelkedett, s mai magassága 236 centiméter. A jégviszonyokban semmi változás nem történt, a balai jégtörlesz változatlanul áll s a hőmérséklet — 10 és zérus között váltakozik. A mellékfolyók jég- és vízviszonyai változatlanok.

— **Ongyilkos fiatal leány.** Kézdivásárhelyről írják, hogy *Jencsenics* Blanka, egy ottani ácsmester leánytáves szép leánya e hó 24-ikén, hű szülői és testvérei ebédelték, atya revolverével szíven lölte magát és meghalt. Ongyilkosságának oka ismeretlen.

— **Előleptetések az államvasutaknál.** A kereskedelemügyi miniszter *Krappelka* Károly üzletvezetőt I. osztályú üzletvezetővé léptette elő; előléptette továbbá a miniszter: *Kriegsau* Nándor, *Fehérvári* István, *Tassay* Kálmán, *Macher* Vilmos, *Unger* Emil, *Felszeghy* Ferenc és *Hajnal* Vilmos felügyelőket, a II. fizetési fokozat 2. osztályából ugyanazon fokozat 1. osztályába: *Heeger* Gyula, *Zimmermann* Ferenc, *Lachnits* János, *Hoitsy* Gedeon, *Fouquau* Henrik, *Beivinkler* Vilmos, *Cserna* Sándor, *Alezay* János és *Boiberitz* Henrik lovag felügyelőket a II. fizetési fokozat 3. osztályából annak 2. osztályába.

A II. fizetési fokozat 3. osztályába felügyelőkké nevezte ki a miniszter: *Blazsek* Adolf főellenőrt, *Taschler* Kálmán főmérnököt, *Mertsch* János titkár, *Szentmiklóssy* Dénes és *Kosztolányi* Béla Lajos főmérnököt, *Luby* Gyula titkár, *Hözl* Gusztáv és nagyszegedi *Szilgy* Jenő főmérnököt, *Bene* László főellenőrt, dr. *Benedikt* Márk titkár, oszkói *Ocskay* Gusztáv és *Schmidt* Gyula főellenőrokat, végre *Tichy* Béla főmérnököt.

A II. fizetési fokozat 2. osztályából az 1. osztályba léptette elő a miniszter *Csala* Pál és *Kórády* Frigyes főellenőroket, *Deak* József, *Steiner* Samu Pál és *Szele* Ferenc főmérnököket, *Hrvatzky* Károly és *Engberth* János főellenőroket, edenbergi lovag *Langer* Rezső, *Tankó* Sámuel, *Katona* Endre és *Richter* Károly főmérnököket, *Angelta* Arnót, *Pellet* Ignác és *Kosa* Károly főellenőroket, *Egan* Ede és *Streer* Emil főmérnököket, *Chlumsky* Manó és *Vörös* Hádor főellenőroket dr. *Nemeth* Antal, *Szerbák* Elek és *Bacsinsky* Vladimir titkaroikat.

A II. fizetési fokozat 3. osztályából ugyanazon fokozat 2. osztályába *Rajczy* Vilmos és *Steiner* Pál főellenőroket, *Gehring* Ede főmérnököt péchujalusi *Péchy* József főellenőrt, *Fáy* József főmérnököt *Papik* Sándor főellenőrt, *Wimmer* Lipót *Lukács* Ferenc, *Stromszky* Károly, *Ferzár* István *Trifunácz* Iidor, *Juhász* János, *Trieben* Hugó *Gergelyi* Gusztáv, *Kun* Győző és *Ráner* Odón főmérnököket *Sprinczer* János titkár, *Felner* Laos *Epstein* László, *Knuthy* Árpád, *Osztrowszky* József, *Sztrély* Gyula és *Winkler* József főmérnököket.

A III. fizetési fokozat 3. osztályába kinevezte a miniszter *Markó* Adolf, *Pilát* Nándor, magyar-rádi *Boros* Lajos, *Gervay* Károly, *Merényi* Gyula, *Foppel* Gusztáv és *Várnai* Jakab ellenőroket főellenőrokké, *Emerczey* Pál mérnököt főmérnöké, *Jancsó* Sámuel ellenőrt főellenőrré, *Buzási* Albert és *Hochbaum* László mérnököket főmérnöké, *Dapy* Lajos, *Mik* Lipót István, *Kovács* Ferenc és *Szabady* Gábor ellenőroket főmérnöké *Scholtz* Jenő mérnököt főmérnöké, *Kapczy* Dezső, *Trifunácz* Mikó *Kohányi* Kálmán és namszilai *Neumann* Viktor ellenőroket főellenőrokké, *Nemeth* József és *Mati* Károly mérnököket főmérnöké, *Nagy* Józsa segédutkárt titkár, *Júth* Ferenc mérnököt főmérnöké *Hellinger* József hivatalnokot és *Olvaszky* István ellenőrt főmérnöké, *Szepeles* Simon mérnököt főmérnöké, *Balpataly* Zsigmond és *Fretsch* Károly ellenőroket főellenőrokké.

A kereskedelemügyi miniszter *Setánközy* Mihály főfelügyelőt a P/L szakosztály (forgalmi ügyek) vezetőjévé rendelte ki a M. Kir. Államvasutak igazgatóságánál.

— **Tüntető munkátlank.** Prágából jelentik, hogy ott a munkanélküliek tegnap nagy tüntelést rendeztek. Több száz munkanélküli ugyanis a *Graben*-re vonult s óriási lármával munkát és kenyeret követelt. A *Politik* szerkesztője előtt a tömeg oly fenyegetően viselkedett hogy az útleletek bezárták és rendőrséget kellett hívni a munkások szétosztatására. A *Narodni Liszt* szerkesztőségét a rendőrség kordonnal elzárta. Végre lovasrendőrök nagynehezen a Vencel-ter másék végére szorították a tömeget, ahol azután sikerült szétosztatni a tüntető munkásokat.

— **A vasuti jegyek ellenőrzése.** A Magyar Királyi Államvasutak igazgatósága a következő értesítést teszi közzé: A menetjegyekkel történt számos visszaesés szükségessé tette, hogy a jegyeknek és egyéb igazolványoknak ellenőrzését okozottabb mérvben a legbehatóbb módon végeztessük s ez érdekében az üzletszabályzat 21. §-ban illesztve annak II. póthátározmányában foglalt határozmányoknak illetlenül érvényt szerezzünk. Erdeket közegeinket, ugymint a káposztát, a jegyvizsgáló kalauzokat és az ellenőroket szigoruan utasítottuk, hogy az utazó-igazolványoknak, és pedig ugy az egyszerű utazásra szóló, mint az időszakos, vagy állandó érvénynyel bíró (szabad-, bérlet-, stb.) jegyeknek előmutatását, a várótermekben, illetve a pályaudvarra való belépésnél és útközben a vonatokban mindenkitől kivétel nélkül illetlenül követeljük. Továbbá elrendeltük hogy mindenkor megköveteljük azt, hogy az utasok a pályaudvarok elhagyása előtt a további utazásra még érvényes utazó-igazolványokat előmutassák és a további utazásra már nem érvényes utazó-igazolványukat a jegyzedőknek adják. Midőn a főntebbiekre s arra is, hogy a külföldön hasonló szigorú intézkedések állanak fön, az utazó közhönséget figyelemztetjük, egyuttal kérjük hogy a menetigazolványt elővezetéséig és a menetjegy előkereséséig járj egyéb kelemetenség kikerülése végett, saját érdekében kéznél tartani és közegeinket a menetjegyek előmutatására irányuló kötelezőszerű felhívást, ellenvetés nélkül teljesíteni sziveskedjék.

— **Haro egy halott körül.** Párisból táviratozták: A párisi török nagykövetségnek arra a kérelmére, hogy *Mahmud* basa holttestének Konstantinápolyba való elszállítását tekintetben ideiglenesen intézkedjék, a bíró úgy döntött, hogy miután a holttestet rendesen eltemették, nincs sürgős ok iiy intézkedésre és a leletek a törvény rendes útjára utasította.

— **Budapest üveg alatt.** Valami amerikai városban próbát tettek az utcaburkolásban az üveggel. Valami ilyes kísérlet történt ma Budapesten is, — de nem vált be. Nem tudjuk még, hogy vajon az éjszaka folyamán nem történik-e valami nagy szerencsétlenség, de már eddig, estig is egész legió balesetről hallottunk. Sajnos, olyan is akad közöttük, amiben egy a sikos uton hanyatvágódott leány agyrázkódást szenvedett s a csonttörés, csontrepedés nem is ritkaság ma a sok olyan ember esetében, akik alól egyszerre csak kiszaladt az utca. Olmos eső esett tudniük, amely a földre érve rögtön megfagyott. Mert hát hideg nincs ugyan a szónak abban az értelmében, ahogy megszoktuk már ezen a télen a hideget, de a fagyponton alul van a hőmérő pár gráduossal. Ez a vékony, de erős jégpáncél beborította Budapestet. Típegre jártak rajta az emberek, minden határozottság nélkül, jóformán csak a jószerecsére bízva magukat — s aztán vagy hasraestek, vagy leültek ajégre, kit merre inkább vonzott a föld. Egész csomó férfi, asszony járt az utcákon, akinek a téli kabátján egy nedves, piszkos folt megmutatta, hogy milyen volt az esés, amiben jóformán valamennyi gyalogjáró kollégának része volt. Honem szép volt a város. Csillógtat még abban a bágdyat napfényben is, ami délfelé rásugárzott s itt-ott elvezette a lusta házmesterek munkáját. Fölolvastotta a jeget. S egészen szokatlan, különös volt a zaj ma Budapesten. Az utcai láрма, ami rendes körülmények között mindig egy- és ugyanaz. A gyalogjárók ütemesen csatolták a jégtörő lapát s az ut pedig, amin a kocsik járnak, tökéletesen csendes. A kerék es zörög, a ló patkója es kopog, csak fehér jégzikrát csíhol ki a földből. Valamicskét bátorságos járás éppen csak a kocsitton van, amit feltörték a lovak és végigszántottak a vasírfos kocsikerekkel. A fagyott utcaburkolat olyan makacsul erős, hogy a rászórt homokot is magába fagyaszítja s egy óra múlva már annak is csak a színe van benne a tükörben, ami ráborul a nagy városra és amiben kacéran nézegetik magukat az utca két oldalán a paloták. Veszedelemes idő. — Adja Isten, hogy ép karral, lábbal jussunk haza belőle.

— **Letartóztatott betörőbanda.** A rendőrség ma egy csomó veszedelmes betörő és orgazdát tartóztatott le, akik természetesen kifosztottak egy ékszerboltot, de valószínű, hogy ezenkívül még egyéb bűn is nyomja a lelküket. A mult esztendő november 11-én történt, hogy *Serényi* Miksa ékszerésznek Budán, a Fő-utca 21. szám alatt levő ékszerboltját feltörték és 4338 koronát érő ékszert elloptak. A rendőrség akkor letartóztatta *Bányoczky* János 23 éves rovvit multu lakatosát, akit azóta átadtak a bíróságnak. Ma azután közrekerülték a betörő cincosai is. A betörésben *Vált* Vilmos 21 éves rovvit multu asztalos volt a társa, aki különben az egész betörést tervezte. Az orgazdákat is letartóztatta a rendőrség. Ezek *Gerendás* Sándor 43 éves és *Vogl* Jakab 53 éves óskavaskezeskedők. Az ékszerek értékesítésében élénk részt vett még *Gerendás* felesége *Komblanz* Antónia is. Valamennyien rovvit multuak. Az elloptott ékszerek nagy részét már eladták.

— **A sikos járdá áldozatai.** Az éjszakai olmos eső valódosan korcsolya-pályává varázsolta reggelre a főváros utcáit s egész sereg áldozata van a sikos gyalogjárónak. *Juki* Imre 68 éves napszamos az Alsó erdősoron megcsuszott s a lábát törte. *Igy* jart *Emrei* Károlyné is a Soroksári-utcaban. — *Özv. Arcim* Károlyné 63 éves napszamosné a Dandár-utca 26. számú ház előtt elcsuszott és kitörte a lábát. A mentők a Szent István-kórházba vitték. — *Vamosi* Katica 13 éves ocsédél az Izabella-utca 70. számú ház előtt csuszott el. A lejtő a gyalogjáró szélébe vágta. Agyrázkódás tünetei között kürt a Rókus-kórházba.

— **Elrabolt kislány.** *Barina* Mihály napszamos felesége tegnap ujszilótt gyermekét bevitte a *Fehér Kereset-Egyesület* leányházába és magával vitte oda meggyedéléses Róza nevű leányát is. A kislány ott nagyon megtetszett két parasztszónyknak és kérték az anyát, hogy adja nekik örökbé. Barináné ebbe nem akart beleegyezni, az asszonyok azonban nem tágtították s mikor hazament a Viola-utcaban lévő lakására, oda is vele mentek. Barinánéknak észbe jutott otthon, hogy egy vánkost és terítőt a leányházban felejtett és visszament, mire azonban hazajött, az asszonyok már nem voltak ott, sőt a kis Róza is magukkal vitték. A kétségbeesett anya a keleti pályaudvaron kereste a gyermekrablókat, de nem talált rájuk, állítólag már elutaztak. Barináné a rendőrségnél följelentette az ismeretlen asszonyokat.

— **Ingyentej.** A legutóbbi néten 16.420 adag loarait tejet 14-0 palack *Szekely*-tejet és 16.420 zsemlevét osztottak ki az Izabella-utcai helyiségben. Minden oldalról nagy az érdeklődés az intézmény iránt; különben a délutáni órákban tömeges a látogatás s mindenki megnatottan látja a szegény ezeköz örömet, amidőn eleszgetnek juinak. Tegnap dr. *Ludak* Endre kórházi főigazgató látogatta meg az intézetet s megeg elismeréssel szólt róla. A látogatók közt volt *Glück* Frigyes és *Breiner* L. Zsigmond, akik bőkezűen járulnak a szép intézmény fönntartásához.

— **Ötven örült tűzhalál.** Borzalmas tűzvészről ad hírt egy londoni távirat. A London északi részében levő *Colney-Hatch-térből* tűzvész pusztított, amelynél az eddigi adatok szerint 50 ember vesztette életét. A tűz egy ideiglenes épületben, a *szidó nők osztályában* támadt reggel fél 6 órákor, amikor még 600 beteg aludt. A tüzet csak négyórai megfeszített munka után sikerült eloltani. A holttestek nagy részét a romok alól húzták ki, egészen megszénesedve. Nehány elmebeteg megszökött és mindaddig nem kerültek meg-

Londonból jelenti egy éjszaka érkezett távirat, hogy a *Colney-Hatch örültekháza* égésekor az eddigi vizsgálat szerint 53 *elmebeteg nő vesztette életét.* Ez az örültekháza temérdek kisebb-nagyobb épületből áll és a tágas kertben köröskörül sok fából épült és bádoggal fedett pavillon van, amelyeknek az építéskor ideiglenes volt a rendeltetésük. Egy ilyen pavillonban, amely az izraelita egyesület intézménye, támadt a tűz ma reggel fél hat órákor. Heves szél járt akkor és a tűzvész hamarosan átharapódzott a szomszéd épületekre. A betegek akkor még ágyban voltak. Egyelőre szó sem lehetett oltásról. Az ápolók emberfeletti erőfeszítéssel iparkodtak az örülteket biztos helyre vinni. A szerencsétlen betegek legnagyobb része ellenkezett. Rémséges jelenetek játszódtak le. Az örültek egyik teremből a másikba futkostak. Egy asszony, akinek az a mániája, hogy irtozik a tűztől, eszeveszettül tombolt. Voltak elmebajosok, akik segítettek az ápolóknak a betegeket megmenteni. A nagy vízhiány rendkívül megnehezítette az oltást. A holttestek annyira összeestek, hogy agnoszkálásról szó sem lehet. Csaknem kétóra hosszat dühöngött a tűz, míg végre sikerült lokalizálni. A lapavillanokat hét év előtt ideiglenesen építették, de azóta sem helyettesítették kézüpülettel. Az elpusztult intézetben rendszeren háromezer elmebajost szoktak ápolni.

London, január 27.

A *colney-hatch-i örültekházában* kiűtött tűz után szivettépj jelenetek játszódtak le. A betegek aggodó hozzátartozói ostrom alá vették az összes bejáratokat, sirtak és felvilágosítást követeltek, amelyet azonban sok esetben a hivatalnokok nem adhattak meg nekik. Az ápolóknak igen nehéz dolguk volt, hogy a megriadt betegeken segítsenek. Némely beteg annyira meg volt rémülve, hogy valószínűleg hajtna kellett őket valamely biztos helyre. Mindamellett sikerült az alkalmazottaknak, akik a sűrű füstben néha majd megfulladtak, a betegek legnagyobb részét a főépületbe hozni. A melléképületből már csak néhány füstfőlg romhalmas látszik. A legutóbbi megállapodások szerint 52 ember vesztette életét. Néhányan ágyukban elégték, másokat a sarkokban összezsúfolva találtak meg.

— **Patkányirtás a hajón.** Fiuméből jelentik, hogy az *Adria* társaság *Tizza* nevű hajóján a tengerészeti hatóság megrendelésére egy francia társaság patkányirtási kísérletet végzett. A hajó raktárainak szénsavgázzal való telítésére 125 vashenger szénsavra volt szükség, s a telítés reggel 9 órától 11 óráig tartott, mire a hajót néhány órára elzárták. A kísérletet dr. *Taufner* Emil tengerészeti hatósági orvos vezette. Jelen voltak: *Gonda* Béla miniszteri osztálytanácsos a kereskedelmi minisztérium részéről, *Wieslburger* miniszteri tanácsos az osztrák kereskedelmi minisztérium részéről, *Bochata* tanácsos az osztrák belügyminisztériumból, *Celerini* a triestói helytartóság képviselője, *Markl* triestui egészségügyi felügyelő és a helyi hatóságok és vállalatok képviselői. A vendégek *Taufner* orvos kajauszájával délután *Martinsz* házába hajóztak a vesztégtér megtekintésére.

— **Szérum a tüdőgyulladás ellen.** Bolognából táviratozzák: *Tizzon* tanár kijelentette, hogy az általa feltalált tüdőgyulladás elleni szérum eddig tisztán tudományos értékű. Állatok kezelésénél teljes eredményt ért el. A szérummal egy római kórházban is kitűnő eredménnyel tettek kísérleteket. A király rendelkezésére bocsátotta a kísérletekhez szükséges lovakat.

— **Hamis bukással vádolva.** *Tusák* Márton Fia győngyösi nagykereskedő-cég 200.000 K. tartozással csődbe jutott. Minthogy a csődtörvényben csupán 12.000 K. értékű áru találatott, a Budapesti Hitelezői Védegyletlet megbizta ügyvédjét, hogy *Tusák* Márton Fia-cég egyedüli tulajdonosa, *Tusák* Vilmos ellen a lenyitó panaszt tegyegye. Ennek alapján az egy királyi törvényszék vizsgálóbírája, dr. *Miskovits* Flóris *Tusák* Vilmost a mai napon vizsgáláti fogságba helyezte.

— **A nemzetközi ebkiállítás.** A nemzetközi foxterrier és taoskó-kiállításra eddig 82 ebet neveztek. A kiállításra sok vendég jön Angliából, Németországból és Ausztriából, tiszteletükre február 6-án ismerkedési est lesz az Országos Kaszinóban. Február 7-én 9 órákor nyitja meg *Darányi* Ignác földmívelésügyi miniszter a kiállítást, délután báró *Born* Frigyes dejeuner ad. Este 8 órákor banquet lesz a Royal-szálló díszmében, utána diszeloadás a *Folies Capricieuses*, 8-án *Kotorek* versenye a kiállításon rókára és borzra, este előadás az Operában. Az igazgatóság a nevezési ha-

táridőt január 31-ig meghosszabbította. Nevezések VI. Andrássy-ut 127. sz. alá küldendők.

— **A bécsi szabósztrájk.** *Bécsből* táviratozzák: A szabómunkások sztrájkja legközelebb be fog fejeződni, mert a férisszabócégek gyűlésén elfogadták a bértarifát.

— **Halálozás.** *Schwartz* Adolf, a hetedik kerület egyik derék öreg polgára tegnap elhunyt. Kiterjedt rokonság gyászolja. Temetése holnap délután három órákor megy végbe a Csömör-ut 20. szám alatti házból.

Stauber Menyhért, a bécsi bankörök tekintélyes tagja 60 éves korában Bécsben meghalt.

— **A víztorony mérése.** *A Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben* ma este *Hajós* Sámuel műszaki tanácsos a víztoronymérés pontosságáról előadást tartott. Az érdekes előadás tárgya az a tanulmány volt, melyet előadó vezetésével a vízrajzi osztályban végeztek annak a kérdésnek a megoldására, hogy az élővíz folyásokban lefolyó vizeknek a szokásos mérőeszköz útján meghatározott tömege mennyire közeli meg a valóságot.

— **Elűnt halottaskoos.** *Francsik* József, az Entreprise temetkezési vállalat kocsisa ma este 9 óra tájban három kis gyermek, *Goth* Jenő, *Belcsik* Ádám és *Viczek* Fanni holttestét szállította egy halottszállító kocsiin a Szent László-kórházból a rákosi temető halottasházába. A gyűmörj-úton a Guttmann-féle téglagyár előtt a lovak a sötétben nekivették a kocsit egy kilométer-jelzőnek s a nagy zökkenés folytán *Francsik* leesett a bakról s eszméletlenül terült el a földön. Körülbelül egy negyedórán feküdt ott eszméletlenül s mire fölébredt, a lovak a kocsival s a három holttesttel együtt eltűntek. *Francsik* az esetet bejelentette a rendőrségen; a lovak és a holttestek azonban még éjszaka nem kerültek elő.

— **A népszanatórium javára.** *Oroszházáról* írják, hogy ott ma sikerült estélyi rendezet az alöldi népszanatórium javára. Az estélyi fődekeessége volt *Lukács* György főispánnak, a sanatórium-egyesület elnökének felolvasása. A népszerű főispán a kisgazdasági egzisztenciák segélyezéséről beszélt nagy humanizmussal és tudományos apparatussal.

— **Elűnt, de megkerült végrehajtó.** *Munkácsról* írják, hogy *Ujházy* László bírósági végrehajtó az összes nyomatanul elűnt. A csendőrség azóta hasztalanul kereste, míg végre most január 24-ikén sikerült rejtekhelyét felleldezni. Ott eloltgták és a beregszászi kir. ügyészség fogházába kísérték.

— **A dorozsmal határban.** *Dorozsma* község határában ma reggel eszméletlenül találtak *Rácz* Vince vagyonos földmívelést, akinek hátán és a seje hátsó részén mély kézzúrások láthatók. A tejből azt lehet következtetni, hogy *Racot* orozva támadták meg. A merénylőt a csendőrség kutatja.

(x) *Stomatin* a legjobb száj- és fogápoló szer.

(x) *Gebauer* Károly hazai ércokpor-gyáros temetkezési intézete VII. Erzsébet-kört 28-ik számú házában van és IV. Kigó-tér 1. sz. Királyi bérpalota.

(x) **Megtágyott testrészeket** leggyorsabban és legbiztosabban gyógyít rövid időn belül a *Halsax* *Jagybalsam*. Kapható a *Fortuna* gyógyszerháznál. Budapest, VII. Dob-utca 80.

A magyar falu.

— **Jelenet.** —

(Ábból az alkalomból, hogy a *satint-louis* világkiállítás-nyitány idegen vállalkozók magyar falut építenek.)

A vállalkozó: És tud ön valamit a magyar faluról?

A titkár: Hogyne.

A vállalkozó: Hát mi lesz benne?

A titkár: Csak hallgassa meg előterjesztéseimet. A magyar falu a beduin falu és a néger falu között épül. Már szerződöttem harminc embert, akik általánosan *huj-huj*-kiállításokat fognak kiűvöltetni a publikum közvé.

A vállalkozó: Hát aztán?

A titkár: Aztán különböző mutatványokat fognak előadni.

A vállalkozó: Példán!

A titkár: Példán! gallopprozni fognak lovon és nyereg alatt fogják megpuhítani a nyers húst.

A vállalkozó: Aztán?

A titkár: Aztán ezt a húst begyapokazzák és csárdást táncolva megessik.

A vállalkozó: Kiténő. Aztán?

A titkár: Aztán harcot mutatnak be. Két párta oszolnak. Egyik a jogáspárt, a másik a kanáspárt. Ezek egymást élesre fent gatyákkal meg fogják támadni.

A vállalkozó: Gyönyörű. Nos?

A titkár: Aztán az áldozatokat gulyásnak megfőzik és megessik.

A vállalkozó: Nagyszerű a program. Ön valóban ötletes ember. Más is lesz?

A titkár: Más is.

A vállalkozó: Micsoda?

A titkár: A magyarok aztán nagy csárdást fog-

nak táncolni és a cigányoknak a homlokára pénz fognak ragasztani, mint ez náluk szokás, a puszián.

A vállalkozó: Pompás. Más nincs?

A titkár: Nincs.

A vállalkozó: Ez igazán változatos műsor. Menjünk tovább. Most adja elő a beduin falu programját...

— 0. —

FŐVÁROS

(*) **A fővárosi kölesön konverziója.** A főváros tudvalevőleg elhatározta, hogy a huszonötmillió forintot ötödfél %-os kölesönél 4%-osra konvertálja. A pénzügyminiszter már tudatta a fővárossal, hogy a konverzióra a bélyeg- és illetékmentességet megadja. Ma pedig a belügyminiszter jóváhagyta a közgyűlésnek a konverzióra vonatkozó határozatát. A miniszter azonban azt kívánja, hogy a főváros a konverzióra szükséges új kölesön ötven évre legyen föl. Hosszabb lejáratu kölesön, a miniszter szerint a főváros érdeke ellen van. Fontosabb ennél a leiratnak az a kijelentése, hogy hajlandó megadni a fővárosi kölesönkötvények pupilláris biztosagát is s erre vonatkozólag törvényjavaslatot nyújt be a képviselőházhoz. Végül fölhívja a miniszter a fővárost, hogy a kölesön illetételeire vonatkozó határozatot jóváhagyás végett terjeszse föl.

(*) **A ó-budai plébánosválasztás.** Tegnap este a III. kerületi városbázán a törvényhatósági bizottsági tagok, a kerületi választmány és a népgyűlés által kiküldött nagybizottság *Sagnüller* József érdekében gyűlést tartottak. Az értekezleten kifejtették, hogy a III. kerületi kandidál-bizottság egyhangú határozattal nagy örömmel magáévá teszik és arra törekednek, hogy a huszonhárom év óta buzogsággal működő, a kerület ügyeit tizenkilenc óra óta érdemesen szolgáló káplánját, aki vallásos buzgósága és előkelő modora révén rég megnyerte híveinek és polgártársainak jóakarát az egész kerület egyhangyán óhajta plébánosni és megválasztatása érdekében mindannyian buzgólkodni fognak.

(*) **Adomány.** *Herczog* Péter bizottsági tag ma kétezer koronát küldött a fővárosi főmérnöknek, hogy a játékoncúni intézetek között ossza ki.

(*) **A sütő-ipar szabályozása.** A fővárosi iparügyi bizottsága *Heltai* Ferenc legutóbbi indítványa értelmében, ma délután foglalkozott a sütő-iparszabályrendelet-tervezettel *Lung* György tanácsos elnöklése és *Seregi* Zoltán tanácssegítő előadását mellett. Az első fejezetet, amely a sütőipar viteléről és a műhelyek berendezéséről szól, csaknem változatlanul úgy fogadták el, amint a közegészségügyi bizottság megállapította.

Ez a fejezet arról szól, hogy a sütő-ipart csakia olyan műhelyekben lehet üzemeltetni, amelyek az általános közegészségügyi, építészeti és tűzrendőri követelményeknek megfelelnek. Különös figyelemmel van ez a fejezet arra, hogy a segédék alvóhelye tiszta és rendszeres legyen s szigorúan elkülönítve a műhelytől. Minden alkalommal külön ágyának kell lennie. A hálóhelyiségben az iparághoz tartozó semmiféle anyagot vagy eszközt nem szabad tartani. A sütőiparos felelős a magánosoktól sültéret átvett tésztaemlékek rossz kisütése, elégtelése vagy kiszáradása folytán okozott károkért. Süpredékizletet a kenyér feldolgozásánál felhasználni nem szabad. Csak teljesen ép burgonyát lehet a süteményhez használni. A második fejezet a kenyér és sütemények forgalombahozataláról intézkedik. E szerint egyik fontos intézkedés, hogy az üzletekben a süteményt akként kell tartani, hogy a vevőkönöztség válogatása és a sütemények összelogódása és megrogogtatása ne legyen lehetséges. Péksüteményekkel házain nem szabad; perocot rudon, tálcán vagy kosárban tisztán öltözött egyének árusíthatnak. Minden elárúsító köteles az üzletében a megfelelő árjegyzéket kienni, külön-külön megjelölve mi az ára a tiszta buzáisztrból s mi a rozsossal, vagy burgonyával süttött kenyérnek. Meg kell jelölni a művajjal készült süteményt is. Az egyes megrendelőkhöz szóló süteményeket külön-külön kell má a műhelyben papiroszacskókba osonagolni. A harmadik fejezet a munkaadók és segédkezemélyzetük között való munkaviszonyról rendelkezik. A természetben való élelmezés kérdésénél ellátogatta a bizottság *Becheruk* Károly, *Popper* Mór, *Markovits* József és *Kölber* Fülöp hozzájárulása után az *egykötés* elnöklet az a javaslatot, hogy ahol a segéd a természetben való élelmezéssel szegődik, a munkabérből legfőbbbe heti 12 korona számítható le. A segéd azonban nem kötelezhető a természetben való élelmezés elfogadására. Nagyon fontos dolog a kettős ünnepeken való munkaszünet kérdése. A miniszter a következő szövegét kívánta: *Kettős ünnepeken a munka az első ünnepepon, ha az vasárnapra esik, délelőtti 10 órától, ha pedig kősznapra esik, akkor déli 12 órától a második ünnepepon reggeli 6 órájáig teljesen szünetel.* Ezt a bizottság nem fogadta el, hanem hozzájárult ahhoz a régebbi intézkedéshez, amely szerint a kettős ünnepek egyik napján az összes munkások egyik telezése, másik napján a másik telezése taríson teljes szünetel.

Az ekként megállapított szabályrendelet-tervezet most a jogügyi-bizottsághoz s aztán a közgyűléshez kerül.

SZÍNHÁZ, ZENE

Magyar Színház. A három *Coquelin-este* idejére a Vígyszínház kitűnő művészdíjazója átköltözösködött a Magyar Színház-ba, ahol az *örnagyról* kezdte meg vendégjátékát. A színpad kisebb méretei kissé szokatlanul voltak, a darab előadása azonban éppoly kitűnő volt itt, mint amott. A *Rózsabimbó és a méh* romána a VII-ik kerületben is nagyon ismerőnek tetszett s akad olyan néző, aki megjegyzi, hogy ezt a dalt már hallotta egyszer az V-ik kerületben.

— Hiába, — sóhajtott fel — csakugyan nincs semmi új a nap alatt!

Az előadásra elég szép közönség gyűlt, mely sokat nevetett és tapsolt. Az örnagy ur ismert szereplőinek. (M.-s.)

A Nemzeti Színház bemutatja. A *Nemzeti Színházban* pénteken lesz a bemutatása *Wilde Oszkár Lady Windermere legyezője* című angol társadalmi színművének, melynek előadást szombaton és vasárnap este ismétlik. A főszerepeket *Jászai Mari, Hegyesi Mari, Helvey Laura, Paulayné, Paulay Erzsébet, Boros Ferike, Messlényi Adrienne, Szacovay, Mészáros, Gál, Császár, Horváth, Desső, Náday Béla* játsszák.

A budai állandó színház ügye. A budai állandó színház ügyében alakult előkészítő bizottság tegnap értekezletet tartott, melyen az I. kerületi körök képviselőin kívül gróf *Festetics Andor* vidéki színházi felügyelő is jelen volt. Az ülésen dr. *Szabó Antal* elnököt *Taksonyi József* jelentése után, melyben az eddigi történetekről beszámolt, az előkészítő bizottság helyi állandó végrehajtó-bizottságot választott. Elnökeket egyhangúlag újból *Szabó Antal* és elnököknek *Taksonyi József*et, jegyzőnek *Szabó Árpádot* választották meg. Megválasztották a végrehajtó-bizottság tagjainak: *Baranyay Sándor*, dr. *Csillag Benót*, *Eiser Nándor* gróf *Festetics Andor*, *Garancsy Mihály*, dr. *Gombás Tivadart*, *Gyalogai Lajost*, dr. *Hegedűs Jánost* dr. *Kertész Abát*, dr. *Platthy Györgyöt*, dr. *Prém Józsefet* és *Ujváry Bélát*. Előnk eszmecsere fejlődött ki ezután a budai állandó színház ügyében, amelyben részt vett gróf *Festetics Andor* színházi felügyelő, aki nagy szakértelemmel s körültekintő tapasztalattal szót az ügyhöz. Dr. *Falk Miksa*, a kerület képviselője, levélben tudatta az elnökkel, hogy a bizottságra szives kétszeggel lépés s az ügyet töle tehetőleg előmozdítja.

Csokonai-est az Urániban. A VII. kerületi főgimnáziumnak az Uránia Színházban január 29-ére kitűzött hangversenye iránt igen nagy az érdeklődés. *Wlassics* és *Darányi* miniszterek, *Jókai Mór*, *Rákosi Jenő*, dr. *Moravcsy Károly* és még számos notabilitás váltotta már meg a jegyét. Az érdekes, változatos műsor a következő:

1. Prolog. *Irta Auer Pál*. S. avarja *Bachmann Sándor*. 2. Kéler. *Csokonai-nyitány*. Előadja az intézet zenekara *Jasovik Almos* vezénylete mellett. 3. Huber. Nemzeti zászóló. Eneklő az intézeti daloskör főnököse *tanár vezénylete* mellett. 4. *Csokonai*. *Irta* és előadja *Benedek Marcell*. 5. Két karácsonyi párszót. Eneklő az egyházi énekkar. 6. *Mozart G-moll kvartett*. Előadja *Cserna Andor*, *Fruss György*, *Gárdonyi Alfréd* és *Gárdonyi Pál*. 7. *Tempelői*. *Irta Csokonai*. Szereplők: *Lehel István*, *Erdősi Tibamér*, *Homan Bálint*, *Vadász Aladár*, *Rothauer György*, *Siket Andor* és *Steinschneider Ernő*. 8. *Haydn D-dur symphonia*. Előadja az intézet zenekara. 9. *Kupaktanács*. *Irta Lisznyai Kálmán*, szavaja *Balogh Béla*. 10. *Grieg*. *Peer Gynt-szuite*. Előadja *Hegyesy Gyula* és *Ozarusky Henrik*. 11. A horvát felforgatásról. *Irta Kottas Aladár* kísérő a horvát-szlavon internatus zenekara *Petrovics Brankó* vezénylete mellett. 12. A szigetvári vértanúk. *Irta Jókai Mór*. Szereplők *Galamb Sándor*, *Reich Arthur*, *Kovács Dénes*, ifj. *Hetényi Ákos*, *Darányi Kálmán*, *Jausz György* és *Bebestyén József*. 13. Magyar népdal-egyveleg. Eneklő az intézeti daloskör. Jegyek kaphatók a rendezőség és az Uránia pénztáránál.

Hírek a Magyar Színházról. A Magyar Színházban pénteken, január 30-án lesz a szezon nyolcadik üdönása: a *Leányok és legények* című életkép, amelyet *Dörmann Felix* írt és *Gergely István* ültetett át magyarra. A szereposztás a következő: *Brandné — Szikláné; Mari — Angyal Ilka; Zsófi — Horváth Paula; Luci — Judik Etel; Vince — Rátkay Márton; Wengli Viktor — Sziklai Kornél; Hera Vilmos — Ráthonyi Ákos; Wallner Antal — Somory Miklós; Rézi, szobalány — Marossi Adél; Pinté né — Beeskyné; Wallerné — Lubrics Julia; Anna — Adolovszky Margit; Fani — Bércs Mariska. A Vígyszínház személyzete holnap, szerdán a *Loute*-ot játssza el a Magyar Színházban. A mulatságos bohózat címszerepét B. *Kertész Ella* asszony játssza.*

Kamarazenehangverseny Kassán. E hó 25-én tartotta harmadik hangversenyt a kassai vándorzeneszerző társaság: *Füredi Sándor*, *Brewer Éva* kísérettel. *König Péter*, a jeles zeneszerző, és *Knöpfel Alfréd* szép számú közönség előtt. Különösen nagy érdeklődést keltett *Bruckner Antal* F-dúr vonósnégyeseinek előadása, melyhegedűre *Füredi Lajos* kísérte. A kvintettet *Sohbert* vonósnégyese előzte meg; a két kamarazeneesemény között *Kerner Gizi* zongoratanár adotta elő két tételét *König Péter* harmadik B-dúr zongoraszonátájából.

Coquelin a Vígyszínházban.

— Tartuffe. — A póruljárt negédesek. —

Budapest január 27.

Coquelin aine világhírű név. Franciaországban ma csak a *Sarah Bernhard* nevének van hasonló hangzása; hasonló — hogy ugy mondjam — *aranycsengése*; mert a színházigazgatók és színházbérlők oszaga arannyal mérik föl ennek a két világhíres francia színésznek a népszerű művészetét.

Abban is hasonlítanak az aranyhoz, hogy kopás nem igen vehető észre rajtuk, ámbár az idő meglehetősen elszárvált fölöttük.

Amikor *Coquelin* aine *Tartuffe* fekete öltönyében és hagyományos maszkjában ma este megjelent a Vígyszínház színpadán, szájról-szájra röpített a sutogó megjegyzés; Mennyire megöregedett! És ez az impresszió nem is volt csalóka. A széles, husos aró még terjedelmesbőv vált, a jellemzősen nagy szája vonalai még hosszabbra nyultak és a mozgékony ábrázat egész területén mély redők szántottak az esztendő. Csak a szemében mosolyog változatlan fiatalossággal a pajkos irandia eszrit; ott vet lobot változatlan lényenél a szuverén intelligencia; ott ég és ott uralkodik a lankadás nem ismerő és pihegni sohasem tudó színész-zseninek a charmeur ereje.

Ez a charme hamarosan le egyverzi azokat, akik szeretnének vitaközösbá boosátkozni a fölött, vajjon lehet-e *Tartuffe*-t játszani ilyen külsővel? Hiszen a *Molière Tartuffe*-je erőteljes férfi, aki alig tudja elpalástolni duzzadt életerejét; akinek a lobogó belső tüze minduntalan áttör a sunyi képmutatás szenteltvízzel locsolt burkolatán; akinek az érzékisége olyan ruganyos, hogy kész volna minden pillanatban hatalmába ejteni *Orgon* feleségét, *Elmiret*, a szerelmes fajtákacs egész sovágásával és kába önfelédtségével, *Erezhet-e* a néző illúziót, ha *Tartuffe* piros-pozsgás, egészséges, üde pótlósgu arca helyett egy fáradt, petyhüdt aggastyúszerű arcot lát maga előtt? Ha olyan színész jelen meg a színpadon aki sokkal idősebb *Orgonnal* s aki nem látszik képesnek arra a gyors merénylőre, ami *Orgont* arra készíti, hogy ostromolt feleségének a védelmére hamarosan kimászszék az asztal alól?

A külsőnek ez az illúziója csakugyan nem támadt föl a nézőben *Coquelin Tartuffe*-je láttán. De a kiábrándulás csak addig tart, amíg *Coquelin* beszélni és játszani kezd. Akkor a művészet olyan hataiommal nyomul előtérbe, hogy minden hiányt előző, minden ráncot és barázdát virágzásra készít. Akkor már csak arra van szemünk, hogy azt a reinktelőgást, azt a tömérék finom árnyalatot bámuljuk, amivel *Coquelin* ezt a tipikus szenteskedőt, az ájtatos képmutatásnak ezt a tömészagú bestiját a maga veszedelmes undokságában élénk állítja.

Coquelin a hangsúlyozás utólrhetetlen mestere. *Tartuffe*ben semmit sem huz alá, észrevétlenül, szinte játszói módon látszik elsünneni a legfontosabb pontokra; és mégis minden szó rendkívüli energiával emelkedik ki; minden szónak megvan a maga súlya, színe és megkapó hatása.

Ez a *Tartuffe* egy pillanatil sem árulja el, hogy képmutató; hogy ájtatosságával csak komédiázik; és hogy szenteskedő hipokrizise alatt terletlen bujaság, iszonyú önzés, kegyetlen gonoszság lappang a könynyen hívő, ártatlan emberek megrontására.

Amikor *Elmirenek* udvarolni kezd, csodálatosan óvatos. Alig lehet észrevenni, hogy keze odatéved a szép asszony ruhájára; hogy mohá ujjai a csipkével letakart váll gömbölyűségét simogatni akarják. Lassan, finoman, puhaltólózáva halad előre; mesteri érzéslással esőpögteti belé a mérget és a legszellemesebb iróniával fordul önmaga ellen, amikor *Orgon* felesége eddigi szent életét hozza föl: „*Mais, madame, après tout, je ne suis pas un ange!*” Az első ostrom fokozatai mesteriek voltak. Finomosságban, színekben, nagy jellemző erőben a negyedik felvonás híres jelenete sem érte utól, ámbár itt egy-két mondat olyan ragyogó tökéletességgel volt kieszolva, hogy a tetész végigmorajlott a nézőtérben. Példán ezeknél a helyeknél: „*Je vous reponds de tout, et prends le mal sur moi!*” — „*Le scandale du monde est ce qui fait l'offense. Et ce n'est pas pécher, que pécher en silence!*”

Talán ott volt mégis a legmagasabb fokozat, ahol *Damis* bevádolja *Orgon* előtt és a rajtakapot *Tartuffe* az alázatosság síró hangján játsza *Orgon* szemében a *Krisztus* vértanúságára vágó keresztényit. *Tartuffe*ének ez volt a legmélyebb, legeredeübb, leggenialisabb jellemzése.

A közönség nagy tisztelettel fogadta ezt a *Tartuffe*-alkitást, de a viharos taps a következő darabban tör ki, a *Frédéric* rézkülvében, ahol *Coquelin* a *marquisnak* öltözött inas, *Mascariillet* játszotta. A bohózat stíljában idomította nagy művészetét és az előkelő urát játszó inas affektált eleganciáját hatalmas

komikummal fűszerezte. A *refraines* dalt (*An voleur An voleur!*) percekig tartó kacagással honorálták.

A *Porte Saint Martin* társasága elég jó erőkből áll. Kitűnő vezetőjüket és mestereiket gondosan összehangolt, legyelmzett játékkal kísérik.

A. E.

MŰVÉSZET

□ **Asz eredőves emlékmű.** A városligeti eredőves emlékmű, melynek építőse a mult évben színeletet, az idén jelenléken fog közeledni befejezése felé. A félkör alakú oszlopcsanakba kerülő allegorikus szoborosopozatok és királyszobrok nagy része elkészült. Az emlékmű tervezője *Zala György* szobrász most fejezte be a *Béke* és a *Ilábor* szoborosopozatokat. Ezenkívül elkészült a *Mályás* király és *Robert Károly* szobormintája. E szobrok átvétele véget az országos képzőművészeti tanács a jövő néten ülést tart a művész műtermében.

□ **A Keleti-Táhi kiállítás megnyitása.** A *Keleti-Rusztáv* és *Táhi Antal* festőművészek hagyatékából rendezett műkiállítást a városligeti műcsarnokban holnap, szerdán délelőlt 11 órakor nyitja meg *Wlassics Gyula* közoktatásiügyi miniszter. A kiállítást, mely öt nagy termet foglal el, a mai napon a sajtó képviselői tekintették meg.

Az országos képzőművészeti tanács tagjai *Zsiliuszky Mihály* államtitkár előnköze alatt ma megjelentek a kiállításon és kijelölték azokat a műveket, melyeket megvásárlásra fognak ajánlani a közoktatásiügyi miniszternek.

TUDOMÁNY, IRODALOM

○ **Amerikai lap magyar írókról.** A legtekintélyesebb amerikai német lapban, a *New-Yorker Staats-Zeitung*ban a minap egy terjedelmes essay jelent meg a legújabb magyar irodalomról. Az *Ungrans Jungste Literatur* című tanulmány szerzője *Góth Ernő*, aki mint műfordító és esztétikus egyaránt máris nagy érdemeket szerzett a magyar irodalomnak külföldön való ismertetése körül. E német származású fiatal író néhány év alatt tökéletesen elsajátította nyelvünket és német folyóiratokban, napilapokban, továbbá az egész világon elterjedt *Reclam*-könyvtárban kitűnő fordításban mutatta be a külföldnek a magyar írókat, majd pedig komoly esztétikai tanulmányokban ismerteti művészi és irodalmi törkövcsiniket. Az ilyen munkásság mint kulturhivatás nagyobb eredményre jár és külön elismerést is érdemel, mint hazánkban bankettekben való ismeretése cigányszó és pezsgő mellett. *Góth Ernő* ebben az utolsó tanulmányában föléli egész új novella-irodalmunkat, amelynek egyes alakjait sok ismerettel és érdekesen szubjektív stílussal ősmerte. Közülük néhány részletet, amely a *Budapesti Napló* olvasóközönségéhez legközelebb álló nove listáinkról szól:

Kabos Ede a kíméletlen realizmus képviselője, akinek édes tekintete a sebez biztos késeként művészi biztonsággal hatol be az emberi lélemek és a komplikált események mélyseibe. Mint novellista is a leg-erősebb magyar tehetségek közé tartozik... (*Kabos* bővebb művelése a következő tanulmányban jön, amely majd a magyar dráma- és regényirodalmat ismerteti.)

Thury Zoltán is modern íróink közül való. Társadalmunk ágrólzakadt, hajótörött alakjait vázolja nagy előszerűlettel, hóborító, fura embereket akiket szenvedélyük, végzetük vagy a vakorsó dsharmóniába döntött. A modern lelki problémák pszichopathológiai természete iránt éppen úgy érdeklődik, mint aminő mértékben a szociális erkölcs kérdése foglalkoztatják. Világítótlóssa gyakran bizarr de mindig következetesen keresztívültvü eredeti nézetekkel lép meg, továbbá nyíltsággal és bátorsággal az igazmondásban. (*Thury* még a drámaírók között is szól.)

Molnár Ferenc, aki a legfiatalabb nemzedékhez és a legnagyobb tehetségek közé tartozik, ma még az 19-úságunk azt a pesszimizmust mutatja, amely az első illúziók elvesztése után úgy véli, hogy megismerés végeit kitákolhoz eljutott. Két regényével és novelláival máris jogosult feltűnést keltett. Ude és fiatalosan bátor küszvettség vonul végig írásán, éles a szeme lélektani fordulatok jellemzésében, formai készsége máris megjelöl, — és még nagyobb várakozásokat kelt az ő tagadhatatlanul nagy művészi komolysága.

Gergely István, aki a szál legjobb értelmében modern író, egy kritikusunk találozásaival „nagy-tehetségű neurasténikusnak” nevezte. Tényleg úgy látszik, mintha nála az idegesség alkotó kvalitással vált volna. Emberekre és eseményekre a dekadensnek azzal a finom érzékenységgel néz, amelyről lepatlan a hátköznapki külsőség, és amely szenzációit csupán finomult benső komplikációkban és idegkonfliktusokban találja. Témái elősorban benső szubtilitások, különösen szexuális természetűek, — egyáltalában korunk spirituális moventét a szerelében látja. Mester azonban a technika; jobb kisebb novellája tömör szerkesztéssel és drámai elevenségével *Maupassant* modorára emlékeztet.

○ **Tagsági helyek az Akadémián.** A Magyar Tudományos Akadémia üres tagsági helyeire a tag ajánlásokat február 28-ig kell beküldeni a főtitkári hivatalhoz. Üres tagsági helyek vannak az első osztály nyelv- és tudományi osztályában: 3 levelező tag, széptudományi osztályában: 1 rendes és 1 levelező tag; a második osztályban 1 tiszteleti tag, annak az osztálynak bülszeleti és társadalomtudományi osztályában: 2 rendes és 2 levelező tag, a történet- és tudományi osztályában: 3 levelező tag; a harmadik osztályban 1 tiszteleti tag, ennek az osztálynak matematikai és fizikai osztályában: 1 rendes és 4 levelező tag, természetrajzi osztályában: 2 rendes és 1 levelező tag.

○ **Az országos régészeti és embertani társulat** az Akadémia üléstermében felolvasó ülést tartott ma Forster Gyula előklote alatt. Dr. Findly Gábor Rómait utak Pannonia cimen érdekes előadást tartott. Utána dr. Szendrői János főtitkár Homológiai-kori leletekről tartott nagyrészt felolvasást. Kőesdger Lajos a dácsmegeyi múzeum titkára ásatásának eredményeit is bemutatta a felolvasó.

○ **Irodalmi kör Maramarosban.** A Szilágyi István-kör, mely a napokban alakult meg s várja az alapszabályok belügyminiszteri megerősítését, február 2-án tartja első diszüksélt, melyre a Petőfi Társaság egy-két tagját is fölkérték a közreműködésre.

○ **Elhagyottan.** Ez alatt a cím alatt verskötetet ad ki Budapestben Magyar Adolf. A kötet ára két korona s megrendelhető a szerző lakásán, Visegrádi-utca 105-ik száma alatt.

FARSANG

(A Fővárosi Szegény Gyermekkert-Egylet bálja.) A Fővárosi Szegény Gyermekkert-Egylet február hó 14-én a Vigadóban tartandó nagy báljának 200 tagu rendező-bizottsága tegnap ülést tartott Pekár Gyula országgyűlési képviselő előklésével. Megalkotották az elnökséget és a tiszteket. A bál védnök-ségét báró Dániel Ernőné vállalta magára, aki mellé mint diszükséltök: Erba-Odesalchi Hugóné, domonyi Brüll Miklós, gróf Ozorovszky Szaniszló, ifj. Sváb Sándorné és ráozalmási Papsz Gyuláné családok. A bál, mely 13 óra óta egyike a farsang legmagyobb és legsikerültebb mulatságainak, magas színvonalon álló hangverseny e.özi meg, melyre eddigelő Csillag Teréz, Csútag Klára, W. Kramer Teréz, Szilágyi Arabela, Iekár Gyula, Bendiner Nándor, Nyáray Antal, Fodor Ernő ígerte meg közreműködését. Érdekes száma lesz a hangversenynek Kubelik legkiválóbb tanítványának és későbbi hangverseny-partnerének: Fejtagó kisasszony negedüművésznőnek lélepte, aki Prágából egyenesen ezen estélyre utazik a magyar fővárosba. A kik meghívóra tartanak igényt jörduljanak az egylet irodájába (VII., Akácia-utca 32. sz.)

(A protestáns-bál.) A Royal-szálló összes termelében s hó 31-ikén, szombaton megtartandó protestáns-bál iránt rendkívüli érdeklődés mutatkozik. A bál háziasszonyja Dániel Ernőné báróné és a rendező-bizottság báró Dániel Tibor országgyűlési képviselő vezetése alatt íáradhatatlan buzgóságot fejtenek ki a bál sikere érdekében. Belépőjegyek e hó 30-ikán és 31-ikén a Hungária-szállóban (IV. Kishid-utca) a bizottság irodájában kaphatók.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Brazíliai hírlapíró kalauza.** A mult év novemberében Budapestre jött dr. De Candia Mario brazíliai hírlapíró, hogy valami patens-ügyben eljárjon a kereskedelmi miniszteriumban. Itt tartózkodása alatt egy vendéglőben megismerkedett Marisics Imre pincérel, akinek a tengerentúli újságíró annál is inkább megörült, mert új ismerőse hét nyelvet beszélt s igen alkalmasnak kinalkózott a tolmács és kalauz szerepére. A kalauz elvállalt kötelezettségének buzgón meg is felelt. Elvezette a hírlapíró a legkülönbözőbb mulatóhelyekre, a legpikszosabb lebujoiba s ilyen módon mutatta be neki fővárosunk szépségeit. Utóljára még elvezette a szeretőjéhez, Karikó Sándorhoz, aki a rend-Ország nyilvántartási könyveiben szerepel. Ott aztán magához kerítette Marisics az idegen pénztárcáját, amelyben a följelentés szerint 700 korona volt, és megszökött. Mihamar elcsípték azonban, s ma vont a őt felelősségre a budapesti büntetőtörvényszék Cseke bíró előklote alatt. Polónyi ügyész lopás miatt emelt vádat Marisics ellen, dr. Schreyer Jenő védő ellenben amellett érvelt, hogy a jelen esetben csupán a sikasztás vétsége íörög fenn. A törvényszék a vádlottat sikasztásért 2 havi fogházra ítélte, ebből is másfelet kitöltöttnek veit.

§§ **Lynch elítélés.** Londonból táviratozzák, hogy a Lynch ellen kimondott halalos ítélet éltfogytiglani fejjárázástólra változtatták át.

§§ **A soproni bankbukás.** Sopronból táviratozzák: Az Épitőbank ügyében a mai íótárgyaláson a tanács délelőtt bejezte a 119 tanu kihallgatását, amelyek közül több a banknál elkövetett sikasztási esetre vonatkozik. Ezután áttért a Wrochowski ügyére terhelő kilenc es a si bünessetere. Wrochowski ugyanis a teletölti bekevertete az anyaszelvényeken kívül a kötvényeket is, midőn új szelvényivért jöttek. Wrochowski tagadásban van és azt állítja, hogy ő Schladerer vezérigazgató megbízásában jött el és őt terhelő a manipulációból folyó felelősség. Bár ő ellent-

állt, azt azonban megtette Schladerer kérdésére, hogy a beidézett tanuként kihallgatott felek által jelzett alkalmakkor az önként átadott kötvényeket is eladgáta; nem tagadja, hogy e kötvényekre egyáltalában szükség nem volt. Beismeri azt is, hogy a kötvényeket elzalogosította. Több tanu ellenkező állításaival szemben szembesítéskor megmarad állítása mellett, hogy Schladerer vezérigazgató a bankok kezelése ügyében kibocsátott rendelkezésre való hivatkozással, bekövetelte a tanuktól a falonnal együtt a kötvényeket. Következett Braunshier Gyulának, a bank volt levelezőjének kihallgatása. Braunshier egy betétkönyvet és két pénztári utalványt barátjai útján többeszer forint erejéig elzalogosított, holott a betétkönyvet a bank már visszaváltoztta. Ezenkívül két pénztárjegyet ellenértéke, melyet Braunshier kezelt, a pénztárba nem folyt be. Braunshier azt állítja, hogy Schladerer vezérigazgató megbízásából és az ő számára jött el. Ezzel szemben tanuk eskü alatt vallják, hogy Braunshier vádlott úgy rendelkezett az elzalogosított értékekkel, mintha az az ő tulajdona lett volna. Ezzel a bizonyítási eljárást befejezték.

§§ **A nyitral nemzetiségi bűnpör.** Nyitráról táviratozza tudósítók, hogy a törvényszék Markovits és társai bűnpörében ma a vád tanuit hallgatta ki. A tanuk egyértelműleg bizonyították, hogy Markovits és társai tényleg ígatták a magyar nemzet ellen.

Az első tanu Pollák Gasztáv botfalusi vegyes-kereskedő. Már nem emlékszik dr. Markovits program-beszédének egyes kifejezéseire, de íöntartja terhelő vallomását, melyet a járásbíróóság előtt tett. Fajnor ügyvéd ígattotta íölogrik s kérdést akar a tanuhoz ínténi. Markovits vádlott szintén közbeszó.

Elnök: Ne szakítsanak félbe, mikor a tanut kihallgatom. Csodálkozom, hogy gyakorló ügyvédek akarnak engem elnöki kötelezősséggel teljesítésében korlátozni!

Dr. Markovits semmisségi panaszt jelent be mert az elnök felolvasta a tanu vallomását. A törvényszék a semmisségi panaszt visszautasítja.

Pollák Samu íakereskedő tanu hallotta, hogy Markovits használta az inkriminált kifejezéseket, azokat egyenként felsorolni azonban nem tudja, mert azóta 15 hónap elmúlt, de utal a vizsgálóbíró előtt tett vallomására, amelyre készséggel leteszi az esküt. (Markovits Rezső vádlott: Egy kérdés van... Elnök: Kérem, ne zavarja a kihallgatást. A program-beszéd után a tótok nagyon íel voltak ígattva s betörték a zsidók ablakait, letepték az ellenpart zászlóit.

Tejfalussy bíró: A beszéd a magyarság ellen volt íntéve?

Tanu: Igen.

Kellermann Samu vendéglős 15 lépésre állott a szónoktól s hallotta az inkriminált kifejezéseket. A vizsgálóbíró előtt tett vallomását késő esküvel megerősíteni. Ügyész: A magyarság ellen ígattott a beszéd? Tanu: Igen, bánom is, hogy meghallgattam.

Ügyész: Miért? Tanu: Mert akkor most a tanuság nem vonna el az ízletemtől. Ügyész: Ennek polgári és hazafias kötelezőssége mindenről vallomást tenni a törvény előtt, amit mások hazája ellen vétenek... Mondja csak, nem énekelt a tömeg a beszéd után? Tanu: De ígen, a Hej Slovaci. Ügyész: Hát inzultusokat nem követtek el? Tanu: Betörték a zsidók ablakait, Olyan pánik volt a községben, hogy este nem mertünk kimenni az utcára. Ügyész Pollák tanuhoz: Hát a nép nem volt ítelgattva? Pollák: Dehogy nem, akár csak én itt a törvényszék előtt. (Derűlség.) A törvényszék a tanut nem íitelleti meg.

Bratnarecz György pásztor nem ígylet a beszédre, de azt határozottan tudja, hogy Markovits Rezső a terhére rótt kifejezéseket nem használta. (Mozgás a hallgatóság padjain.) Ügyész (felmutatja a tót nemzetiségi párt választási kiáltványát a tanuak): Ismeri ezt? Tanu: Ismerem. Védő: Védelmet kér az ügyész ellen az elnöktől, mert az ügyész már tegnap is bekeverte a pörbe a Valasek-pört, ami pedig ide nem tartozhatik. Elnök: Én pártatlanul járok el s ebben nem engedem magamat zavartatni. Ügyész: Visszautasítja a védő ráfogását, mintha az ügyészség tendenciózusan s nem az igazság alapján teljesítené kötelezősségeit. (Védőhöz fordul): Önöknek fegyvere a tendencia. Ügyvéd, orvos, íelkész, sajjó, pénzüntézetek, bankok, ezek mind az önkök céjait szolgálják. De a tót nép ki íög ábrándulni s íel íordulni önköktől. Az ügyészség mindig igazságosan, becsületesen és hazafiasan teljesíti kötelezősségeit. Aki ennek ellenkezőjét állítja, abból a rosszakarat, tendencia vagy az agitátor beszé! — A törvényszék ezután elrendeli a tanu meghíltetését.

Pless Salamon kereskedő egész határozottsággal emlékszik, hogy Markovits Rezső a lázító kifejezéseket használta. A választás előtt a lakosság jó viszonyban volt a zsidókkal, együtt éreztek a hazafiságban velük, békében éltek egymással, de azóta szomorú ott a helyzet. Akárhányszor hallotta már, mióta a tót nemzetiségi agitátorok szaturálták eszméikkel a népet hogy a tótok Orszországhoz íognak csatlakozni, s legjobb vájeje volna már, hogy az oroszok eljőjenek s visszakeressék a magyarokat Ázsiába. Markovits ígató beszéde után a nép beverte az ablakokat. Védő: El-

lenzi a tanu meghíltetését mert nincs kellő intelligenciája. Elnök: Az intelligencia hiánya nem perrendeszerű kifogás. A törvényszék elrendeli a meghíltetését, mi ellen védő semmisségi panaszszal íel.

A tárgyalást folytatják.

Bartha Miklós sajtópöre.

Budapest, január 27.

Bartha Miklós sajtópörét tárgyalta ma a budapesti sajtóbíróóság, amelyet Zsolos László hírlapíró ellen índított. Zsolos ugyanis most harmadéva a Magyar Szóban cikket írt Refleksiók VI. cím alatt és ebben Bartha Miklóst súlyos vádakkal íllelte. A cikk erősebb ítételei, amelyek miatt Bartha a sajtópört megíndította, a következők:

Gondoljuk csak Bartha Miklósa akiről csak az ímént mondják ki egy szocialistagyűlésen, hogy minő számszerinti összeíggel kenyerezte íe őt Széll Kálmán. Kimondták róla, hogy váltók íormálítási közzöt 80.000 koronát kapott a íüggetlenségi párt elnöke a miniszterelnökötől.

A képviselőház összesége lehet talán olyan színvonalu, mint Bartha Miklós, de annál alábbva ó már nem lehet.

Ez a Bartha Miklós állandó pímaszkodásokat ízött a nagy B-vel, Bukottnak nevezett Bánffyval. A komiszkodásnak, tehát a saját maga íéltmivoltának minden skáláját napról-napra lénekelte ez az ur Bánffy Dezsőnek legucmsólasára.

Bartha Miklós rá akarta venni Szász Domokos püspököt, hogy provízió íéjében kedvezőtlen bizosítást kössön egy budapesti bizosító-társasággal.

A mai tárgyalásra, amelyen Agorasz Péter elnököt huszonkét tanu volt beidézve, köztük Széll Kálmán miniszterelnök, aki a íőrendház ílése után meg is íelent és tanuvallomást íelt. Barthát Visontai Soma, a vádlottat pedig dr. Keszits Antal képviselte a tárgyaláson. A törvényszék Zsolos Lászlót egyhavi íogházra és kétszáz korona pénzbíntetésre íítelte íe rágalalmaz vétségéért, de a íogházbíntetés íartama alatt íelmentette a íogházi munka alól és megengedte, hogy saját költségén íélelmezhesse magát.

A tárgyalás íelőjárásáról az alábbi tudósítás számol be:

A tárgyalás megnyitása után a védő a tárgyalás elhalasztását kérte, mivel a tanuk közül többen nem íelentek meg. Kéri továbbá, hogy a törvényszék mondja ki, hogy ennek a pörnek az elbíralására az esküdtészek íéletékes, tekintettel arra, hogy Bartha Miklós országos képviselő. A törvényszék azonban megállapította a maga íéletékeségét s a tárgyalás megtartását íendelte el. Előszőr a vádlottat íhallgatták íi.

Zsolos László huszonnyolc éves hírlapíró, a Magyar Szó belső dolgozója. Az inkriminált cikket ő írta s elvállalja érte a felelősséget.

Az elnök: Mi índította a cikk íegírására?

A vádlott: Ha kormányparti publicistát támogató a kormány, íel ennek íekem se lehet kítagása.

— Arra tessék íelteni, mi índította a cikk íegírására?

— Követetlen índoka az volt, hogy a szocialista gyűlésen megíádlották Bartha Miklóst, akit különben már a lapok íe megíádlottak, hogy a kormány zsoldjában áll. Március tizedikén a Magyar Szóban megíelent egy közíemény, amely szerint Bartha Miklós rá akarta venni Szász Domokos református püspököt, hogy íogadja íel a Mutual bizosító-társaság drága ajánlatát, s ennek íéjében íegkínálta a püspököt a províziójának a íelérésével. Bartha ezekre a vádakra íohases íellelt, tehát íoggal íöltelhetem volna róla azt, hogy íalóban megíásárlották. Mikor később a szocialistagyűlésen úra íóhangzótt íelene az a vád, hogy a kormány megíásárolta, s Bartha most sem íelt megtorló lépést, azt írtam róla, hogy índíton sajtópört, ha erkölcs-bíró. Bartha a kormányparti, sőt a vele egy íáborban íevő elenkezi képviselőket ís megíanusította, hogy a kormány zsoldjában állanak, gázot az emberek íagánbeííltetésében, az ílyen emberről tehát íoggal íelvárlható, hogy megtorló lépést íegyen.

Az elnök: Lehet, hogy azért nem íelt, mert magát minden gyanun íóíül állónak íartotta. Ez az ó dolga. Mért támáda ít meg ílyen íértő szavak kíséretében?

A vádlott: Én nem állítottam azt, hogy a kormány ít megíásárolta, csak ídéztem a szocialista gyűlésen íelhangzótt vádakat.

— Kíván bizonyítani?

— Ezt a védőmre bízom.

(A íalódiság bizonyítása.)

Dr. Keszits Antal védő bizonyítani kívánja, hogy a szocialisták gyűlésen csakugyan íelhangzótt az inkriminált vád, hogy a íapísaíjában ís íóhangzótt az a vád, hogy Bartha megíásárlható s hogy a kormánytól íüggő viszonyban van, hogy Bartha kormányparti íapokba, nevezetesen a Reggeli Újságba és a Magyar Polgári díjazásért cikket írt, hogy a íarlammentek és a íóváros íörvényhatósági bizosítóság tagjait egyéni íelíemükben, ííztesséíükben rendszerezen támáda s a íamadásával íókai íóírt sem kíímöte meg. Támáda a hírlapíró íart, különösen a Magyar Szó munkatársait hírlapíró ís egyéni íelíemükben és ííztesséíükben, és íamadásában íolitikai íelíelíenek család íéletét sem kíímöte meg s íeközben megíelíedkezett a nő ííztesség íránt tartozó ííztelíelről. Bizonyítani íonájta továbbá, hogy íénei Szász Domokos erdélyi református püspököt íatváner íoríu-

tos provízió felerősének odaigérésével arra akarta rábíri, hogy a református papi özegek és árva nyugdíjintézetét a legkedvezőtlenebb biztosítási ajánlat szerint biztosítsa, végül, hogy az inkriminált cikk riport alakjában már napvilágot látott a Magyar Szó egy régebbi számában, anélkül, hogy amiatt Bartha megöröklő lépést tett volna.

Visontai Soma: Abban a följelentésben, melyet én beadtam, már magam kértem a bíróságot, hogy méltóztassék a bizonyítást megengedni. Kérem a vizsgálat során kihallgatott tanukat most újra kihallgatni. Kérem kihallgatni Széll Kálmán miniszterelőnököt arra nézve, vajjon részesítette-e valaha Barthát valami kedvezményben. A védő hivatkozott a Reggeli Újságra is annak a bizonyítására, hogy Bartha kormánypartii cikkeket is írt. Azonban egvélen egy olyan cikket sem mutatott be, melyet Bartha írt volna. Kérem magam is erre vonatkozólag Cséry Lajos és báró Bánffy Deszö kihallgatását. Ellenzem azonban azt, hogy a törvényszék itt azzal foglalkozzék, hogy hány lapban jelentek meg cikkek, melyeket Bartha megtorlatlanul hagyott. Ez egészen az ő egyéni meggyőződésétől függ, hogy mikor tartja szükségesnek az elégtételszerzést, mikor nem. Azt is mondja a védő, hogy Bartha ellenfeleinek a magánbecsületét támadta meg. Nem ellenzem, hogy a vádlott ezt bizonyítsa. Kivánom a bizonyítást, de csak az állított tényekre, az inkriminált közlemény keretén belül. Amennyiben a törvényszék a Mutual ügyét is összefüggésben találja ezzel az ügyvel. — én nem tartom összefüggőnek, — nem ellenzem, hogy annak a bizonyítását is elegendi méltóztassék. Ez esetben kérem erre Széll Kálmán és Ugron Gábornak a kihallgatását, annak a bizonyítására, hogy Bartha ebben az esetben sem lépte át a tisztesség határát.

Bartha Miklós: Bátor vagyok egy előterjesztést tenni. Arról van szó, hogy Széll az én pennámot 80.000 koronával megvásárolta. Már most azt mondja a vádlott, hogy tud ő tőlem kormánypartii cikkeket is produkálni. Az én harmincesztendős publicisztikai működésemben kormánypartii cikkeket is találni. Ez az én igazságszeretemet bizonyítja. Ha valamely kormány olyan rendelettel áll elő, melyet én hazámra nézve üdvösnek találok, akkor igenis meg fogom azt a kormányt dicsérni. Ne azt tessék bizonyítani, hogy én kormánypartii cikkeket írtam, hanem azt, hogy a kormány engem ezekért a cikkekkért megfizetett.

A törvényszék a valóság bizonyítását megengedte arra nézve, hogy igaz-e, hogy Bartha 80.000 koronát kapott Széll Kálmán közvetítésével, megengedi a bizonyítást arra nézve, hogy a szocialista gyűlésen mit mondott. A bíróság mellőzi a bizonyítást arra nézve, hogy mások mit írtak Bartháról, továbbá arra nézve, hogy Bartha kormánypartii cikkeket írt, hogy a női becsületet s magánosok becsületét több cikkben megtámadta. Ellenben megengedte a valóság bizonyítását arra nézve, hogy igaz-e, hogy Bartha rá akarta venni Szász Domokos püspököt, hogy provízió fejében kedvezőtlen biztosítást kössön egy budapesti biztosító társasággal.

Dr. Keszits: A mellőzött pontokra nézve semmiféle panaszt jelentett be.

(A Mutual províziója.)

Az első tanu ifj. Szász Károly érvaszéki ülnök és lapszerkesztő.

Az elnök: Van-e tudomása arról, hogy Bartha Miklós az ön atyjának valami biztosításra nézve ajánlatot tett?

A tanu: Még képviselői koromban történt, hogy Bartha Miklós t. barátom boldog emléki atyjámat a Császárfürdőben felkereste egy bizalmas ügyben. A konvent azelőtt bízta meg atyjámat, hogy a papi özegek és nyugdíjintézet ingallanait biztosítsa. Bartha mint atyjám régi jó ismerőse azt kérdezte atyjámtól, hogy melyik biztosító-intézethez fordult ez ügyben és ő a maga részéről a Mutual Biztosító-Társaságot ajánlotta Bartha említtette azt is, hogy az ügyletről 60 ezer forint provízió származik, ennek felét őly célból ajánlja fel, hogy abból atyjám alapítványokat tegyen. Többet nem tudok, ezzel a barátságos pourparlier véget ért.

Doltschall bíró: A Mutual ajánlata kedvezőtlenebb volt, mint a többi biztosító-társaságé?

— Azt nem tudom.
— Hát a provízió másik fele kié lett volna?
— Azt sem tudom.

Visontai: Azt se tudja a tanu ur, hogy Bartha is református?

— Igen.
— Hát azt, hogy ő az egyházi életben is szerepelt?

— Hogyne, egyházkertületi képviselő.

Bartha: Hallott-e ön minden szót, amit én boldogult atyjával beszéltem?

— Nem. hiszen arra tetszett engem kérni, hogy hagyjam önöket magukra. Hallgatóni pedig nem szoktam.

Dr. Keszits: A vizsgálat alatt azt tetszett mondani, hogy Bartha a Mutualnak legkedvezőtlenebb ajánlatát akarta atyja által eladogatni.

— Igen, ezt én atyjámtól hallottam, de magam nem vagyok abban a helyzetben, hogy ezt saját tapasztalatomból tudjam.

— Ki küldte önt ki a szobából, Bartha, vagy az édes atyja-e?

— Bartha kért, hagyjam magukra, atyjám pedig íntett, hogy távozzam a szobából.

— Ön azt mondta a vizsgálóbíró előtt, hogy a Bartha províziója volt hatvan ezer forint.

— Nem emlékszem, de aligha így mondtam ezt.

— Azt is tetszett mondani, hogy édesatyja felbátorodással utasította vissza az ajánlatot.

— Mert nem fogadtam el.

— Sőt azt is tetszett mondani, sőt írni is, hogy ezért Bartha az ön atyját folyton üldözte.

— Politikai és egyházpolitikai nézeteltérések folytán. Az egyház kebelében is ellenfelek voltak öközelőt is, azután is.

Visontai: Ön a másik szobából hallott néhány szót, tehát megírta-e azt annak idején, hogy csak egyes szavakat hallott?

— Hát bizony azt nem írtam meg.

Dr. Keszits: Az ön atyja gyakran nyilatkozott arról, hogy Bartha ajánlata felháborította őt.

— Igen, szűk baráti körben.

A következő tanu **Polónyi Géza**, aki elmondja, hogy egy napon **Sebesi Géza** megjelent nála s elmondta, hogy azért jelent meg, mert egy biztosítási ügyvel kapcsolatban támadás jelent meg Bartha Miklós ellen. A támadás alapjaiban. Ő, ugymond, mint Bartha rokona, megkérte Barthát, támogassa őt egy üzleti ügyben Szász Domokos püspöknek, akinek mint egy biztosító-társaság tisztviselője, egy ajánlatot akar tenni, mely amellett, hogy igen kedvező, még neki, Sebesinek, jelentékeny hasznót is hoz. Elmondta még, hogy fölkerlte Barthát, hogy a neki, Sebesinek járó provízió felét ajánlja föl a püspöknek. Magának Barthanak ebből az ügyből a legcsekélyebb haszna sem lett volna.

Dr. Visontai: Arról van-e tudomása, hogy Sebesi meghalt?

Polónyi: Én úgy tudom, hogy megörült.
Szász Károly: Meghalt.

(A Jelzálogbank pénze.)

Dr. Beck Gyula a Magyar Jelzálog Hitelbank igazgatója kijelenti, hogy Bartha Miklós az ő bankjától soha semmiféle címen pénzt nem kapott. A neve a bank könyveiben abszolút nem szerepel.

Az elnök: Van arról nevezetesen tudomása, hogy a miniszterelőnök közbenjárásával kapott volna pénzt? A tanu: Nincs tudomásom.

Dr. Visontai: Ez az a bank, amelynek Széll Kálmán az elnöke volt?

— Igen.

Dr. Keszits: Bartha urnak a zsirója sem szerepel önöknl valamely váltón?

— Még a zsirója sem.

Öbersóhn Benő, a Magyar Jelzálog Hitelbank igazgatója szintén kijelenti, hogy Bartha Miklós sem váltóra, sem más időzeti alapon a banktól pénzt nem kapott s hogy a neve a bank könyveiben egyáltalában elő sem fordul.

Gosztonyi Endre, a Magyar Jelzálog Hitelbank cégvezetője: Bartha Miklós neve mint adós nálunk nem fordult elő.

Barkóczy József, a Jelzálog Hitelbank főellenőre és Okolicsányi Gyula, a bank cégvezető ügyésze hasonló valamást tesznek.

Szántó Aladár a bank levelezési osztályát vezeli. Tudomása szerint Bartha a banknak sohasem volt adósa. Arról sem tud semmit, hogy Széll Kálmán miniszterelőnök valaha a Bartha ügyében levelet írt volna a Jelzálogbanknak.

(A szocialisták „leplezéséi“.)

Sajó Sándor kerületi rendőrkapitány az 1900. december hó 19-ikén tartott szocialistagyűlésen elhangzott beszédekről tett vallomást. Ő mint hatósági kiküldött volt akkor jelen. Groszmann Miksa mint szónok beszédében tárgyalta a Bartha politikai működését, irányváltoztatását; ő hozta fel az irányváltozás okait az Escompte-bank főkönyveit és azt, hogy abból meg lehetne tudni, mennyi váltótát eszkömpálják ott Széll Kálmán zsirója és beavatkozása mellett. A tanu a beszédről jelentést is tett a vizsgálóbíróknak. A tanu Visontai kérdésre kijelenti, hogy a szocialisták azon a gyűlésen nemcsak Bartha, de Fejérváry, Gajari és Mezei Mór ellen is beszéltek. A gyűlést utóvégre is erőszakkal fel kellett oszlatni.

Porubszky István rendőrségi segédőrgalmazó a szocialistagyűlésen elhangzott támadó beszédekről mond el egy-mást. Utána a jelen volt rendőrségi gyorsíró is ugyanezekről hallgatták ki. A Groszmann Miksa leplezéseszerű beszéde nagy feltűnést keltett a jelenvöltek között.

Groszmann Miksa nyomdász a következő tanu. Ő volt ama nevezetes szocialistagyűlés szónoka.

— Nem emlékszem — ugymond — szóról-szóra, hogy mit mondtam ama gyűlésen. Általánosságban mondtam, hogy Barthanak valami „váltóügye“ volt a Leszámitoló-Banknál. Arra is emlékezem, hogy Széll Kálmán nevet is kapcsolatba hoztam az ügyvel, mivel széles körben beszéltek, hogy a paktum egyik titkos pontja volt Bartha Miklós ügyének rendezése. (Derültség a hallgatóság körében.) Erre mondtam én, hogy jó volna a bank könyveit megvizsgálni.

Visontai: De ha a bankkönyveket meg is vizsgálták volna, ebből csak nem tűnt volna ki, hogy mik voltak a titkos paktum pontjai. (Derültség.)

— De igen. Mert Széll Kálmán volt a bank elnök-igazgatója. És mi nem is kétekedtünk a hírből, mert Bartha ur ugyanakkor ellenzéki és kormánypartii cikkeket is írt egyszerre.

Visontai: Hát a szocialisták nem írnak mostanában kiméltetésben Széll Kálmánról, mint írták Bánffyról?

— Lehetőleg ugyanazon vehemenciával támadjuk őt is. Sőt őt még inkább, mert Bánffy, ha a szocialisták ellen rendezett adott ki, azért helyt is állt és azt végre is hajította. (Nagy derültség.)

Visontai kéri a paktumra nézve Polónyit kihallgatni. Polónyi azt mondta a bizottságnak, amely a paktum létrejöttét előkészítette, neki tehát tudnia kell arról a titkos pontról, amit Groszmann itt említett.

Dr. Keszits főúrgeszesnek tartja a Polónyi kihallgatását, mert a vádlott nem állította azt, hogy a paktum egyik titkos pontja volt Bartha Miklós vagyoni viszonyainak rendezése.

A bíróság Visontai előterjesztését elutasította.

(Széll Kálmán vallomása.)

Széll Kálmán miniszterelőnök pontban két órákor érkezett meg a törvénykezési palotában. Az elnök azonban kihallgatta a miniszterelőnököt, mint tanut.

Az elnök: Sziveskedjék excellenciád nyilatkozni az iránt, vajjon Bartha Miklós valaha igénybe vette-e nagyméltóságod közbenjárását váltóleszámitolási ügyben?

Széll Kálmán: Soha semmiféle tekintetben közbenjárásomat nem vettem igénybe. Tőlem soha semmit sem kért, soha semmit nem kapott.

Visontai: A banknál, ahol elnök méltóztatott lenni, valami zsiró-ügyben nem fordult nagyméltóságodhoz?

Széll Kálmán: Soha. Még miniszterelőnökségem előtt némi kis kölcsöne volt a Leszámitolóbanknál, amit ő rendez uton törlesztett.

Az elnök: Még akkor nagyméltóságod miniszterelőnök volt?

Széll Kálmán: Nem.

Dr. Keszits: Tehát Bartha Miklós semmiféle előny vagy kedvezmény ügyében nem járt soha nagyméltóságodnál?

Széll Kálmán: A kérdés engem is sért. Mondtam már, hogy soha semmiféle kedvezményt, előnyt tőlem sem nem kapott, sem nem kért. E kérdése által én éppen olyan sértetlenül érzem magamat, akár csak Bartha Miklós.

Visontai: Hát a paktumban —

Az elnök: Kérem, erre nagyméltóságod ne feleljen. Ezt a kérdést nem engedem föltenni.

Széll Kálmán miniszterelőnök ezek után letette az esküt és eltávozt a teremből.

Ezután a védő újabb tanukat jelentett be és a tárgyalás elnapolását indítványozta. A bíróság azonban a védő előterjesztését elutasította s a tárgyalást délután négy óráig felüggosztette, amikor is átértek a perbeszédre.

(A perbeszéd.)

Visontai: A Magyar Szó olyan vádakot állított Bartháról, amelyek őt a megvetésnek ténak ki valódiságuk esetén. A lap átlépte azt a határvonalat, melyet a jogos kritika megenged. Zsoldos azzal védekezett, hogy ő nem állított; hanem csak reprodukálta mások állításait. A törvény értelmében a publikálásnak ilyen módja szintén rágalmasz mindaddig, amíg nem bizonyítják be, hogy a tartalom megfelel a valóságnak. A támadás nem közérdekből történt, semmiféle momentum nem tette indokoltá a támadást, ha csak nem az, hogy akkor más lapok is támadták Barthát. Megengedem, hogy Bartha dicséret Széllt, azonban ez nem eltilendő dolog. Azt vártam volna, hogy a vádlott belátva azt, hogy állításai nem valók, önként igyekezett volna elégtételt adni. Ehelyett azonban újabb és újabb tanukkal igyekezett alapjaiban vádati beigazolni. Miután ez az igyekezete sem sikerült, kéri a vádlót megbüntetését.

Dr. Keszits Antal védő: Ha egy szóbort műértéssel szemmel megvizsgálunk akarunk, bizonyára nem fogjuk merő szegényérzéből ezt a meztelen szobrot előbb lepellet lelakarni s úgy bírálni meg. Főúrgeszes volt a főmagánvádló részéről itt hosszabban jellegetni a sajtó hivatását és feladatait. Itt tulajdonképpen csak egy reprodukcióról van szó, amelyet Zsoldos a lapjában egyszerűen felemlített. Zsoldos nem tette magáévá ezt az állítást, amely egy négyúrgeszes egy politikai párt kebelében hangzott el a nékü, hogy ez ellen valaha Bartha megtorlatlanul élt volna.

A vádlót itt igazgatón szakkította íébe **Bartha Miklós**, aki a védő szavába kapott:

— Hiszi ön ezeket?

Dr. Keszits: En terroristálni nem hagyom magamat a védelem teljesítésében.

Agorászó elnök csendre és nyugodtságra intette Barthát, aki kevéssel rá igazgatón elhagyta a termet.

A védő beszéde további folyamán beigazoltnak látta a védelem szempontjából az inkriminált állítások valódiságát s miután Zsoldos jóhiszeműsége is kiderült a tárgyaláson, felmentést kért. Az esetre pedig, ha a törvényszék megállapítja a vádlott bűnöségét, kérte a 92. § alkalmazását s az esetleg kiszabandó fogházbüntetés kitöltésére a vádlottnak a fogházi munka alóli felmentést, a saját költségén való élelmezést megengedni.

A válasz és viszonzalás után Bartha Miklós kért szót melyen megsértett egyéni reputációja érdekében. Az elnök megadta neki a felszólalás jogát s ekkor hivatkozott becsületben és munkában eltöltött 30 évi közpályai működésére. Elmondta, hogy a sértő közlemény csaknem tönkretette egyéni existenciáját. A Magyar Szót nem ismerte, csak bíráló. A sértő közleményre barátai hívták fel figyelmét azzal, hogy a vádak ellen tisztáznia kell magát. Ezért indította meg a sajtópárt. Majd a fővárosi sajtó egyrészesnek szancióhajbaszást kezdte éles szavakkal ellétni. Beszéde végén melyen, könnyekig megindulva, súlyos büntetéssel kérte saját a terhelést, akit ő nem ismert, soha meg nem bántott, de aki őt ennek dacára oly súlyosan megsértette egyéni és publicistai becsületében és politikai tisztességében.

Végül **Zsoldos** László élt mint vádlott az utolsó szó jogával.

— Engem a törvényszék elűtött bizonyítékaim nagy részétől, melyekkel igazolni és bizonyítani kívántam vádjaimat, s csak a legszűkebb keretek között engedte meg annak bizonyítását, amit magam csak reprodukálni de nem vádakat állítottam. Ezek után védelmemre semmit sem hozok fel többet.

(Ítélet.)

A törvényszék rövid tanácskozás után **bűnösnek** mondotta Zsoldos Lászlót az 1848. évi 48. törvény-cikk 18. és 33. §-aiba ütköző, sajtó utján elkövetett

számlázás vétségében s ezért a 91. § alkalmazásával elítélte *egyházi fogháza* és 200 korona pénzbüntetésre. A fogházbüntetés elszívődésének tartama alatt a vádlottat a törvények illetéleg felmentette a fogházi munka alól s megengedte neki a saját költségén való ételmezést. Az ítélet közzéteendő lesz a Magyar Szóban. Az ítéletben Visontai és Bartha megnyugodtak, vádlott és védője azonban semmisségi panasszal éltek.

Nyilttér.

Nyilatkozat.

Hivatkozással az ismert Kohn Gábor azüvegüzemi igazgató által ellenem és Bárdos Károly ellen folytatott becsületértelme ügyben megírt, tott törvényesítési tárgyalásra, több helybeli lap olyképen hozta az esztet, mintha mi őt helyi alapítványi irányítók által elutasítottuk volna és mi ezért elítélteünk. Kijelentem azonban, hogy ezen rágalmam még az ítéletet indokoló tényállásnak sem felel meg. A bíróság ugyanis az igazság kidolgozása iránt folyamatosan tett kéréseimnek egyaránt nem tett eleget és csupán azért hozott elhatározást, mert mi a becsületet és a törvényt más uton is kereszteltünk volna elégtételül. Különben Kohn Gábor eljárását az ez ügyben beavatottaink és objektive gondolkodóknak a véleményére bízuk.

Bauer Mór.

(Az o rovat alatt közöltnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős.)

TÁVIRATOK

Stockholm, január 27. A trónörökös a svéd és norvég minisztertanács együttes ülésén átvette a régensséget.

Drezda, január 27. A király ma rövid séiakocsizást tett. A hurutos jelenségek csaknem teljesen megszűntek.

Belgrád, január 27. A királyi párt *Krusedolba* elkísérők többeik közt Cincár Markovics miniszterelnök és Petrovics Lázár tábornok főhadiságát is.

Belgrád, január 27. Athéni követté a lapok jelentése szerint *Nikolajevics Sztetomir* volt miniszterelnök van kiszemelve.

Pétervár, január 27. *Andrejevskij* csermigovi kormányzó a posta- és távirat-igazgatóság főnökévé nevezték ki.

A német császár születésnapja.

Berlin, január 27. Vilmos császár születésnapja alkalmából a királyi kastély kápolnájában ünnepi istentisztelet volt, amelyen megjelent a császári pár, a királyi ház tagjai és sok német fejedelem. Az ünnepi istentisztelet után a kastély fehértermében fogadás volt, amelynek folyamán a császár *Bülow* birodalmi kancellárát és az idegen nagyköveteket megszóltotta.

Berlin, január 27. Midőn Vilmos császár ma délután a *Borsig*-palotában rendezett agancskállitásra hajtatott, a sétáló csoportjai szíves órációkban részesültek. Este a fehértermében adott ebéden jelen voltak az itt időző fejedelmi személyek és a kíséretükhez tartozó urak és hölgyek stb. A párisi induló hangjai közt vonult a terembe a császári pár és a többi fejedelmi személyek. A *Wirttembergi* király a császárral, Vilmos császár Henrik herceg nejét, az oldenburgi nagyherceg Miksa bajor herceg nejét vezette asztalhoz. Ebédközben a felálló a *Wirttembergi* király és felköszöntött mondott a császárra. A két uralkodó az asztalon át kocintott. A zenekar a nemzeti himnusz játszott, amelyet a jelenlevők állva halgtattak meg.

Bécs, január 27. A német császár születésnapja alkalmából ma este ő felségénél ebéd volt, melyen jelen volt: *Ferenc Ferdinánd* főherceg, *Wedel* nagykövet a nagykövetség személyével, gróf *Goluchowski*, *Koerber*, gróf *Székényi* miniszterek, *Spann* tengerészeti parancsnok, *Pitreich* hadügyminiszter, báró *Beck* tábornagszernagy és más udvari és állami mellőségök. Ő felsége felköszöntött mondott Vilmos császárra, mire a zenekar a német himnusz játszott.

Pétervár, január 27. Vilmos császár születésnapja alkalmából a császári párnál diszlakoma volt, amelyen többek közt gróf *Alvensleben* német nagykövet és neje és a német nagykövetség összes tagjai hölgyekkel, valamint gróf *Lamadorff* külügyminiszter voltak jelen. *Miklós* cár felköszöntött mondott Vilmos császárra, mire a zenekar a német himnusz játszott.

Ballestrem kiténtetése.

Berlin, január 27. Gróf *Ballestrem*et, a német birodalomgyűlés volt elnökét, a porosz urakháza örökös tagjává nevezték ki.

Berlin, január 27. Gróf *Ballestrem*nek az urakháza örökös tagjává történt kinevezését politikai körökben és a sajtóban egyaránt úgy fogják föl, hogy az az elismerés azért a viselkedésért, amelyet gróf *Ballestrem* a Krupp-ügyben tanúsított. Gróf *Ballestrem* már évekket ezelőt nyilvánította azt a vágyát, amely csak most teljesedett, de nagyon kínos reá nézve, hogy a Krupp-afférrel hozzák összeköttetésé.

A venezuelai konfliktus.

London, január 27. A Reuter-ügynökség jelenté *La Guayrából* tegnapi kolettel: A tengerészeti hatóságok közlik, hogy a venezuelai kikötők elzárása szerdán megszűnik.

Washington, január 27. Hír szerint *Bowen* Venezuela nevében a puertó-cabelloí és la guayrai vámbevételeknek 30 százalékát fogja felajánlani biztosítékul. A vámokat vegyes bizottság fogja szedni, amelyben mindegyik hatalmasság egy-egy képviselőt fog kiküldeni.

London, január 27. A Reuter-ügynökség arról értesül, hogy hivatalosan megerősítik a venezuelai kormány által tett azt az ajánlatot, hogy a három hatalomnak teljesítendő fizetések betartására nézve garanciaként a *La Guayrában* és *Puerto Cabelloban* befolyó vámok 30%-ét tartják fenn. Elvben a három érdekelte hatalom elfogadja azt az ajánlatot. A blokádnak meghosszabbítására vonatkozólag Angliában és Amerikában mutatkozó fokozódó aggodalommal szemben a tárgyalásokat a legnagyobb gyorsasággal folytatják. Hír szerint a blokádnak szigorát abban a mértékben, ahogy a tárgyalások előrehaladnak, fokónként enyhíteni fogják. A hajórajok visszavonására nézve azonban még nem lehet pontos dátumot mondani. Azok a hírek, mintha a visszavonás holnap megtörténnék, koraiak.

Kiténtetett diplomaták.

Berlin, január 27. A hivatalos lap jelentése szerint a császár sternburgi báró *Speck* brit-indiai német főkonzulnak rendkívüli követ és meghatalmazott címét és rangját, *schwarzensteini* Mumm pekingi német követnek pedig a bárói cím adományozta.

A marokkói lázadás.

Páris, január 27. A Havas-ügynökség jelenté Tangerből: *Fesi* jelentések szerint a szultán védelemre készül a trónkövetelő ellen és sátorát egy dombon tette fel, amely a város déli oldalát dominálja. A szultán körül 4000 főnyi testőrség van. Háromezer embere a város és a Zebu folyó között lévő erődített táborban van. A folyó jobb partján 2000 főnyi lovas-ság táboroz, amely a hidat védi. A szultán seregének zöme, amely az utolsó napokban vereséget szenvedett, a várostól északra kilenc kilométernyire tanyázik. A szultán egész hadereje nem több 12.000 embernél.

Közgazdasági táviratok.

New-York, január 26. (Törvényközlés.) (Zárlat.) *Gyapot:* New-Yorkban helyben 9.—(8.95). Január 8.76j (8.69). Áprilisra 8.81 (8.71). New-Orleansban helyben 8.4/4 (8.4/4). — *Petroleum:* Stand white New-Yorkban 8.20 (8.20). Stand white Philadelphianban 8.15 (8.15). Refined in Cases 9.50 (9.50). Credit balances at Oil City 1.50 (1.50). — *Zsir:* Western steam 10.50 (10.45). Rohe és Brothers 10.60 (10.55). — *Tengeri irányzata* gyenge. — Január 59.4/4 (59.4/4). Márciusra 57.— (57.4/4). — Májusra 50.4/4 (50.4/4). *Buss irányzata* gyenge. — Páros órá helyben 83.4/4 (84.4/4). Január —.— (—.—). Márciusra 83.4/4 (85.4/4). Májusra 81.4/4 (83.4/4). Jul-ra 78.4/4 (80.—). Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.4/4 (1.4/4). — *Kávé:* iair Rio 7. sz. 5.4/4 (5.4/4). — Jan-ra 4.15 (4.15). Áprilisra 4.35 (4.35). — *Liszt:* Spring Wheel clears 8 05—3.10 (8.05—8.10). *Cukor:* 3.4/4 (3.4/4). On: 29.—29.25. (28.80—28.85). — *Réz:* 12.25—12.50 (12.25—12.50). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, január 27. (Törvényközlés.) (Zárlat.) *Buss irányzata* gyenge. — Jan-ra —.— (—.—). — Márciusra —.— (—.—). — *Tengeri irányzata* gyenge. — Jan-ra 45.4/4 (46.—). — *Zsir:* Jan-ra 10.22 (10.40). Máj-ra 9.50 (9.62). — *Szalonna* short clear 9.50 (9.62). — *Sertészs:* Májusra 16.67 (16.40). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

— **A keresztespók mérge.** A pókokról azt hiszi mindenki, hogy az emberre és felsőbbrendű állatokra nézve teljesen ártalmatlan állatok. A nép azonban mindenütt óstánszerűleg irítozik tőlük. Hogy ennek a félelemnek van alapja, azt igazolják *Kobert* rostocki némi tanárnak hat évig folytatott vizsgálatai, amelyekből kiviláglik, hogy a közönséges keresztespók veszedelmes mérget rejt magában, még pedig olyan mennyiségben, hogy egy középnyagúság nőstény pókban foglalt méreggel körülbelül ezer maoskát lehet megmérgezni. Ennek a mérégnek az erejéről úgy lehet némi fogalmat alkotni, ha meggondoljuk, hogy a pók testének hatvan százaléka víz. A mérge nemcsak az állkapocsok végébe torkollik mérégmirigyekben van meg, hanem az egész testben el van osztva és vizzel vagy konyhasó-oldattal ki is vonható. Ha ilyen kivonatból kis mennyiséget, egy-két köbcentimétert például a maoskának vagy kutyának

vérébe fecskendezünk, görösk között hirtelen összeesik, szíverése és vérnyomása szemlátomást rohamosan csökken a legkisebb 20—25 perc alatt elpusztul. A megölt pók mérgező tulajdonságát óvatos kiszáritás után hosszú ideig gyengítettlenül megtartja; borszeszben azonban gyorsan elveszti. Igen kis mennyiségű mérge fokozatos befecskendezésével az állatok a nagyobb dózisok iránt immunisakká lehet tenni. Érdekes, hogy egészen fiatal pókok, továbbá peték szintén a kijellett pókhoz hasonló minőségű és hasonló erősségű mérget tartalmaznak.

Kobert vizsgálatai igen valószínűvé teszik *Albertus Magnus* megfigyeléseit és *Ozanannak* 1856-ban közölt, de mostanáig nevelésesnek tartott adatait, melyek szerint a keresztespók csipésé az emberben általános levertséget, fejfájást, vérzést, izületi bántalmat, kólikát és hasmenést eredményez. Mindezek alapján különösen a gyermekeknek kell óvakodniuk a keresztespók fogásától, mert finom bőrüket egy-egy jobban fejlett pók könnyen átperaphatja s veszedelmes következményeket idézhet elő.

— **Hogyan temetik a bibornokokat.** Most, hogy *Parocchi* biboros pár nap eiótt meghalt, érdekes fel-említeni, hogy milyen volt a temetése, mert minden kardinalist hasonló módon temetnek ósidők óta Rómában. Éjjel két óraker halt meg a bibornok, de csak délután öt óraker jöttek a lakására a pápa tisztviselői és főpapjai, de addig megírták pergamenter életrajzát, amit a koporsójába tesznek. A halottat (a gyász jelétül nem bíborvörös, hanem violaszín talárban nyugszik) hármias koporsóban helyezik el: a külső oink, a középső cseria s a belső díőlából készült. Nyomban leszögezik s nem ravalatra, hanem a földre teszik s csak öt gyertya ég körülötte reggel kilenc óráig, amikor a halott biboros a saját templomába viszik, mert minden kardinalisnak külön temploma van. Mig a gyászistenisztelet tart, a halottat a templomban marad, innét viszik a temetőbe, ahol a biborosoknak külön szakaszuk van; de ha életében intézkedett, a kőztemető más szakaszában is elhaltatják. Rómában templomba vagy templomi kriptába már csak pápákat és olasz királyokat temethetnek el. A pápa akármelyik templomot választhatja, míg az olasz királyok a Pantheonba kerülnek.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Osztárk-Magyar Bank. A jegybank állása január 28-ikán a következő volt: Bankjegyjárgalom 1.475.880.000 korona (— 44.475.000 korona). Értékcséltet 1.475.188.000 korona (+ 4.005.000 korona). Váltóérté 218.865.000 korona (— 30.456.000 korona). Lombard-üzlet 43.185.000 korona (— 1.826.000 korona). Adómentes bankjegytartalék 394.746.000 korona (+ 48.561.000 korona).

A Magyar Villamossági Részvénytársulat az 1902. évben tetemes leírások után 785.520-96 korona nyereséget ért el. A tartalékaip javadalmozása az igazgatóságot alapszabályszerűleg megíllott jutalék levonása és a mult évről áthozott nyereségmaradvány hozzászámítása után 782.340-13 korona tiszta nyereség maradt. A társulat igazgatósága elhatározta, hogy az idén esedékes szelvények darabonként 15 koronával, vagyis 74/4% p. a váltásának be, a segélyalapnak 10.000 korona, az utjaitis alap javára 80.000 korona utaltassék át, és végül a lenmaradó 92.340-13 korons ut számlára vitessék át.

Fizetésképtelenségek. A bécsi *Creditoren-Verein* a következő fizetésképtelenségeket jelenti: *Hornung* Péter kereskedő *Pancsova*, *Bakor* Farkas kereskedő *Dicső-Szent-Márton*, *Braun* Sándor kézmű- és divatárkereskedő *Nagy-Kanizsa*. *Eisenmann* Sámuel kereskedő *Lemberg*, *Zindelowitz* Henrik kereskedő *Rimnic-Sarat*.

Sertéskonsumvásár. (A székesfővárosi sertés-vásár és közbághid intézősége.) Január 27-én. Főhajtás: Zsirterítés, ugyintmire I. rendű 360 kilogramm — felül — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogramm felül — darab, közép 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, sildő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Hosszterítés ugyintmire: nehéz 300 kilogramm felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, sildő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Főhajtás összege 240 darab. Előző napi maradvány 139 darab, összesen 379 darab. Eladott 357 db. Maradvány 22 db. A vásár irányzata élnék. Az árak emelkedésben. — Következő áruk jegyzetük: Zsirterítés: Óreg I. r. 350 kgr.-on felül 100—104 fillér; II. rendű 280—350 kilogramm 96—100 fillér; selejtelt 76—80 fillér; silány — fillér; fiatal nehéz 300 kilogramm felül 100—106 fillér; fiatal közép 220—300 kilogramm 98—104 fillér; fiatal könnyű 220 kilogramm 92—98 fillér; sildő — fillér; malac — fillér; Hosszterítés: Nehéz 300 kilogramm felül — fillér; Hosszterítés: könnyű 140—300 kilogramm — fillér; sildő — fillér; malac — fillér.

40 kilogrammig — fillérig. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, élőszilyban.

Bécsi sertésvásár. A st.-mári központi vásár-csarnokban ma megtartott sertésvásárra bejelentettek 12130 darabot, ebből a vásár elején felhajtottak 561 darab fiatal sertést, 6499 darab magyar hizott sertést és — darab nehéz sertést. Összesen 11890 darabot.

Az irányzat lanyha volt. Jegyzések: kgr.-kint élőszilyban (a fogyasztási adót nem számítva). Elsőrendű sertés 118—116 fillér, kivételesen 117 fillér. Közép minőségű 109—112 fillér, könnyű sertés 97—108 fillér, fiatal sertés — fillér, südő 72—88 fillér.

A budapesti gabonafőzsde.

Budapest, január 27.

Mérsékelt vételkedv mellett 15.000 métermássa buza került a forgalomba, helyben raktározott áru változatlan, később szállítandó áru néhány fillérrel alacsonyabb árakon.

Rozsban változatlanul nyugodt volt az irányzat. Eladatok:

Buza. Tiszavideki: 800 mm. 82 k. 8 K. 55 f., 500 mm. 81 k. 8 K. 62 1/2 f., 200 mm. 82 k. 8 K. 65 f., 200 mm. 81 1/2 k. 8 K. 55 f., 100 mm. 81 k. 8 K. 57 f., 150 mm. 80 1/2 k. 8 K. 55 f., 100 mm. 80 1/2 k. 8 K. 60 f., 400 mm. 80 k. 8 K. 45 f., 250 mm. 80 1/2 k. 8 K. 45 f., 500 mm. 81 k. 8 K. 52 1/2 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 80 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 80 f., 1100 mm. 80 k. 8 K. 80 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 55 f., 300 mm. 80 k. 8 K. 42 1/2 f., 400 mm. 81 k. 8 K. 45 f., 200 mm. 80 k. 8 K. 80 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 52 f., 100 mm. 79 1/2 k. 8 K. 20 f. kevert, 100 mm. 79 1/2 k. 8 K. 50 f., 100 mm. 79 1/2 k. 8 K. 45 f. 150 mm. 77 k. 8 K. 80 f., 100 mm. 77 k. 8 K. — f.

Szarvasi: 500 mm. 80 k. 8 K. 62 f. Mezőtúri: 500 mm. 80 1/2 k. 8 K. 47 1/2 f. Csabai: 1000 mm. 79 k. 7 K. 35 f.

Bihari: 150 mm. 79 1/2 k. 8 K. 15 f. sárga. Fehérmegyei: 135 mm. 78 1/2 k. 8 K. 20 — 100 mm. 77 1/2 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 76 1/2 k. 7 K. 95 f., 500 mm. 77 k. 7 K. 10 f., 150 mm. 76 1/2 k. 7 K. 15 f., 200 mm. 76 k. 7 K. 90 f.

Pestmegyei: 100 mm. 79 1/2 k. 8 K. 35 f., 150 mm. 79 k. 8 K. 10 f., 800 mm. 78 1/2 k. 8 K. 55 f., 100 mm. 78 1/2 k. 7 K. 50 f. hibás, 100 mm. 78 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 78 k. 8 K. — f. sárga, 100 mm. 77 k. 8 K. — f., 100 mm. 76 k. 7 K. 80 f. hibás, 200 mm. 72 1/2 k. 7 K. 50 f.

Tolnai: 500 mm. 78 1/2 k. 8 K. 22 1/2 f., 500 mm. 78 k. 8 K. 10 f.

Felsőmagyarországi: 400 mm. 79 k. 8 K. 10 f., 500 mm. 76 k. 7 K. 87 1/2 f., 200 mm. 76 k. 7 K. 87 1/2 f.

Becshereki: 800 mm. 78 k. 8 K. 05 f. Minda három hónapra.

Ross: 200 mm. 6 K. 82 1/2 f., 200 mm. 6 K. 75 f., paritásra. 100 mm. 6 K. 70 f. paritásra.

Zab: 100 mm. 6 K. 50 f. Képződmények mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti ár-és értéktőzsde s okásai szerinti képződményben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

A határidőszámla folyamán a következő kötések történtek:

Áprilisi buza 1903. 7.62—7.95—7.64
Áprilisi rozs 1903. 6.64—6.85
Áprilisi zab 1903. 5.1—5.85—5.86
Májusi tengeri 1903. 5.81—5.95—5.86
Augusztusi repce 1903. —

Déli egy órakor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Áprilisi buza 1903. 7.64—7.65
Áprilisi rozs 1903. 6.64—6.65
Áprilisi zab 1903. 6.12—6.14
Májusi tengeri 1903. 5.86—5.87
Repce augusztusra 1903. —

Delután fél 5 órakor zárul:

Áprilisi buza 1903. 7.63—7.64
Áprilisi rozs 1903. 6.63—6.65

Áprilisi zab 1903. 6.12—6.14
Májusi tengeri 1903. 5.85—5.87
Augusztusi repce 1903. —

A budapesti értéktőzsde.

A mai előtőzsde folytatódáson szilárd irányzatot követelt, délben azonban az árfolyamok valamivel elgyengültek, a forgalom élénkségéből sokat vesztett.

As előtőzsde költöttek: Osztrák hitelrészvény 708.25—710.50. Magyar Hitelrészvény 754.—753.—. Leszámitolóbank részvény 467.—469.—. Jelzálogbank részvény 504.25—508.75. Rimamurányi részvény 490.—495.—. Államvasúti részvény 704.25—707.—. Városi villamos vasút részvény 832.25—835.—. Közúti vaspálya részvény 844.25—846.50 korona. Koronajáradék 99.70—99.72, Kereskedelmi bankrészvény 2790—2795 korona.

A déli tőrszén a következő értékekben volt forgalom: Koronajáradék 99.70—99.85 százalék. Magyar Hitelbank részvény 754.50—757.—. Jelzálogbank részvény 508.—509.25. Leszámitolóbank részvény 467.—469.—. Osztrák hitelrészvény 708.—709.25. Kereskedelmi bank részvény 2785.—2800.—. Salgótarjáni kőszénbánya részvény 565.—. Rimamurányi vasmű-részvény 493.50—496.—. Adria hajózási részvény 458.—463.—. Városi villamos vasút részvény 831.50—833.—. Közüti vaspálya részvény 644.50—646.—. Államvasúti részvény 704.50—705.75. Pümei hitelrészvény 138.—. Jég- és vízszintbiztosítási részvény 238.—. Schlick-féle vasöntőde részvény 274.—275.— korona.

4 órakor zárul: Osztrák hitelrészvény 709.25. Magyar hitelrészvény 767.—. Leszámitolóbank részvény 468.—. Rimamurányi vasút részvény 496.50. Osztrák-Magyar államvasúti részvény 705.—. Közüti vasút részvény 644.50. Városi villamos vasút-részvény 831.50 korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonszerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzések: Heremag: lucerna magyar 50.—58.—korona, vörös aprószemű 64.—67.—korona, vörös erdőlyi —korona, vörös búsánsági —korona, középszemű 69.—72.—korona, nagy szemű 78.—78.—korona. Disznózsír: budapesti 71.—71.50 korona, vidéki —korona. Táblaszalonna: légszárazított vidéki —korona, városi 4 darabos 60.—60.50 korona, 3 darabos 62.—62.50 korona. Üstölt —korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14.25—14.75 korona. 120 darabos —korona, 100 darabos 15.25—15.50 korona, 85 darabos 18.50—19.—korona, azonnal szállítással. Szerbiai szokás szerinti minőség 18.—18.50 korona, 100 darabos 14.—14.25 korona, 85 darabos 18.—18.50 korona. Szilvain: sláviai 17.50—18.—korona, szerbiai 15.50—16.—korona, azonnal való szállítással.

A bécsi gabonafőzsde.

Beos, január 27. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) A határidőszámla kedvező volt a hangulat. A kereslet csekély, a forgalom esőndes volt a sokáig tavaszi buzában fordult elő kötés 7.71—7.74 K. Jegyzetelt: Ross tavaszra 6.92—6.93, zab tavaszra 6.88—6.89. Zárliatok: buza tavaszra 7.70, ross tavaszra 6.90, zab tavaszra 6.85—6.86 korona.

A bécsi értéktőzsde.

A kereskedelmi miniszternek az iparban tegnap ülésében mondott beszéde által ösztönözve, az előtőzsde a külföldről érkezett készletek birtokosai jelentések dacára is teljes hause-al nyílt meg. A későbbi forgalomban a sorompón belül az üzlet kissé esőndesebben folyt, különben pedig tovább is általában barátságos maradt a hangulat és az árak emelkedtek. A kereskedelmi miniszter bessenődből a bányászterék is hause-t huztak. A befektetési értékek piaca eddigi szilárd irányzatot megtartotta. Járadékokat különösen kerestek.

A déli tőzsde nyugodt megatartással, szilárd irányzattal nyílt meg. A tőzsde kedvező hangulatát zárliatig megtartotta.

Zárliat helyi eladások folytán kissé gyöngült.

Beos, január 27. (Magyar értéktőzsde híradása.) 4 1/2%-os aranyjárdék 121.15. lízsi és szegedi kölcsön-sorsjegy 161.20. Magyar vasúti kölcsön részvény —, Magyar keleti vasúti állami kötvény —, Magyar leszámitoló- és pénzügybank —, Rimamurányi vasút-részvény 494.—, Magyar koronajárdék 99.80, 4 1/2%-os Magyar hitelbank részvény 100.—, Magyar hitelbank részvény 754.75, Magyar nyeregményi kölcsön sorsjegy 201.75, Kassa-oderbergi vasúti részvény —, Magyar keresk. bank 2800, Magyar ércipark —.

Beos, január 27. (Osztrák értéktőzsde híradása.) 4 1/2%-os papírjárdék 100.85, 4 1/2%-os osztr. aranyjárdék 121.90, 1890-os sorsjegy 158.—, Osztrák hitelrészvény 485.—, Angol-osztrák bank —, Bécsi bankgyűlési 484.50, Osztrák-magyar bank 156.—, Déli vasút 57.—, Dunagőzhajózási részvény 807.—, Dohányrészvény 347.—, Császári és királyi arany 11.33, Német bankváltó 117.15, 4 1/2%-os ért. járadék 100.85, Osztrák koronajárdék 101.85, 1894-iki sorsjegy 249.—, Osztrák hitelfizetési részvény 708.50, Umsonban 661.—, Osztrák Länderbank 417.50, Osztrák-magyar államvasút

703.75, Elbavölgyi vasút 468.—, Alpeai bányászrészvény 389.50, 20 frank arany 19.08—, Londoni váltóár 239.85 Bécsi Tramway Lítt B.—, Bécsi Tramway Lítt A.—, Lipóti kőb 330.—, Az irányzat nyugodt, tartott.

Beos, január 27. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A déli tőzsde magánforgalomban a zárliatot a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 708.75, Magyar hitelrészvény 758.60, Angol-Osztrák bank 276.—, Bécsi bankgyűlési 484.—, Union bank 592.—, Länderbank 418.—, Osztrák-magyar államvasút részvény 704.—, Déli vasút 57.—, Elbavölgyi vasút 468.50, Északnyugati vasút részvény —, Dohányrészvény 347.—, Rimamurányi vasút 489.50, Alpeai bányászrészvény 401.—, Májusi járadék 100.85, Magyar korona járadék 99.80, Török sorsjegy 123.25, Német: birodalmi márká 117.22—, Napoleon'or 19.07.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, január 27. (Tőzsde tudósítás.) A tőzsde megnyitáson kőhő- és bányászrészvények emelkedtek és az egész irányzat megélénkült a Rajnavidékéről és Vesztfáliából érkező kedvezőbb jelentésekkel, amelyek a nyersvaspiacra utóbbi időben nagyobb megrendelések következtében javulást konstátáltak, továbbá arra a jelentésre, hogy a rubrikváltó szénbányában a szállítási állandóan jól folyik és arra a reményre, hogy a venezuelai kérdés nem sokára békés megoldást nyer. Kezelo bankok emelkedtek. Belföldi járadékok szilárdak. Vasutak jól tartották magukat. Kanada-Pacific-vasutak New-Yorkra emelkedtek. Hajózási részvények változatlanok. Később az árfolyamok csendes forgalom mellett nagyobbára tartották magukat. Magánkamatláb 2 1/2%. Utimópnéz 2 1/2%.

Berlin, január 27. (Zárliat.) 4 1/2%-os papírjárdék 101.50, 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 103.80, Elbavölgyi vasút —, Magyar koronajárdék 100.25, Osztrák-magyar államvasút 150.80, Kassa-oderbergi vasút —, Bécsi váltóár 85.25, Magyar vasúti beruházási kölcsön —, Alpeai bányászrészvény —, Disconto-Commandit 197.10, Államias villamosmossági Bóison 192.25, Cselekmirényi 178.50, Laura-kőhő 217.50, 4 1/2%-os esztárijárdék 101.50, 4 1/2%-os magyar arany járadék 102.25, Osztrák hitelrészvény 223.40, Déli vasút 15.90, Károlyi Lajos vasút —, Orosz bankjegyek 216.30, 4 1/2%-os új orosz kölcsön —, Török dohányrészvény —, Olasz járadék —, Magyar hitelbank —, Dynamit Trust 189.75, Harpeni 163.90, Az irányzat szilárd.

Berlin, január 27. (A Budapesti Napló tudósítójának hírvirtala.) Beos forgalom: 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 102.25, Magyar koronajárdék 100.25, Osztrák hitelrészvény 223.10, Osztrák-magyar államvasút 150.75, Déli vasút 15.00, Északnyugati vasút 216.30, Elbavölgyi vasút —, Orosz bankjegyek középsz —, Buschtiehradi —, Orosz bankjegyek —, (Utolsó) Lombard —.

Frankfurt, január 27. (Zárliat.) 4 1/2%-os papírjárdék 101.50, 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 103.50, Magyar koronajárdék 102.20, Osztrák-magyar bank 113.50, Déli vasút 15.80, Elbavölgyi vasút 115.—, Londoni váltóár 204.67, Bécsi bankgyűlési 121.60, Villamos részvény 126.—, 3 1/2%-os magyar aranykölcsön 89.50, 4 1/2%-os esztárijárdék 101.70, 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 102.25, Osztrák hitelrészvény 223.50, Osztrák-magyar államvasút 150.60, Északnyugati vasút —, Bécsi váltóár 85.275, Párisi váltóár 314.25, Unio bank —, Alpeai bányászrészvény 200.—, Az irányzat szilárd.

Frankfurt, január 27. (A Budapesti Napló tudósítójának hírvirtala.) Árfolyamok jánarrá. Beos forgalom Osztrák hitelrészvény 223.40, Német bank 216.—, Disconto 199.30, Berlini kereskedelmi bank 180.25, Cselekmirényi 177.30, Harpeni 176.75, Laura-kőhő 218.50, Olasz járadék —, Az irányzat szilárd.

Hamburg, január 27. (Zárliat.) 4 1/2%-os esztárijárdék 101.50, 1890. sorsjegy —, Déli vasút 15.70, 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 103.30, Osztrák hitelrészvény 223.40, Osztrák-magyar államvasút 150.50, Olasz járadék 103.30, 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 102.75, Az irányzat szilárd.

Páris, január 27. (Zárliat.) Osztrák-magyar államvasút 751.—, 4 1/2%-os osztrák aranyjárdék 104.05, Osztrák Länderbank 460.—, 3 1/2%-os francia járadék 99.90, Ottománbank 603.—, 3 1/2%-os francia járadék —, Alpeai bányászrészvény —, Déli vasút —, 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 102.05, Párisi bankrészvény 1098, Olasz járadék 102.15, Francia törzssz. járadék 99.25, Osztrák földhitelintézet részvény 135.—, Török dohányrészvény 375.—, Az irányzat határozatlan.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Január 27. A sertésüzlet irányzata: változatlan.

A) Hizott sertések ára: A) Magyar elsőrendű: Oreg nehéz (páronként 400 kilogramm felüli súlyban) 122—124 fillér, Oreg közép (páronként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig, Fialat nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) 128—128 fillér, Fialat közép (páronként 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 125—126 fillérig, Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kilogramm felüli súlyban) — fillérig, Közép (páronként 240—280 kilogramm súlyban) — fillérig, Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) — fillérig, Közép (páronként 250—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig, Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. IV. Romániai eredeti (Stachi), Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig, Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — V. Szerbiai: Nehéz (páronként 280 kilogramm felüli súlyban) 123—125 fillérig, Közép (páronként 240—280 kilogramm terjedő súlyban) 123—123 fillérig, Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 121—122 fillérig.

Sertésüzlet szám 1903. jan. 26. napján volt készlet 21.610 darab. — 1903. jan. 26. napján felhajtott 255 darab. — 1903. jan. 26. napján elszállított 684 darab, 1903. január 27. napjára maradt készletben 21.301 darab.

Napirend.

Napirend: Szerda, január 28. — Római-katholikus: Apollonius. — Protestáns: N. Károlyi. — Görög-ország: (január 15.) Pál rem. — Zsidó: Tebeth 29. — Nap kel: 7 óra 17 percek. — Nyugzik: 4 óra 38 percek. — Hold kel: 6 óra 41 percek reggel. — Nyugzik: 4 óra 45 percek délután. — Újhold 5 óra 30 percek délután.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Szerda, 1903. január hó 28-án.
Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Szerda, 1903. január hó 28-án.
Monna Vanna

Dráma 3 felvonásban. Irta Maeterlinck Maurice
Fordította Abrányi Emil.
Személyek:
Guido Mihályi Borsó Körösmezői
Marco Gál Torello Mészáros
Monna Vanna Márkus Biztos Gyenes
Prinzivallo Beregi Vedio Hetényi
Kezdeté 7 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Szerda, 1903. január hó 28-án.
Coquelin Atné és társulatának vendégjátéka.
Le Gendre de M. Poirier.
Comédie en 4 actes, d'Émile Augier et J. Sandeau.
Utána:
La Joie fait peur.
Comédie en un acte. Mme De Girardin.
Kezdeté 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Szerda, 1903. január hó 28-án.
Bob herceg.
Regényes nagy operett 3 felvonásban. Írták Martos Ferenc és Bakonyi Károly. Zenéjét szerz. Huszka J.
Személyek:
A királynő Kereszényi Tancmester Ujvári
György, fia Fedák Sári Tom bátya Szerdahelyi
Viktória Dóri Annie, lánya Ledófszky
Lancaster Raskó Plumpudding Nyárai
Pompouin Kovács M. Gipsy Kiss M.
Hopmester Solymosi Pickvick Németh
Kezdeté 7 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szerda, 1903. január hó 28-án.
A Vigszínház személyzetének vendégjátéka.
Loute.
Böhözát 4 felvonásban. Irta: Pierre Veber. Fordította: Heitai Jenő.
Személyek:
Dupont Góth Echanguetlén Hunyadi
Castillon Hegedüs Renée, leánya Nógrádi
Francolin Tanay Bruné Makrócsnyó
Baburón Szerényi Chevrelné R. Rostagni
Brai Vendrei Petitboisné Erdei
Loute Kertész E. Marchaisonné Nikó
Kezdeté 7 1/2 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

Szerda, 1903. január hó 28-án.
A Quarnero vizein.
Kezdeté 7 1/2 óraker.

FOVÁROSI ORFEUM

Waldmann Imre igazgató
Nagymező-utca 17.
Uj: Igéret a tűzhajó mögött
Uj: La Sylphe
Uj: Tarka színpad
Uj: a januári specialitás-műsor.
A télidőben reggel 6 óráig Vörös Elek olgányzenekara hangversenyez.

A 14019. számú
„Ujtások gőzhajó turbinákon“
című, 1898. Április 7-ről keit, illetve a 19034. számú
„Eljárás és gép gőzturbinák lapátfogai-
nak egymáshoz való kapcsolására“
című, 1900. február 21-ről keit magy. szabadalmakra
vevők vagy engedményesek kerestetnek.
Szíves ajánlatok „W. G. 360“ alatt Mosse
Rudolfhoz Bécs, I. Seilerstätte 2. intézendők.

Színházak heti műsora.

	M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
Csütörtök	Berlichingoni Götz	Monna Vanna	L'Avare Le Diable amoureux Monologues	Bob herceg	A kis fészek
Péntek	Villár-drágonosi Művészfurfang	Lady Windermere legyezője	A kis fészek	Bob herceg	Leányok és legények
Szombat	A troubadour Rocco	Lady Windermere legyezője	Loute	Bob herceg	Leányok és legények
d. n. Vasárnap este	A bűvös-vadász	Lady Windermere legyezője	A doktor ur	Egy görbe nap	Trouville gyöngye
	A bor	A bor	A kis fészek	Bob herceg	Leányok és legények

1500 vég

Homespun, Zibelin, Cheviott, Kamgarn, 120 cm. széles báli divatszövetek stb. stb. méterje most 48 krtól 1 frt 50 krig. Ponges selyem gyönyörű minták méterje 49 kr.
Liberty selyem gyönyörű minták méterje 60 kr.
A karácsonyi vásárról visszamaradt Tennis flanel mtrje 13 kr. Csikos batizst mtrje 13-5 kr. Noppé Loden duplaszélés szövet mtrje 17 kr. Iohér és színes francia batizst méterje 24 kr. Női posztó, duplaszélés, minden színben mtrje 29 kr.
A teljes raktár nagy mintagyűjtemény helyben és a vidékre ingyen és bérmentve küldetik.
WEINER MÁTYÁS
női divatruháza
Budapest, VI., Andrássy-ut 3.
A cég kirakataiban elragadó szépségű báli szövetek dúsz választékban láthatók.

KÉZIMUNKÁK

himző-, kötő-, horgoló-pamutok és selymek, nemkülömben himzőszövetek rendkívül nagy választékban, szabott gyári áron kaphatók
Bérczi D. Sándor
kézimunka nagyiparosnál
Budapest, Király-u. 4.
264 oldalú képes árjegyzékem 2006 eredeti kézimunka-rajjal ingyen és bérmentve küldöm.
Viktória - himzőgép elsőrendű 6 korona.
Point-Lace szalagok rendkívül nagy választékban vannak raktáron. Mintákkal szívesen szolgolok.

Cs. és kir. udv. szállító,
Frakk-öltöny, Smoking-öltöny, Redingó-öltöny, Szalon-öltöny, Jaquet-öltöny.
Legnagyobb választékban, legújabb fazonban, csakis tisztá, gyapjuszövetből, olcsó szabott árak mellett

KOHN HEILMANN és FIAI

Az „Angol szabó“-hoz,
BUDAPEST,
IV., Károly-kört 12.
Minden darabon szem térvényes védjegy látható.
Flókkület:
Károly-kört 30. szám.

HA MÁR

semmitféle kísérlet nem használt, próbálja meg a Szapol csúz- és Készvény-kenőcsöt. Ára 5 korona utatitással. Kapható a „Magyar király“ érzékszertárban Bpest. V., Marokkai-u. 2/N.

Epp most jelent meg a
PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ BUDAPEST, VII., Kerepesi-út 38.
1903. évi teljes naptárral ellátott
képes nagy árjegyzéke
a közkevellett egy és két koronás árjegyzékről, ugyanezen az összes árucikkokról, mely megküldött kívánatra bérmentve és
INGYEN
PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ, BUDAPEST.

Nagy Magyarország

A magyar történet jövő százada
Irta HOITSY PÁL
Ára 1 kor. 60 fillér.
A magyar imperializmus tudományos kifejtése. Szencsációs történet-bölcseleti, politikai tanulmány.
FŐBB FEJZETELI:
Magyarország régi lakóinak története és a történelemből levezethető igazságok. Az előidőtörténelmi tények okai. A megállapított okok hatása a jövőben. A hódítás kényes szerepe. A hódító politika akadályai és feltételei. Miként segítheti elő a termeléses fejlődés.

Használjon KERPEL
KÉZFINOMÍTÓ FOLYADÉKOT
A kezét 2 nap alatt bármennyisúrná és hófehérre teszi.
1 üveg 90 fill., 4 üveg rendelésként franco
Kerpel Gyógytár, Budapest, Lipót-kört 28.

Inga és zsebórák,

ékszerek RÉSZLETFIZETÉSRE is évi bér löknek. Törött tárgyakat, u. m. arany, ezüst, vesztük és újra becsületnek
FUCHS és TÁRSA ékszerészek
Budapest, IV., Váci-utca 17. szám I. em.
A címre ágyelni tessék!

Minden sorsjegynek nyernie kell.

Olasz vörös kereszt sorsjegy
KAPHATÓ 21 havi részletfizetésre.
Havifizetés: 1 darabban 2 korona.
Már az első részlet fizetésével ellenében megkötődöm a sorsjegyek aranyát és számtal tartalmozó részletet azonnali játékkal.
Huzás már február 1-én
Fleissig Sándor Budapest, Erzsébet-kört 2.
Főnyeremény 30.000 LIRA aranyban.

Zenélő ingaórák

az órágyártás legújabb termékei. Ezen francia miniatűr-ingaórák 30 cm. hosszúak, a szerény egészen olyan, mintha rajz, természetesen dísz, finoman fényezve, művészi ízlésvényekkel, óráknak a legkeresettebb inkaórák és táncórák között játsza. Ara szerényen és csomagolással csak 6 frt. — Ezen óra zenéjét néki. de utószerezzel, 16- és egész órákat leve, szerényen és csomagolással csak 6 frt. — Ezen ingaórák nemcsak garantált precíz pontossággal járnak, hanem valóban főnyer. kiállításánál fogva gyönyörű, elegáns burfordarab is. Ezen órák csengőnyelvéi és élel világió mutatólappal 170 frt. Ezen órák zenéjét, csengőnyelvéit, 6 frt. Nickel remontőr óra 3 frt. Valódi ezüst remontőr óra, kétfoldú irt 5.50. Csak utószerezzel ellenében küldik. Nem megföldül ára visszavétetik, a pénz visszaküldetik, tehát nincs semmi rizikó. Nagy képes árjegyzék órákról, láncokról, gyűrűkről stb. ingyen és bérmentve. Kereszényi cég. (Állapított 1860.)
Josef Spering, Wien, I., Postgasse Nr. 2.

Virágy nyelv.

Minden lemert virág, idánálálgo meg van írva obitón a könyvben, melyet szerkesztője a legjobb keit forrásokból állított össze. Ara szines kötetben 80 fill. Az öszeg olcsó és beküldés esetén bérmentve küldetik meg. Megrendelhető Lampel Robert (Wodianer F. és Fiai) Cs. és kir. udvari könyvkereskedése Budapest, Andrássy-ut 21. az

Széküldés Ausztria-Hungaryország részére.
A legjobban ajánlt
gyümölcsfa- és falkolák
W. Klenert, Graz
(tulajd. Klenert Vilmos, ezeltt Klenert és Geiger)
ajánlt: gyümölcsfákat minden nemben és formában, nemcsak gyümölcsöket, vadonokat és bogyó gyümölcsöket, sorfákat, harasztosokat, töltelvényeket és rózsákat, sörény-növényeket, spárgánövény stb.
Katalogus ingyen! VAVAVAVA Katalogus ingyen!

